zagrebačka serigrafija

ACADEMIA SCIENTIARUM ET ARTIUM CROATICA
MDCCCLXI
Kabinet
grafike

Kabinet grafike

Organizacija izložbe
Kabinet grafike HAZU
Hebrangova 1, Zagreb

Autorica izložbe
mr. sc. Slavica Marković

Likovni postav izložbe
mr. sc. Slavica Marković

Tehnički postav izložbe
Ivo Ćurić

Administrativni poslovi
Tanja Lisec

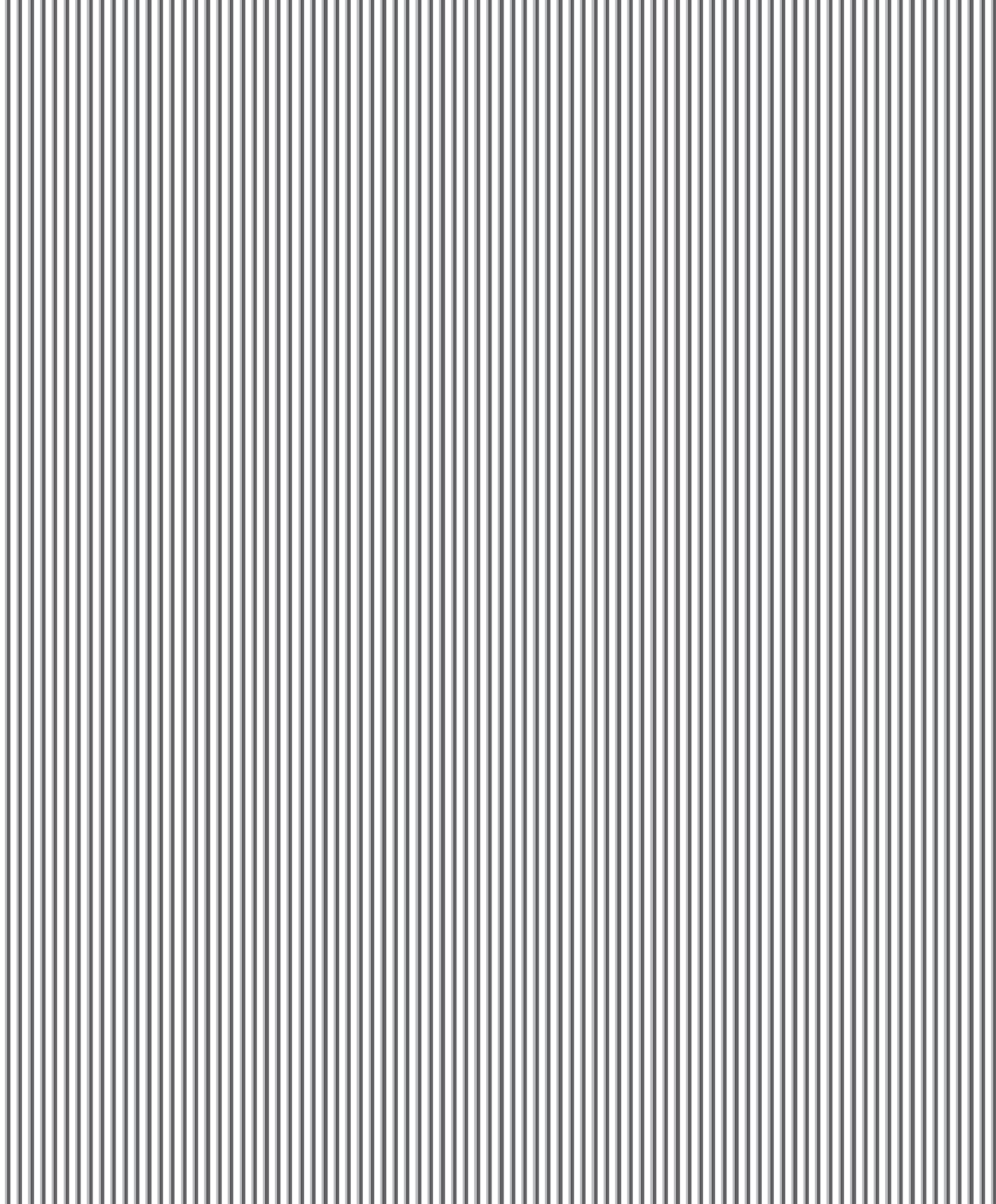
Slavica Marković

zagrebačka serigrafija

Ivan Picelj, Juraj Dobrović, Miroslav Šutej, Aleksandar Srnec,
Eugen Feller, Mladen Galić, Ljerka Šibenik, Ante Kuduz, Julije Knifer,
Vjenceslav Richter, Đuro Seder, Dean Jokanović Toumin

26. studenog - 20. prosinca 2018.

Kabinet grafike

SERIGRAFIJA U ZAGREBU POLA STOLJEĆA POSLIJE

Zagrebačka serigrafija *fenomen* je grafičke umjetnosti europskih razmjera, koji obuhvaća relativno homogenu skupinu neoavangardnih autora različitih generacija, no srodnih likovnih orijentacija koji se u realizaciji svojih ideja koriste serigrafijom – novom grafičkom tehnikom propusnoga tiska[1] i rječnikom geometrijske apstrakcije, neokonstruktivističke, optičke umjetnosti, apstrakcije obojenog polja, pravilnih i organskih formi *oštrih rubova* te raznih drugih oblikovnih pristupa. Javlja se koncem pedesetih godina, nakon prijenosa te metode tiska iz Londona,[2] a šezdesetih već ima respektabilne naklade i desetak aktivnih autora u Hrvatskoj, među kojima su Ivan Picelj, Juraj Dobrović, Miroslav Šutej, Aleksandar Srnec, Eugen Feller, Ante Kuduz, Mladen Galić, Ljerka Šibenik, Vjenceslav Richter, Julije Knifer, Đuro Seder i Dean Jokanović Toumin.
Izložba obuhvaća dominantnu liniju toga *fenomena,* ostvarenu između 1957. i 1974. godine, a prezentira izabrane primjerke produkcije klasika, među kojima su i antologijska djela hrvatske grafičke umjetnosti.

Zagrebačka umjetnička scena – *EXAT-51* i *Nove tendencije* (1961. – 1973.)
Nekoliko važnih pojava znatno je utjecalo na razvoj i bujanje grafičke umjetnosti u mediju serigrafije. Djelovanjem grupe *EXAT-51* u Zagrebu je stvorena nova umjetnička orijentacija koja promiče geometrijsku apstrakciju i brisanje granica između čiste i primijenjene umjetnosti, usmjerava likovno djelovanje prema *sintezi svih umjetnosti* i posebno ističe važnost eksperimenta kao pokretača novih spoznaja i općega napretka. Sudjelovanje Picelja, Rašice i Srneca na međunarodnoj izložbi apstraktne umjetnosti u *Salon des Rèalites Nouvelles* u Parizu 1953. inauguracija je i afirmacija hrvatske linije apstrakcije u međunarodnom kontekstu. Desetljeće poslije internacionalni pokret *Nove tendencije*, njegujući ideje konstruktivizma, Bauhausa, neoplasticizma, na svojoj trećoj izložbi 1965. ističe potrebu za socijalizacijom umjetnosti *divulgacijom primjeraka istraživanja,* čime potiče na radikalne promjene djelovanja, posebice u grafičkoj umjetnosti. Tradicionalne tehnike dubokoga, visokoga i plošnoga tiska, zbog složenih i zahtjevnih postupaka priprema matrica i otiskivanja grafičkoga lista, malih naklada i skupe proizvodnje, nisu bile pogodne za ostvarenje tih ideja. Nova tehnika serigrafije bila je idealan medij jer su se naklade realizirale strojno, brzo i kvalitetno, a posebno je bila interesantna autorima *bez atelijera* koji rabe rječnik oblika geometrijske apstrakcije i srodnih joj umjetničkih izričaja.

[1] Serigrafija: od lat. *sericum* = svila + grč. *graphein* = pisati
Pojam serigrafija preuzeli smo od američkoga naziva *seriography*, svilotisak, od engleskoga naziva *silk-screen*, a vrlo je česta hrvatska kovanica sitotisak. Dakako, riječ je o istoj tehnici koja za realizaciju grafičkoga lista koristi sito. Napeto na drveni ili metalni okvir, od svile, gaze, najlona, poliestera, perlona ili sličnih mrežastih materijala, omogućuje različitu kakvoću otiska. Opširnije: Dževad Hozo: *Umjetnost multioriginala / kultura grafičkog lista,* Prva književna komuna, Mostar, 1988., str. 651.

[2] Metodu tiska serigrafije u Zagreb prenio je akademski slikar Zdenko Gradiš nakon povratka sa studijskoga boravka u Londonu 1956. godine, a neposredni poticaj za primjenu toga medija bila je izložba Blocka – Pilleta i Vasarelyja koju su organizirale Galerije grada Zagreba u travnju 1957. godine.

Kad analiziramo pojavu *zagrebačke serigrafije*, treba se prisjetiti da je to vrijeme recepcije ideja Waltera Benjamina o *tehničkoj reproduktivnosti* umjetničkih djela.[3] Iako se u toj raspravi ne govori o grafici, upravo je grafika, zbog načina prezentacije umjetničkih vizija, egzaktnoga i brzoga umnožavanja te relativno jeftine proizvodnje, postala predmetom interesa i umjetnika i publike. Postupno se ruši kult remek-djela kao jedinstvenog umjetničkog predmeta, a promiče se umnožavanje umjetničkih djela suvremenim tehnikama. Victor Vasarely jedan je od promicatelja i aktivnih zagovornika tih ideja.[4] On upozorava na fascinantne potencijale stroja i potiče na *korištenje mogućnosti kojima nas je obdarila tehnika*. Grafičko nakladništvo u Italiji, Francuskoj i Njemačkoj osnaženo je novim stavovima i aktivnostima eksponiranih europskih umjetnika koji djeluju u skladu s tim idejama. Ipak, serigrafija se gotovo cijelo desetljeće borila za legitiman status među *plemenitim* grafičkim tehnikama.

Internacionalni kontekst – *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani

Pokretanjem *Međunarodne izložbe grafike*[5] pod vodstvom Zorana Kržišnika 1955. godine Ljubljana postaje vrlo važno grafičko središte gdje se promoviraju najistaknutija imena grafičke umjetnosti, s orijentacijom prema tradicionalnim grafičkim tehnikama dubokoga, visokoga i plošnoga tiska. Kržišnik se konceptom[6] pozivanja, izlaganja i nagrađivanja značajnih umjetnika međunarodne umjetničke scene uklapa u sustav visokorangiranih internacionalnih priredbi. Tamo se pojavljuju najvažniji europski, ali i američki umjetnici. Tako na *I. mednarodnoj grafičnoj rasztavi* u Ljubljani 1955. godine izlažu: Max Ernst, Leon Gishia, Hans Hartung, Pablo Picasso…, a 1957. Mark Chagall, Otto Dix, Joan Miró, Pierre Soulages, ali i naš Albert Kinert, Marijan Detoni te Zlatko Prica. Već ta činjenica ukazuje da je riječ o respektabilnoj smotri izvrsnika u mediju grafike. Pedesetih i šezdesetih godina višekratno su izlagali Jean Arp, Getulio Alviani, Jaspers Jones, Richard Mortensen, David Hockney, Pablo Picasso, Antoni Tàpies, Victor Vasarely, te Miroslav Šutej, Ivan Picelj, Juraj Dobrović, Ante Kuduz, Mladen Galić i Eugen Feller, koji promiču novu grafičku orijentaciju i medij serigrafije.

Nekoliko godina kasnije i u Hrvatskoj se pokreće bijenale grafike[7] koji dodatno potiče stvaralaštvo u tom mediju i promovira istaknuta imena, a ujedno je svojevrsna selekcija za međunarodne manifestacije grafičke umjetnosti. Prvu zagrebačku izložbu grafike koncipirao je kustos Kabineta grafike Božo Bek. Ističući važnost kontinuiteta i *pravovremenoga registriranja novih pojava*, planirao je pokretanje *časopisa za grafiku.*

Iako je tijekom prvoga desetljeća djelovanja stvoren *kult Ljubljanskoga grafičkog bijenala*, Kržišnik je na vrijeme osjetio nesuglasje s *duhom vremena*: nije naime mogao odoljeti pritiscima europskih

[3] Walter Benjamin: „Umjetničko djelo u doba svoje tehničke reproduktivnosti", *Život umjetnosti* 6, IPU, Zagreb, 1968.
Walter Benjamin: *Eseji*, Nolit, Beograd, 1974.

[4] Vidi: Vasarelyjev odlomak u sklopu teksta Rolfa Wedewera (na 3. izložbi *Nove tendencije* 1965.) – *Materijal i tehnika* – dostupno i u knjizi: J. Denegri: *Apstraktna umjetnost u Hrvatskoj 2*, Logos, Split, 1985., str. 62.

[5] *I. Mednarodna grafična razstava*, Ljubljana 1955. / I. *exposition internationale de gravure* prva je međunarodna izložba grafike u svijetu. Potom su uslijedile slične manifestacije (u Tokiju 1957., u Grenchenu – Švicarska 1958., u Zagrebu 1960., u Krakovu 1966. itd.).

[6] Budući da je bio umrežen među vodeće umjetničke elite, taj inteligentni gospodin – prema Denegrijevu mišljenju – u potki svoje manifestacije uspješno je provodio politički koncept *nesvrstane politike.* Okupljao je različite istaknute likovne kritičare, direktore muzeja i velike umjetnike, no uvijek je imao svoje favorite, nacionalne i internacionalne. Na *I. mednarodnoj grafičnoj razstavi* među desetero nagrađenih dvojica su slovenskih grafičara (France Mihelič i Lojze Spacal), a taj se princip zastupljenosti domaćih umjetnika provodi na svakom sljedećem bijenalu. Nagrade su u sljedećem desetljeću dobili Knifer, Picelj, Šutej i Richter.

[7] *Zagrebačka izložba grafike* pokrenuta je 1960. godine. Već je sljedeća: *2. zagrebačka izložba jugoslavenske grafike* (1962.).

ni američkih umjetnika (pop-arta i op-arta) koji se koriste novim leksikom i neafirmiranim grafičkim tehnikama. Nakon što je Victor Vasarely na *III. ljubljanskoj izložbi* 1959. izložio grafike izvedene tehnikom serigrafije, broj autora slične orijentacije povećavao se iz godine u godinu. Već sljedećih godina izlažu Alviani, Mortensen, Picelj, a potom Šutej i drugi europski grafičari. Ipak, ta je ugledna međunarodna manifestacija širom otvorila vrata novom mediju tek nakon što je 1965. godine osmeročlani međunarodni žiri s uglednim likovnim kritičarima iz Pariza, Londona, Praga, Tokija, Moskve, Düseldorfa, Ljubljane, među kojima je i već tada utjecajna likovna kritičarka Vera Horvat-Pintarić iz Zagreba, dodijelio Veliku premiju *Ljubljanskoga bijenala* Victoru Vasarelyju.

Zagrebačka izložba grafike bila je otvorenija novoj tehnici ne samo zbog prisutnih avangardnih pojava i učestale primjene serigrafije u djelima Picelja, Šuteja, Dobrovića, Srneca, Fellera, Galića i Kuduza već i zbog uloge Ivana Picelja koji je imao reputaciju europskoga umjetnika iz ekipe Denise René, promicateljice geometrijske apstrakcije, neokonstruktivističke i optičke umjetnosti. Takovo umjetničko okruženje te sučeljavanja i preplitanja raznorodnih umjetničkih koncepcija i likovnih izraza poticajno je djelovalo na hrvatske umjetnike, posebice na one sklone eksperimentima.

Problemsko žarište serigrafije na *4. zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike*

Već u rujnu 1966. godine Jerko Denegri[8], kustos Grafičke zbirke Muzeja suvremene umjetnosti u Beogradu, istaknuo je radove Ivana Picelja, Jurja Dobrovića i Miroslava Šuteja te upozorio „na postojanje snažnog problemskog žarišta serigrafije". U siječnju i veljači 1968. u Salonu Muzeja suvremene umjetnosti u Beogradu izložio je serigrafije šestorice zagrebačkih umjetnika nastale između 1964. i 1967. godine te iznio tezu o postojanju *Zagrebačke škole serigrafije.*[9] Iako su u toj skupini bili izabrani oni autori kojima grafika nije bila primarni medij (Juraj Dobrović, Eugen Feller, Mladen Galić, Ante Kuduz, Ivan Picelj, Aleksandar Srnec, Miroslav Šutej), pa i bez obzira na formalne i metodološke razlike u rječniku oblika, Denegri već tada upozorava na „cjelinu relativno homogenog problemskog karaktera."

Preduvjeti za recepciju i uporabu novoga medija

Serigrafija se primjenjuje u Zagrebu gotovo istovremeno kada i u Europi. Nakon što je 1957. objavljena prva Piceljeva mapa u nakladi *Kulture,*[10] ta je zagrebačka izdavačka kuća pod novim nazivom *Naprijed* već 1958. izdala grafičke mape Ivana Lovrenčića i Ferdinanda Kulmera u kojima se prvi put spominje ime Branimira Horvata. Horvat je, zahvaljujući iznimnome interesu za medij serigrafije,[11] izraženom senzibilitetu i talentu, radeći u radionicama za sitotisak Studentskoga centra, u komunikaciji s talijanskim i francuskim radionicama i nakladnicima, pri-

[8] Prof. dr. sc. Jerko Denegri, povjesničar umjetnosti, teoretičar, likovni kritičar, znanstvenik, diplomirao je povijest umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu 1964. U razdoblju 1965. – 1989. kustos je Grafičke zbirke u Muzeju suvremene umjetnosti u Beogradu. Doktorirao je na temu *Umjetnost konstruktivnog pristupa Exat-51 i Nove tendencije* 1988. godine (mentorica prof. dr. Vera Horvat-Pintarić). Od 1990. je predavao Povijest suvremene umjetnosti na Filozofskom fakultetu u Beogradu.

[9] Denegri, Ješa: „Zagrebačka škola serigrafije", *Život umjetnosti* 14, IPU, Zagreb, 1971., str. 3-12.

[10] U nakladi *Kulture/Naprijeda* iz Zagreba (od 1957. do konca 1960.) izdano je 13 grafičkih mapa, među kojima su tri izvedene tehnikom serigrafije. Piceljeva mapa druga je u ediciji i prva mapa serigrafija u Hrvatskoj.

[11] On je već 1957. godine boravio u Milanu i tamo dopunio svoje znanje o serigrafiji.

kupio potrebna znanja i savladao sve vještine koje su mu omogućile samostalan rad.[12] Za talijansku galeriju *Del Depozito* tiskao je grafičke listove Getulija Alvianija, Maxa Billa, Lucia Fontane, Jesusa Rafaela Sota, Victora Vasarelyja, Giuseppea Capogrossija i drugih. Realizirao je i Piceljevu mapu *Ouevre programmée No. 1* (1966.) s predgovorom Gilla Dorflesa, u izdanju *Galerie Denise René*. To antologijsko djelo suvremene hrvatske umjetnosti izlazi u seriji s pariškim mapama Jeana Arpa, Victora Vasarelyja i Richarda Mortensena.
Dok su se Picelj, Dobrović i Knifer koristili uslugama i pogodnostima tiskanja kod talijanskih i francuskih izdavača, brojni drugi umjetnici morali su se osloniti na zagrebačke tiskare. Bitno je naglasiti da bez grafičkoga poduzetništva Brane Horvata[13] sigurno ne bi došlo do tako opsežne produkcije i tako specifičnoga korpusa *zagrebačke serigrafije*.
On je doista mogao pružiti kvalitetne usluge tiska te – zahvaljujući dobroj internacionalnoj umreženosti – posredovati u distribuciji njihovih naklada.

Važan impuls toj pojavi dala je iznimno poticajna struja unutar struktura intelektualne elite. Zagreb je organizacijski centar *Novih tendencija* (1961. – 1973.), umjetničkog pokreta europskih raspona u kojem su se konsolidirali kreativni potencijali (umjetnici) te kooperativna i motivirajuća likovna kritika (Vera Horvat-Pintarić, Matko Meštrović, Mića Bašičević, Božo Bek, Boris Kelemen, Radoslav Putar…). U kontekstu visokovaloriziranih pratećih programa produciraju se i organiziraju respektabilne međunarodne izložbe, koncerti *Međunarodnog muzičkog bijenala*, projekcije *Zagrebačke škole crtanoga filma*, atraktivne predstave *Teatra ITD* i drugi programi. U tom periodu bujanja internacionalnih sadržaja najviše umjetničke razine i kvalitete, serigrafija je, kao lako dostupan multioriginal, postala neizostavno sredstvo divulgacije neoavangardnih umjetničkih pojava.

Dva pola *zagrebačke serigrafije*
Prateći kronologiju nastanka odabranih grafika između 1957. i 1974. godine, obuhvatili smo dominantnu liniju i predstavili tipologijski raspon *zagrebačke serigrafije* te njezina dva, bitno različita, pola. S jedne su strane sistemski konstruktivni i optički principi Ivana Picelja, Aleksandra Srneca i Jurja Dobrovića, dok je s druge strane mobilna koloristička fantastika Miroslava Šuteja i srodnog mu Ante Kuduza. Između spomenutih susrećemo geometrijski minimalizam Julija Knifera, Đure Sedera, Eugena Fellera, Deana Jokanovića Toumina, apstrakciju obojenog polja *oštrih rubova* Mladena Galića i Ljerke Šibenik te sistemsku grafiku Vjenceslava Richtera.
Od 87 radova na izložbi, 74 pripadaju Kabinetu grafike. Posudili smo šest serigrafija iz Muzeja suvremene umjetnosti te sedam od dvoje privatnih vlasnika. Ta činjenica govori mnogo o strategiji prikupljanja radova za fundus Kabineta grafike te o pravovremenom popunjavanju zbirki. Uvažavajući preciznu detekciju umjetničkih pojava pedesetih i šezdesetih godina[14] i kontekst hrvatske suvremene grafike, izložbom *Zagrebačka serigrafija* obuhvatili smo izbor iz grafičkih produkcija dvanaestoro umjetnika različitih oblikovnih pristupa, od geometrijske apstrakcije do neokonstruktivističke, optičke umjetnosti, apstrakcije obojenog polja pravilnih i organskih formi *oštrih rubova* te minimalističke i sistemske umjetnosti.

[12] Otvorio je improvizirani atelijer u Zelengaju, potom u prizemlju obiteljske kuće u Lukačićevoj ulici u Zagrebu.

[13] Prave poduzetničke razmjere u sitotiskarstvu Brano Horvat postiže osnivanjem i pokretanjem *Studija S* u prizemlju obiteljske kuće u Podsusedu. To je atraktivno zdanje 1969. godine projektirao arhitekt i Horvatov kućni prijatelj Vjenceslav Richter. Dio naklade s ove izložbe otisnut je upravo u tom atelijeru.

[14] Denegri, Jerko: *Prilozi za drugu liniju: kronika jednog kritičarskog zalaganja*, Horetzky, Zagreb, 2003., str. 258.

Opredijelili smo se za metodu selekcije oblikovnih principa te konfrontacije i komparacije umjetničkih izričaja uvažavajući kronologiju objave naklada. Izlažemo odabrane serigrafije Ivana Picelja, Jurja Dobrovića, Miroslava Šuteja, Aleksandra Srneca, Eugena Fellera, Mladena Galića, Ljerke Šibenik, Ante Kuduza, Julija Knifera, Vjenceslava Richtera, Đure Sedera i Deana Jokanovića Toumina, čije su naklade tiskane u domaćim i europskim sitotiskarskim atelijerima. Nabrojili smo redom sve snažne umjetničke osobnosti zaslužne za visoku razinu postignuća i u mediju serigrafije. No važno je naglasiti da je grafika bila prioritetno područje djelovanja tijekom cijeloga radnoga vijeka samo Picelju, Šuteju i Kuduzu, dok je među odabranima ipak većina primarno zaokupljena drugim oblicima i vrstama umjetničkoga izražavanja.
Ne samo zbog kontinuiteta djelovanja u mediju nego prvenstveno zbog bitno različitih polazišta i umjetničkih postignuća, na izložbi sučeljavamo dva *problemska pola u kompleksu zagrebačke serigrafije.* Na jednoj su strani Piceljeva mapa *Oeuvre Programmee No. 1* (1966.), koja u naslovu ističe sistem preciznoga, gotovo matematičkoga programiranja, Dobrovićeve egzaktne strukture *Polja* (1965.), Srnecove geometrijske, koloristične statične i dinamične kompozicije, kao i Piceljeva mapa *Géométrie élémentaire*, dok je na drugoj strani mobilna optička i *koloristička fantastika* i ludizam u serigrafiji Miroslava Šuteja te kadrirani kolorizam *barokiziranih* kompozicija Ante Kuduza.

Ivan Picelj u Melnjakovu je atelijeru realizirao prve serigrafije metodom prijenosa motiva svojih apstraktnih slika sa željom da njegova umjetnost dopre do šire publike. *Načelo kompozicije*, koje vrlo precizno detektira Jerko Denegri, uskoro će na listovima mape *Oeuvre programmée No. 1* zamijeniti *strukturalni poredak.*[15]
Eksperimentiranje novom tehnikom blisko je Piceljevoj likovnoj orijentaciji i načinu promišljanja i izražavanja umjetničkih spoznaja, koje se temelje na racionalnom, a ne čulnom poimanju umjetnosti, konstruktivnom, konkretnom i aktivnom pristupu te umjetničkoj slobodi koja pretpostavlja potpunu otvorenost svakovrsnom istraživanju. Picelj je odlično organiziran i sistematičan umjetnik koji svoja djela gradi logikom kombiniranja i permutiranja programiranih struktura.
Mapa *Oeuvre programmée No. 1* s predgovorom Gilla Dorflesa, koju Denise René objavljuje u Parizu 1966. u seriji s mapama Jeana Arpa, Richarda Mortensena i Victora Vasarelyja, vrsni je primjerak numerički programirane grafike. Picelj napušta načelo kompozicije primijenjeno na prethodnoj mapi i u skladu s radikalnim promjenama koje inaugurira pokret *Nove tendencije* (u kojem redovito sudjeluje) jezikom programirane optičke geštaltističke umjetnosti realizira mapu u skladu s postavkama visokog modernizma šezdesetih.
Metodom permutacije, ovisno o podlozi (crna, srebrna ili bijela), odnosno o smjeru i načinu iscrtavanja unutar modela kruga, ponavljanjem istoga elementa (100 puta u zadanom kvadratu), on ostvaruje kompozicije različitih optičkih, geštaltističkih i plastičnih vrijednosti.[16] To antologijsko djelo hrvatske grafičke umjetnosti sjajan je primjer – *total dizajna*. Od formata do korica, oblikovanja preklopa, ritmiziranja tonova crne i sive u plohama preklopa koje zatvaraju sadržaj mape pa sve do tipografije koja, osim što informira, bojom i oblikom harmonizira plohe naslovnice.
Prezentacijom grafičkih listova iz mape *Géométrie élémentaire soft & hard* (1973.) apostrofirali smo problemsku cjelinu koja se sastoji od objekta i grafičke mape – naklade koja sadrži jednak broj multipla i mapa-multioriginala. Četvrti složeni Piceljev grafički projekt izveden je u realizaciji

[15] Isto, str. 258.

[16] Prve rezultate svoje nove orijentacije Picelj je pokazao na *3. zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike* u Kabinetu grafike JAZU 1964., a potom na *6. međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani 1965. godine.

Atelijera Arcay iz Pariza te nakladi *Intergrafike* iz Bergama.[17] U tom se kompleksnom djelu sučeljava osam koloriranih geometrijskih tijela (kugla, kocka, tetraedar, oktaedar, ikosaedar, valjak, prizma i piramida) i osam grafičkih listova koji prezentiraju koloristički obrađena oplošja geometrijskih tijela. Konstruktivistički karakter toga projekta dopunjen je jarkim bojama (žutom, crvenom, plavom, ljubičastom). Za razliku od prethodnih mapa, projekt *Géométrie élémentaire soft & hard* vrstan je primjer Piceljeve sistemske umjetnosti. Nakon primjene *načela kompozicije* u listovima prve mape i *načela striktne modifikacije strukture* u listovima mapa *Oeuvre programmée No. 1* i *Cyclophoria*, u listovima mape *Geometrie elementaire soft & hard* primijenjeno je *načelo sustava* – „sustavnoga mišljenja koje pri percepciji djela gledatelju nudi vrstu *mentalne pedagogije* gledanja i viđenja, upućujući ga na konzekventno zaključivanje o tome kako funkcionira ne samo svaki list zasebno nego i svi listovi serije zajedno, tvoreći tako logički zasnovanu i povezanu konceptualnu cjelinu".[18]

Piceljev grafički opus važno je poglavlje njegove umjetnosti, samodostatna izdvojiva cjelina i *komplementarna dionica* stvaralaštva. Nastaje periodički, bez velikih intervala, u nizu problemski prezentiranih cjelina – grafičkih mapa i serija, tijekom pola stoljeća umjetničkoga stvaranja.

Juraj Dobrović, nakon bijelih reljefa iz serije *Polja* (1963.) i reljefnih uslojavanja pokrenutoga kvadrata (1964.), nastavio je s precizno programiranim umjetničkim objektima. Unatoč svojoj introvertnosti i spiritualnoj naravi, zahvaćen je novim medijem i otvoren mogućnostima koje pruža serigrafija u boji i već 1965. godine ide korak dalje. Sudjelovanjem na izložbama *Nove tendencije 3* 1965., *Tendencije 4* 1969. i *Tendencije 5* 1973. postao je aktivnim sudionikom konstruktivne oblikovne misli u hrvatskoj suvremenoj umjetnosti koja se naslanja na konstruktivna strujanja europske neoavangarde. Prvu serigrafiju s motivom egzaktno programiranoga prostora unutar zadanoga kruga pod nazivom *Polja* realizirao je 1965. godine u Atelijeru Brane Horvata. Nekoliko mjeseci poslije tu je grafiku izložio na *4. zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike*. Na istom bijenalu Picelj izlaže primjerke iz pariške mape *Oeuvre programmée No. 1* s programiranom crno-bijelom kompozicijom od stotinu krugova na kvadratnome polju, a Šutej prve serigrafije u boji s motivom kugle pod nazivom *Ultra AB II* i *III* te *Ultra ABC*, koje optički sugeriraju volumene kugli na površinama papira. Izložene grafike ukazuju nam na dobru informiranost hrvatskih umjetnika i kreativni potencijal europskih razmjera.

S Branom Horvatom Dobrović je proizveo pojedinačne listove i grafičku mapu *Polja* (1967.) s predgovorom Matka Meštrovića, potom je 1969. objavio mapu *Polja II* u izdanju *Ponteura,* iz Bergama. U toj antologijskoj mapi hrvatske grafičke umjetnosti čije primjerke izlažemo na ovoj izložbi, Dobrović je elaborirao i svoje studije pokrenutoga kvadrata u mediju serigrafije primjenjujući koloristične nijanse crvene, plave i sive boje.

[17] Moulin, Raoul – Jean: Uvod u obliku upute za upotrebu, predgovor u mapi *Géométrie élémentaire soft & hard*. Isto u monografiji Marković, Slavica i Pintarić, Snježana: Picelj, Kabinet grafike HAZU, Zagreb, 2013., str. 67.

[18] Denegri, Jerko: *Prilozi za drugu liniju: kronika jednog kritičarskog zalaganja*, Horetzky, Zagreb, 2003., str. 259.

Aleksandar Srnec ostvario je u serigrafiji nekoliko zanimljivih i iznimno vrijednih naklada, iako je grafika bila sporedno područje u njegovu umjetničkom opusu. Na ovdje izložena tri lista numeričkih naziva (271167, 281267, 291267), koja nas informiraju o vremenu otiskivanja grafika, uočavamo koloristične i plastične vrijednosti djela te princip programiranja dinamike polja unutar zadanoga kvadrata. Preciznim rasporedom šesnaest pravilnih kružnih formi (služeći se bojom i parceliranjem kvadrata) Srnec prezentira primjere statične i dinamične kompozicije. I na ostalim je grafičkim radovima plošno razvijao i dopunjavao one likovne ideje koje je na sofisticiran način već realizirao različitim metodama na svojim lumino-objektima. Za razliku od Srneca, Dobrović je, *otkrivajući* optičke i plastične vrijednosti, jedan motiv kruga raščlanio na cijelom kvadratičnom formatu papira koristeći se bojom, dok je Picelj u mapi *Oeuvre programmée No. 1* na stotinu elemenata unutar kvadrata načinio sistemsku studiju optičkih i plastičnih vrijednosti bez boje. Imajući na umu djelovanje pokreta *Nove tendencije,* na kojem izlažu sva trojica umjetnika, uzimajući u obzir vrijeme nastanka tih serigrafija (1964. – 1967.) i relevantna internacionalna umjetnička zbivanja, osobito održavanje izložbe *The Responive Eye* u New Yorku (1965.), na kojoj je imenovana nova pojava u suvremenoj umjetnosti – op-art, danas jasnije razumijemo zašto je Zagreb već tada bio važno središte europske neoavangarde.

Miroslav Šutej nakon vrlo uspješne serije bakropisnih kompozicija kojima je osvojio nagradu na *2. zagrebačkoj izložbi grafike,* potkraj 1965. godine u Atelijeru Brane Horvata izveo je serigrafije izrazitih kolorističkih i optičkih vrijednosti.
Prve mobilne serigrafije *Venecija, SM1* i *SM2* izložio je na *34. venecijanskom bijenalu* 1968. Bila je to prijelomna godina u njegovu grafičkom stvaralaštvu. Temom mobilne serigrafije on otvara poglavlje vedre zaigranosti u kojoj je umjetnik kreator grafičkoga djela, a gledatelj aktivni promatrač i sukreator njegove otvorene kompozicije. Mobilna serigrafija jedinstvena je pojava u grafičkoj umjetnosti međunarodnih razmjera. Nasuprot strogoj geometriji i matematičkoj egzaktnosti, koju promiču Ivan Picelj (mapa *Oeuvre programme No. 1* 1966.), Juraj Dobrović (mapa *Polja* 1967.) i Aleksandar Srnec (svojim serijama kružnih motiva optičkih i plastičnih vrijednosti), Šutej se predstavlja *otvorenim* grafičkim mobilima punim vedre fantastike i neobuzdane mašte. On riskira da u procesu sukreacije djelo bude oštećeno, a dugotrajnom igrom i trajno uništeno. Takovim je stavom (svjesno ili nesvjesno) anticipirao najrazličitije suvremene umjetničke prakse, čiji autori brinu o jednokratnoj prezentaciji, ali ne brinu o budućnosti svojih ostvarenja u muzejskim kolekcijama. Ludička komponenta Šutejeve serigrafije nije dostupna na ovoj izložbi. Znatiželjnoga promatrača bit će moguće bar virtualno zadovoljiti upotrebom digitalnih alata, nekom drugom prigodom.

Nakon epizode enformela, u kojem ostvaruje iznimno važna djela svojega sveukupnoga opusa, **Eugen Feller** sredinom šezdesetih priklonio se apstrakciji obojenog polja *oštrih rubova*, a potom je otkrio serigrafiju kao primjeren medij za prijenos motiva svojih slikarskih kompozicija. Primjerke koje smo odabrali izlagao je na *5. zagrebačkoj izložbi grafike* te na *7. međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani, uz Dobrovića, Šuteja, Galića, Vasarelyja, Mortensena, Alvianija, Capogrossija, Sota te druge istaknute europske umjetnike koji su u tom mediju do tada ostvarili više uspješnih naklada.
I Feller je jedan od sudionika grafičke izložbe (Dobrović, Feller, Galić, Picelj, Srnec, Šutej) koju je u Salonu Muzeja suvremene umjetnosti u Beogradu 1968. godine organizirao likovni kritičar Jerko Denegri kako bi ukazao na snažno *problemsko žarište zagrebačke serigrafije*.
Grafike nastale krajem šezdesetih srodne su njegovu apstraktnome slikarstvu i slikama objektima, no radikalan zaokret prema geometrijskom minimalizmu uslijedio je početkom sedam-

desetih, kada u nakladi *Ponteura* iz Bergama izlazi konceptualna, srebrno-crno-bijela mapa s deset listova kvadratnoga formata.
Tada je već napustio boju, okrenuo se minimalizmu i geometrijskoj apstrakciji. Četiri grafike iz te mape postavljene su na ovoj izložbi uz grafičke listove srodnih poetika, onih Julija Knifera, Đure Sedera i Deana Jokanovića Toumina.

Mladen Galić primarno je slikar, autor objekata i ambijenata. U slikarstvu je ostvario željenu čistoću u okvirima geometrijske organike s bojom kao osnovnim izražajnim sredstvom. Prve grafičke listove prezentirao je na *7. međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani 1967. godine, a potom na *5. zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike* u Kabinetu grafike 1968., gdje je i nagrađen. Nekoliko mjeseci prije, početom 1968. godine, bio je sudionik spomenute izložbe sedmorice zagrebačkih umjetnika u Salonu Muzeja suvremene umjetnosti u Beogradu, a time i dionik prve postave *zagrebačke serigrafije*. Galićevo stvaralaštvo u području grafičke umjetnosti nadahnuto je idejama šezdesetih te izraženim tendencijama minimalizmu, slikarstvu *oštrih rubova* i obojenoga polja. Njegov je pristup dosljedno problemski. Izloženi primjerci prezentiraju princip *rasta sekvenci* triju oblih formi vertikalno postavljenih u središte pravokutnoga polja. Na trećoj kompoziciji forma je gotovo nestala iz zadanoga formata.

Ljerka Šibenik pripada drugoj generaciji neoavangardnih umjetnika s razvijenom sviješću o demokratizaciji i integraciji umjetnosti u industrijski svijet. Njezine slike, objekti, svjetlosne instalacije, moduli te svjetlosni ambijenti predstavljaju iskorak u području hrvatske apstraktne umjetnosti. Zajedno s Mladenom Galićem, Antom Kuduzom i Miroslavom Šutejem 1967. godine u Galeriji Studentskoga centra u Zagrebu sudjeluje na *Hit-paradi*, koja završava performansom i otvara novo poglavlje hrvatske suvremene umjetničke prakse. Grafika je tek jedna, ali vrlo važna epizoda u njezinu umjetničkom stvaralaštvu. U suradnji s Branom Horvatom 1968. godine realizira ovdje izložene serigrafije – *Crvenu, Plavu, Zelenu,* koje bojom, plohom i formom grade kompozicije kakove gotovo istovremeno realizira u svojim lumino-objetima. Srodne su njezinu slikarstvu obojenog polja *oštrih rubova* koje korespondiraju s poetikama u slikarstvu Mladena Galića. Po izboru Jerka Denegrija, 1969. godine sudjeluje na drugoj izložbi zagrebačkih umjetnika koji se u realizaciji svojih grafičkih kompozicija koriste medijem serigrafije. Nakon te izložbe u Salonu Muzeja suvremene umjetnosti u Beogradu (uz Dobrovića, Fellera, Galića, Mariju Branku Košković, Kuduza, Picelja, Srneca, Šuteja), i Ljerka Šibenik postaje dionicom *fenomena zagrebačke serigrafije.*

Nakon što je gotovo cijelo desetljeće po završetku Akademije njegovao suptilna tkanja bakropisno-akvatintnih kompozicija, i **Ante Kuduz** koncem sedmoga desetljeća prihvatio je serigrafiju kao ravnopravan medij grafičke umjetnosti. Tek kada se krajem 1969. definitivno opredijelio za jarku boju, njegov likovni jezik postaje „heterogen, otvoren sintaktičkom hedonizmu, svojevrsnoj barokizaciji" i intenziviranju optičkih vrijednosti. Boja je u službi transformacije plohe, a umjesto konstrukcije unutar kadra on kreira nemirne i gipke dinamične forme. Redovito sudjeluje na svim zagrebačkim izložbama jugoslavenske grafike te na gotovo svim relevantnim izložbama grafičke umjetnosti diljem svijeta. Nakon duge epizode *Kadrova* i *Prostora* realiziranih u mediju serigrafije, devedesetih se bavi istraživanjima i kombiniranjima serigrafije i ofsetnih tehnika, da bi se na prijelazu stoljeća potpuno posvetio digitalnoj grafici.

Vjenceslav Richter tijekom cijeloga radnog vijeka zaokupljen je idejom sinteze likovnoga stvaralaštva. Budući da je diplomirao arhitekturu, on se prije svih exatovaca dobro upoznao s konstruktivizmom ruske avangarde i načelima Bauhausa, izvorištima temeljnih polazišta neoavangardne geometrijske orijentacije pedesetih godina u Hrvatskoj. Fasciniran sistemima i vođen idejom sinteze, gradio je sistemske skulpture, simultane forme, transparentne grafičke objekte. Tek početkom sedamdesetih, u suradnji s Atelijerom Brane Horvata, realizirao je prve serigrafije. Te naklade počivaju na matematičkom sistemu razmišljanja kojemu su subordinirani boja i oblik. Sam ih naziva sistemskim grafikama i tumači ih u vlastitoj publikaciji.[19] Ishodište takovu pristupu pronalazimo u njegovu antologijskome objektu – *Reljefometru* (1964.), koji nastaje neposredno nakon što je Umberto Eco objavio knjigu *Opera aperta* (1963.).[20] *Reljefometar* je primjer *otvorenog djela* sastavljenog od 10.000 pokretnih metalnih elemenata različite dužine koji promatraču omogućuju niz vizualnih kreacija i bezbroj sukreacija.

Pripremajući predloške za sistemske grafike, autor se koristi s 3.600 jedinica (od tanke kvadratne konture do punog kvadrata i od kružnice do punoga kruga) graduiranih u sedam stupnjeva. Sistem gradi s četiri matrice, od kojih svaka sadrži 900 polja. Raspoređene su tako da svaka pokriva u rasternom sistemu svako četvrto polje. Sastavljene matrice na taj način pokrivaju čitav raster i čine sliku. Richter pojašnjava svoju metodu sljedećim riječima: „Dijapazon variranja ovako programiranim matricama kreće se od ponavljanja jedne matrice u jednoj boji, do ponavljanja te iste matrice u raznim bojama, zatim to isto s dvije ili tri matrice, time da se jedna od njih ponavlja. Konačno, upotreba svih četiriju matrica u jednoj, dvije, tri ili četiri boje. Time sistem nije iscrpljen, jer se zakretanjem jedne ili više matrica za devedeset stupnjeva proizvodi uvijek novi likovni rezultat, nova grafička slika".[21]

Taj sustav ne ograničava se na četiri matrice kao ni na 3.600 elemenata, što pokazuje gotovo neograničen broj mogućih varijacija. U nastojanju da ostvari pandan *Reljefometru* u kojem primjenjuje 10.000 elemenata, Richter je ispitivao i mogućnosti realizacije serigrafije većih dimenzija, ali nije ostvario tu ideju.

Nakon uspješne epizode u grafičkoj umjetnosti, on napušta konstrukciju i matematičko programiranje grafičkoga lista. Prepušta se spontanom crtanju, da bi se tek potkraj života u posljednoj mapi serigrafija *Nagib* (2002.)[22] vratio geometrijskom projektiranju multioriginala.

Julije Knifer primarno je slikar. U njegovu opusu osobito je važan crtež kao mentalna epizoda u vibracijama uma – od prvoga impulsa do spremnosti za iskorak u slikarski proces koji onda traje do potpuna iscrpljenja imaginacije. Bez crteža i crtanja, upornoga, ustrajnoga, uzaludnoga ništenja površine papira – do apsurda kao *oblika slobode* nema ni toga iskoraka u avanturu slikanja. Sredinom sedamdesetih zapisao je u svoj dnevnik: „Meni je apsurd veoma važna komponenta u mojem djelovanju. Apsurd je oblik slobode".[23]

[19] Richter, Vjenceslav: *Systemic graphics*, vlastita naklada, Zagreb, 1973.
također: Richter, Vjenceslav: *Moj misaoni prostor / The space of my imagination*, MSU, Zagreb, 2016., str. 10.

[20] Eco, Umberto: *Otvoreno djelo*, Veselin Masleša, Sarajevo, 1965.

[21] Richter, Vjenceslav: *Moj misaoni prostor / The space of my imagination*, MSU, Zagreb, 2016., str. 10.

[22] Grafička mapa *Nagib*, s tekstom autora, Kabinet grafike HAZU, Zagreb, 2002.

[23] Knifer, Julije: „Zapisi", *Život umjetnosti,* 35, IPU, Zagreb, 1983., str. 29.
Maković, Zvonko: *Julije Knifer, Bez kompromisa*, katalog retrospektivne izložbe MSU, Zagreb, 2015., str. 30.

Prepoznavši *znak* kao element gradnje djela i *djelo-znak*, uspijevao je ostati slobodan tijekom cijeloga radnog vijeka. On je *vjeran jednoj ideji bez želje i svijesti da se bude vjeran toj ideji*.
Iako je imao prioritetne umjetničke vrste koje su dubinski zahvaćale sve razine njegova fizičkoga, psihičkoga i duhovnoga bića i u tim je medijima ostvario djela koja danas ubrajamo u antologiju svjetske suvremene umjetnosti 20. stoljeća, Knifer je *kao umjetnik bez atelijera* prepoznao serigrafiju kao potencijal kojim će ostvariti one likovne vrijednosti koje nije bilo moguće postići grafitom (crtežom), a ni uljem i kistom (slikarskom kompozicijom). Nije bio orijentiran isključivo na domaće izdavače, samo je prepoznao okolnosti i važnost opće klime, jedne „epizode" koju je u Zagrebu koordinirao Brano Horvat. S njim u suradnji ostvario je više naklada pojedinačnih grafičkih listova i grafičkih mapa (1966. – 1997.). No i drugi su nakladnici bili zainteresirani za produkcije njegovih serigrafija: *Ponteur* iz Bergama (1970. –1972.), *Hoffman* iz Friedberga, *Gheerbrant* iz Montreala (1971.), *Fanal* iz Basela (1995. – 2003.) te Ranko Horetzky, jedan od nasljednika *Studija S* Brane Horvata, iz Zagreba (2003.).

Početkom sedamdesetih otisnuti su meandri u plavoj, zlatnoj i srebrnoj boji te u kombinacijama srebrne i crne ili srebrne i bijele. Knifer je tada, impresioniran pariškoplavom i zlatnom bojom u slikarstvu Yvesa Kleina te zlatnom bojom na freskama srpskih srednjovjekovnih manastira, ostvario i svojevrsni eksperiment s meandrom u boji. Ipak, Nagradu *Zlatna ptica* (koju mu je dodijelila mlada jugoslavenska kritika na *10. međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani 1973.) dobio je za serigrafiju *SE 73-1, SE 73-2* s crnim meandrima, kojima se naposljetku vraća.
U skladu s idejama *EXATA-51* i *Novih tendencija*, Knifer je doziranim nakladama svojih serigrafija u službi disperzije svojih umjetničkih ideja i svojega slikarstva.

Đuro Seder, djelujući u grupi *Gorgona* (1959. – 1966.), njegovao je specifičan tamni enformelizam – oskudnost i tminu na slikama, zakritost dnevnoga vidljivoga u čežnji da prikaže neprikazivo, egzistencijalno. Mapa koju smo izložili primjer je minimalizma u grafici srodnog Kniferovu, no – za razliku od Knifera, koji u serigrafiji ostvaruje serije tijekom nekoliko godina – Sederova mapa usamljeni je primjer njegova opusa, tek kratka epizoda umjetničkoga stvaralaštva. Sadrži 10 *crnih grafika* (dim. 70 x 50 cm) tiskanih u Studiju *S* Brane Horvata 1973. godine. Predstavlja završetak gotovo četrnaestogodišnjeg rada na takozvanoj *crnoj fazi* njegova slikarstva. Iako jedini pokušaj u tehnici serigrafije, ova mapa antologijski je primjerak grafičke umjetnosti sedamdesetih. Seder je optimalno iskoristio potencijale medija – realizirao je neke umjetničke ideje koje nije bilo moguće ostvariti slikarskim tehnikama i time je kvalitativno dopunio svoj umjetnički opus. Serigrafijom uspijeva anulirati autorsku gestu, postići besprijekorno napete forme i oštre konture, pokazati svoj istančani osjećaj za mjeru, potom nijanse dvaju tonova unutar crnoga i bijeloga polja, a napose dvije vrijednosti crne: duboke – mat i sjajne crne.

Stvaralaštvo ruske avangarde, posebice Maljeviča i Kandinskoga, vrlo snažno djeluje na mladoga **Deana Jokanovića Toumina.** Formira se u jeku atmosfere hrvatske neoavangarde, *EXATA-51, Gorgone, Novih tendencija*, koji znatno utječu na njegov likovni jezik. Sklonost minimalizmu, kao i zagrebačka duhovna klima u kojoj se zatekao na početku studija sredinom šezdesetih, a potom upoznavanje i druženje s Jurjem Dobrovićem i Eugenom Fellerom, koji ga 1967. godine povezuju i s Julijem Kniferom, zarana potiču i podupiru njegovo formiranje i stasavanje u samosvojnu, snažnu umjetničku osobnost širokih intelektualnih raspona. Grafika je Jokanovićeva sporedna disciplina kojom se koristi periodično, s povodom koji ne možemo tumačiti *pravocrtno dijakronijski nego vertikalno i slojevito.* Ovdje izloženi listovi iz mape *D.J.T. Grafike / 74* rezultat su strogo geometrijskih crtačkih studija realiziranih na temu instalacije *12 yellow elements* (1971.) koje mu omogućuju multipliciranje i disperziju uspjelih crtačkih kompozicija, što je u skladu s postulatima *Novih tendencija*. Listovima iz ove mape završavamo prvo poglavlje *zagrebačke serigrafije*.

Zagrebačka serigrafija nije rezultat zajedničkoga programa niti generacijske pripadnosti skupine umjetnika, nego prepoznavanja važnosti novoga medija koji je pružao specifične mogućnosti realizacije nekih ideja neostvarivih u njihovim prioritetnim tehnikama. Bila je to skupina slikara, graditelja objekata, svjetlosnih ambijenata, modula i instalacija, umjetnika orijentiranih na jezik geometrijske apstrakcije, minimalizma i srodnih im izraza. Samo su Šutej i Kuduz primarno grafičari. Uz pomoć specijaliziranih tiskara realizirali su kvalitetne, veće naklade grafika izrazitih likovnih vrijednosti koje nije bilo moguće ostvariti tradicionalnim grafičkim tehnikama. Serigrafija je omogućila ujednačene guste površine jasnih oštrih linija, čistu izvedbu jarkih boja, a posebno je rado koriste umjetnici *bez atelijera*.

Uvjeti za njezinu primjenu u Zagrebu ostvareni su zahvaljujući djelovanju sitotiskarske radionice Brane Horvata. Iako su pojedini autori koristili usluge inozemnih tiskara, bez Horvatova angažmana sigurno ne bi došlo do tako visoke razine produkcije, a kamoli do internacionalnih raspona *zagrebačke serigrafije.*

Nova grafička tehnika odigrala je važnu ulogu u hrvatskoj umjetnosti šezdesetih i sedamdesetih godina jer su i umjetnici koji nisu bili primarno grafičari primjenom toga medija postali akteri diseminacije umjetničkih ideja – provođenja u djelo jednoga od osnovnih ciljeva internacionalnoga pokreta *Nove tendencije* koji promiče potrebu *divulgacije primjeraka istraživanja, socijalizacije i demokratizacije umjetnosti,* popularizacije suvremenih umjetničkih poruka. U tom su plodnome razdoblju koje od samih početaka ide ukorak s europskim trendovima, ostvarena antologijska djela hrvatske grafičke umjetnosti.

Slavica Marković

Ivan Picelj

1. **Kompozicija Y- IV**

serigrafija u boji
498 x 350 mm
ofsetni karton

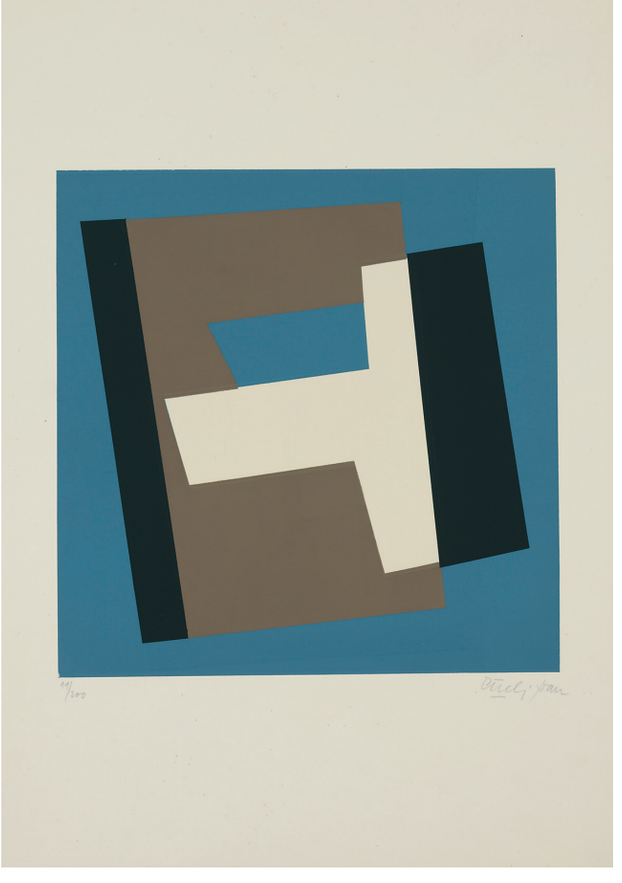
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6271

2. **Kompozicija YZ**

serigrafija u boji
498 x 350 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6266

3. **U čast L. Lissitzky – u**

serigrafija u boji
498 x 350 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6267

11/100

Juraj Dobrović

4. **Polje** (plavo/crno), 1965.

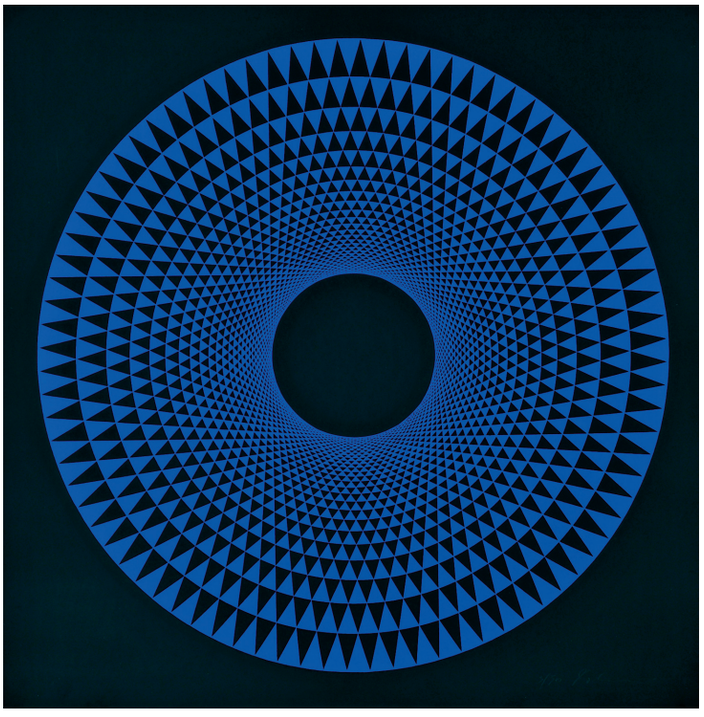
serigrafija u boji
485 x 485 mm
kunstdruck karton

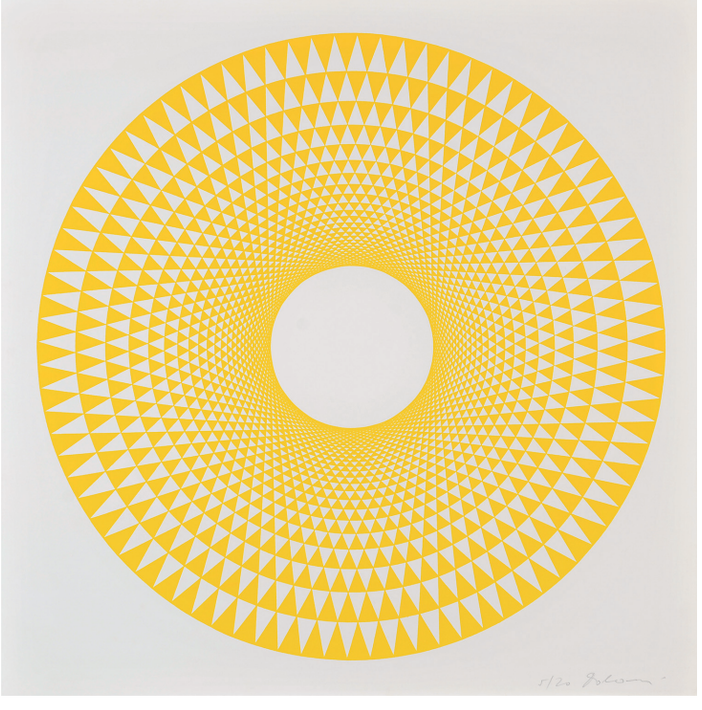
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 1 / 8 Dobrović 65
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 213

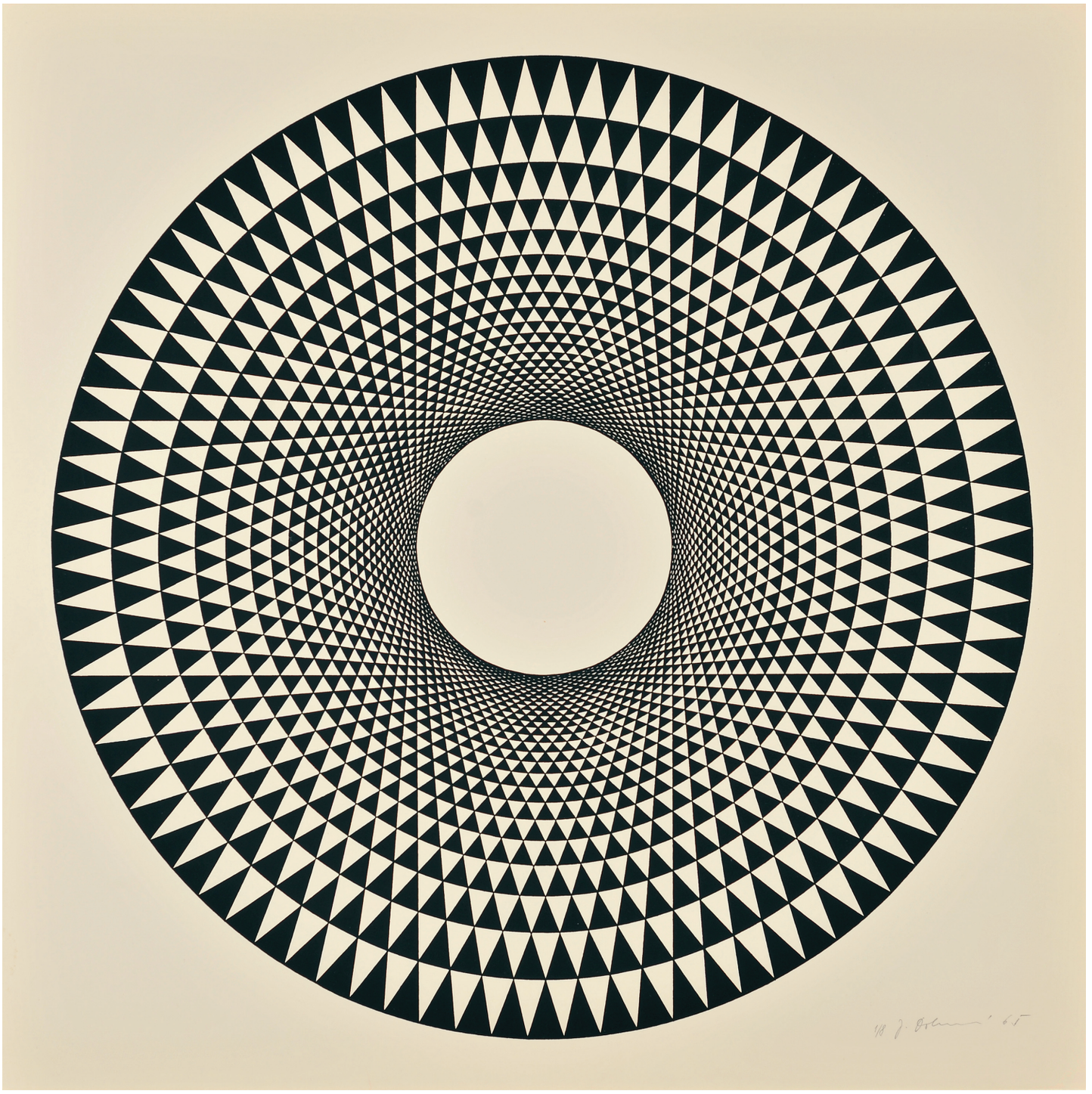
5. **Polje** (žuto/bijelo), 1965.

serigrafija u boji
485 x 485 mm
kunstdruck karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 5 / 20 Dobrović
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 218

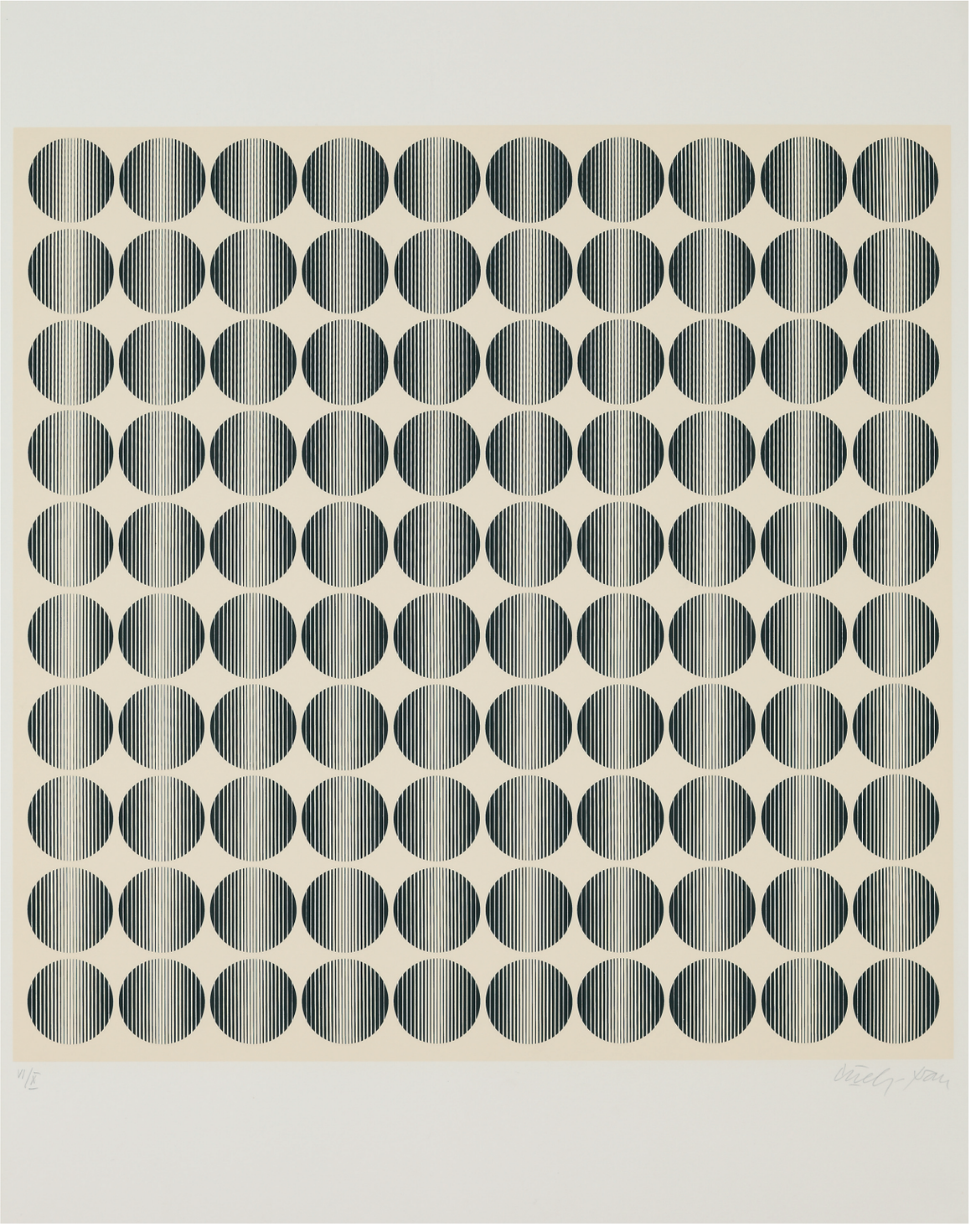

6. **Polje** (crno/bijelo), 1965.

serigrafija
485 x 485 mm
kunstdruck karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 1 / 8 Dobrović 65
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 213

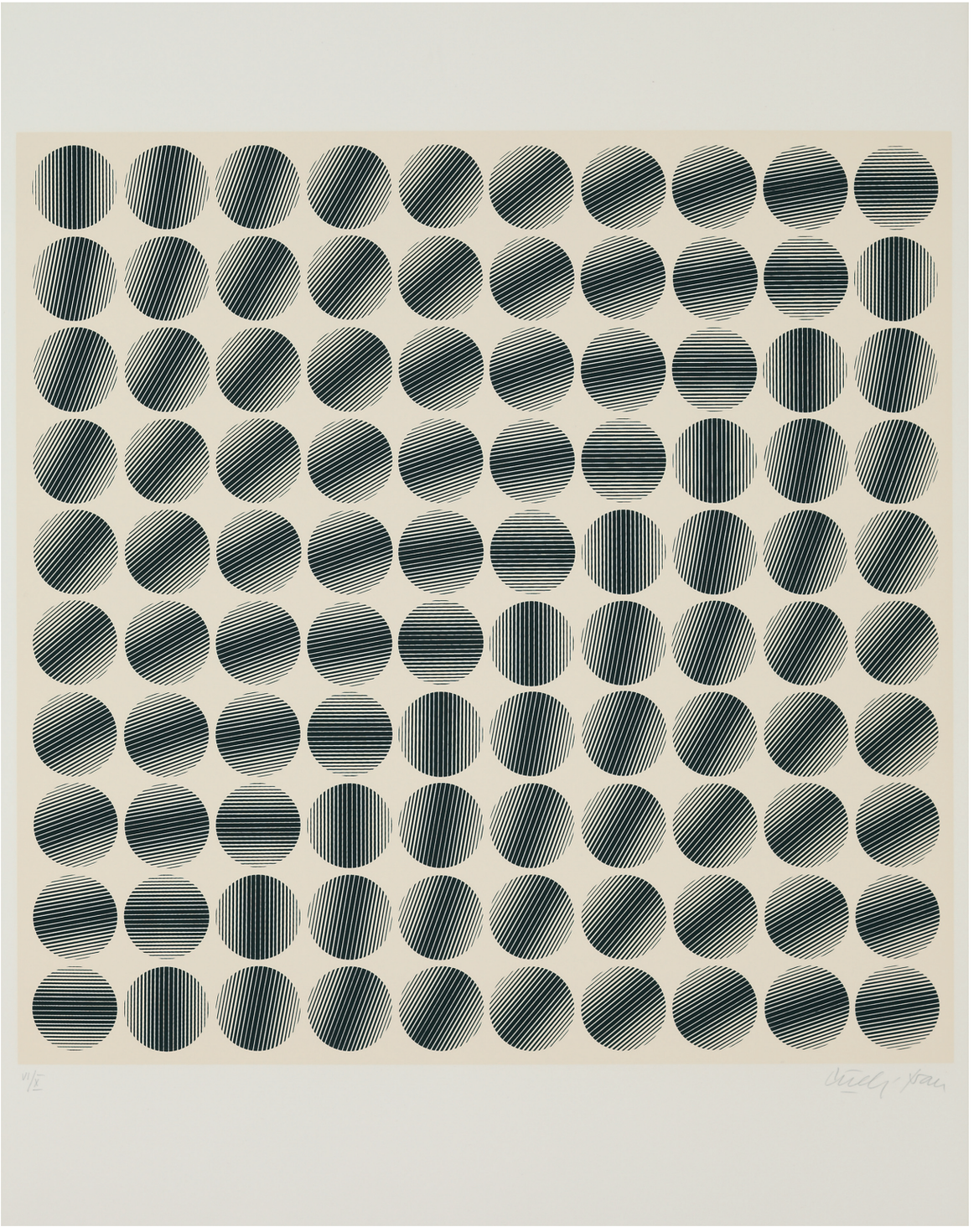

Ivan Picelj

7. **Oeuvre programmée No. 1 / 1**

serigrafija
650 x 500 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: VI/X, d.d.: *Picelj Ivan*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6778

8. **Oeuvre programmée No. 1 / 12**

serigrafija
650 x 500 mm
ofsetni karton

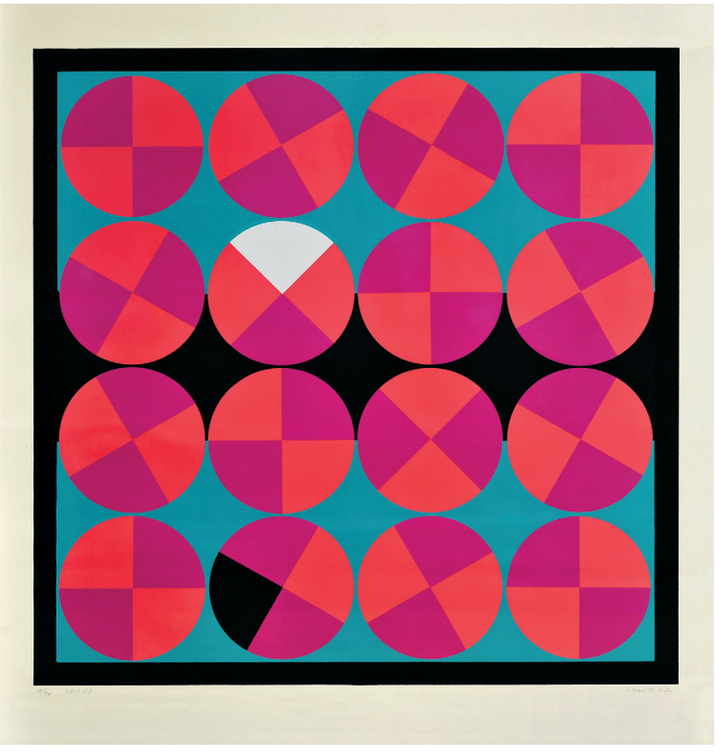
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: VI/X, d.d.: *Picelj Ivan*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6789

Aleksandar Srnec

9. **291267**, 1967.

serigrafija u boji
530 x 498 mm
ofsetni karton

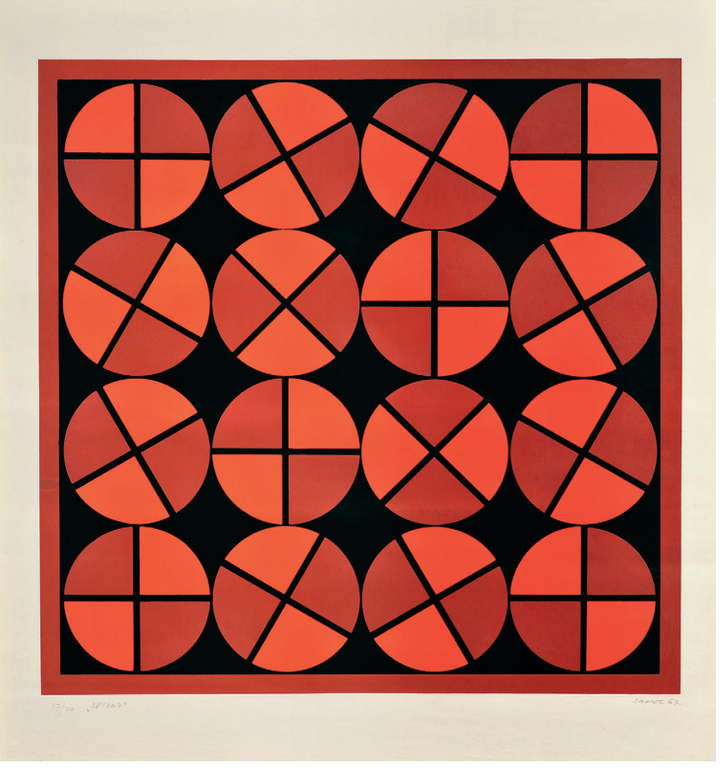
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 15/20 291267, d.d.: SRNEC 67
vlasništvo: Borislav Hojski, Zagreb

10. **281267**, 1967.

serigrafija u boji
530 x 498 mm
ofsetni karton

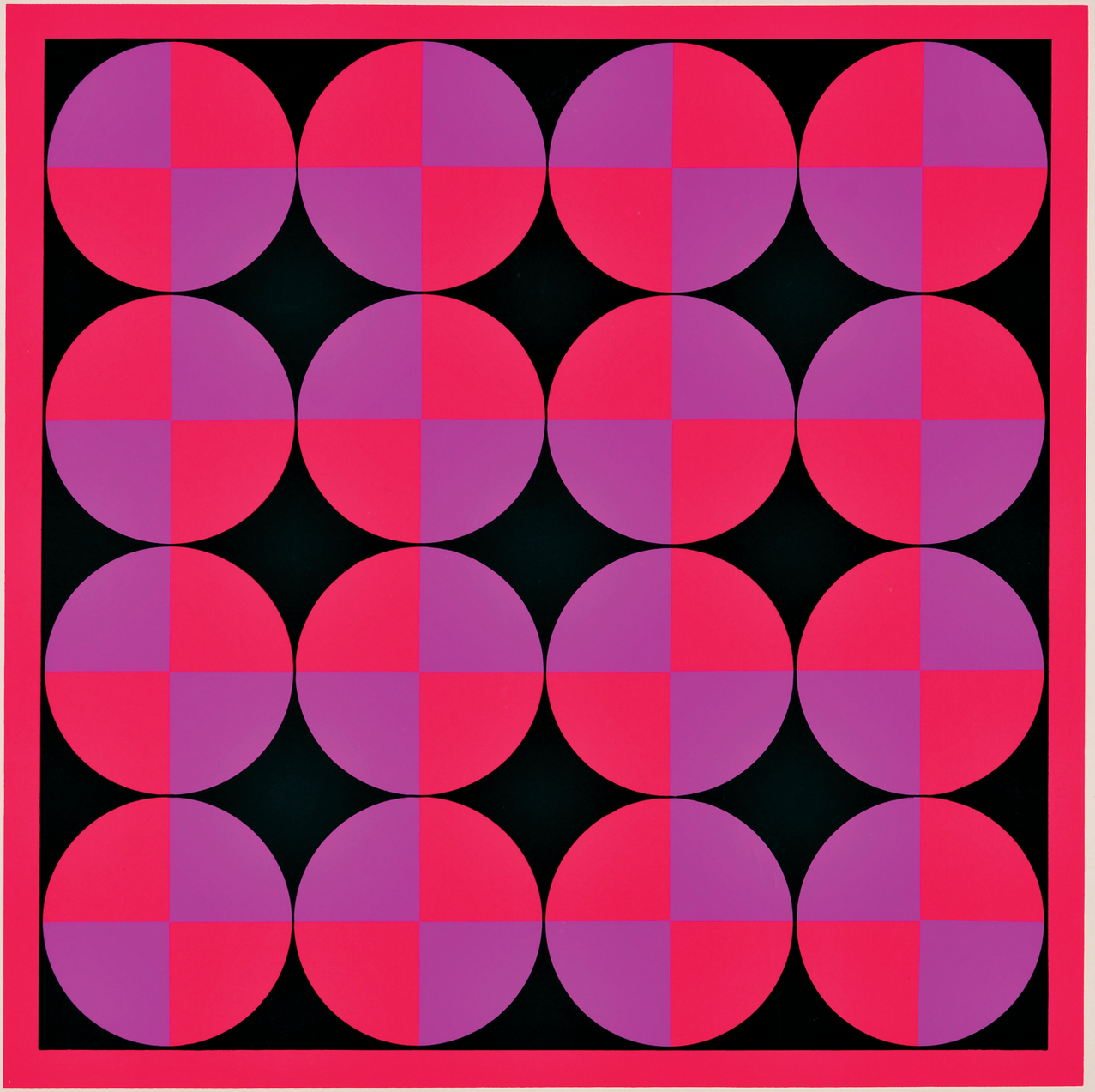
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 17/20 281267, d.d.: SRNEC 67
vlasništvo: Borislav Hojski, Zagreb

11. **271167**, 1967.

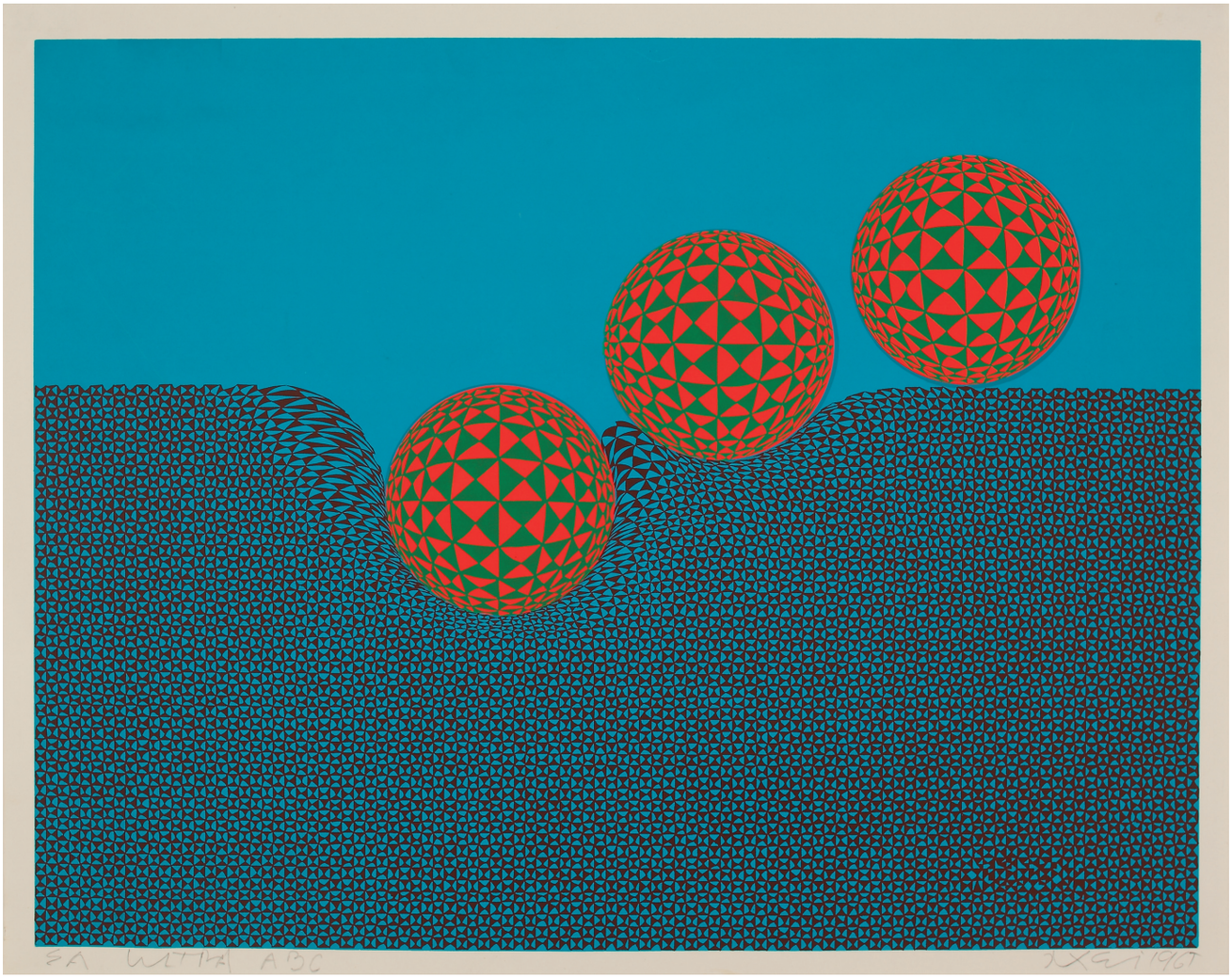
serigrafija u boji
530 x 498 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 14/20 271167, d.d.: SRNEC 67
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6960

14/20 27.11.67

SRNEC 67.

Miroslav Šutej

12. **Ultra ABC**, 1965.

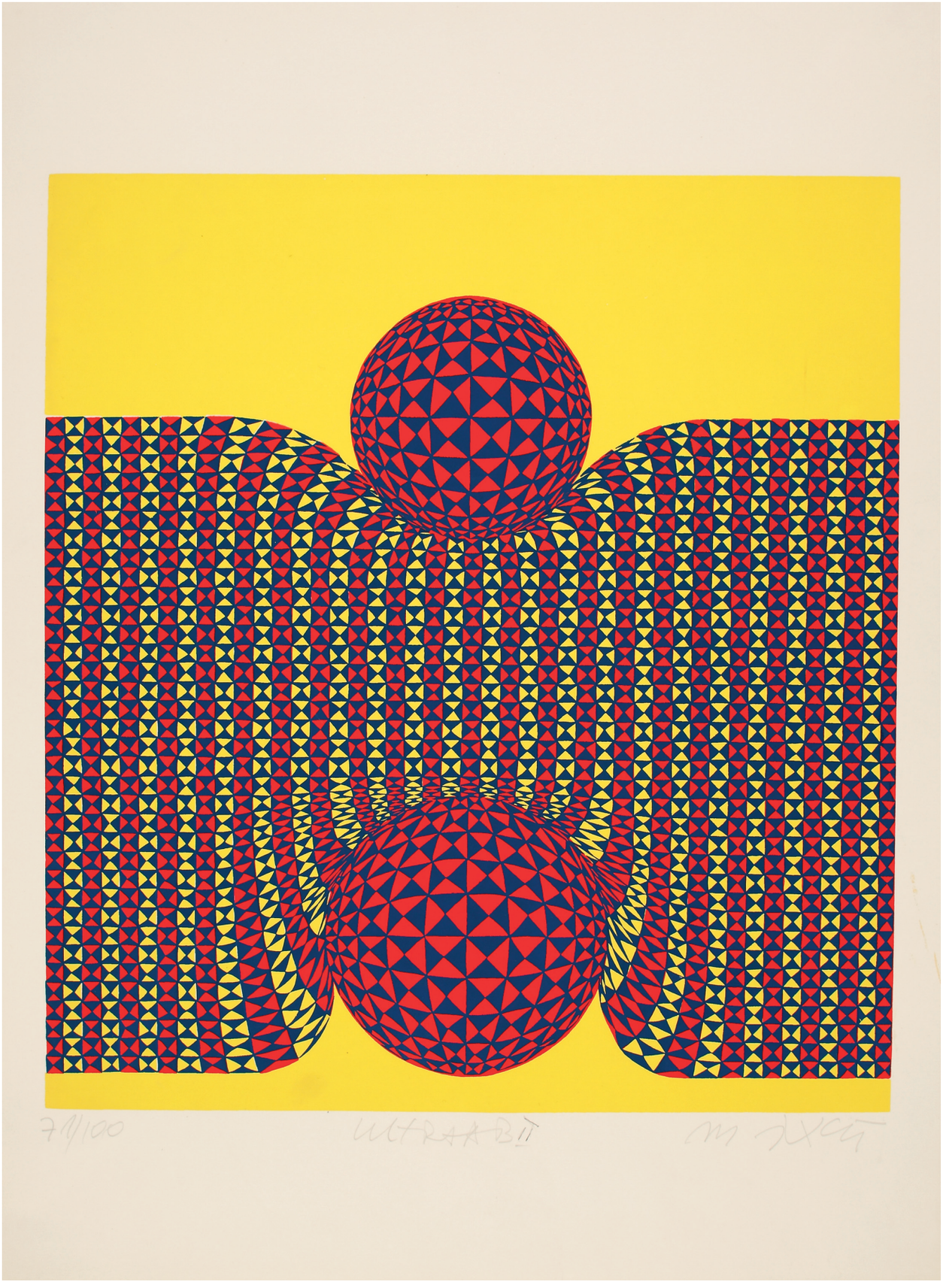
serigrafija u boji
500 x 630 mm
hamer papir

sign.: ispod prikaza olovkom
d.l.: EA ULTRA ABC, d.d.: Šutej 1965
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv.br. KG HAZU 6791

13. **Ultra AB II**, 1965.

serigrafija
700 x 505 mm
Fabriano karton

sign.: ispod prikaza olovkom
d. l.: 71 / 100, sred: ultra ABII, d.d.: M. Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11829

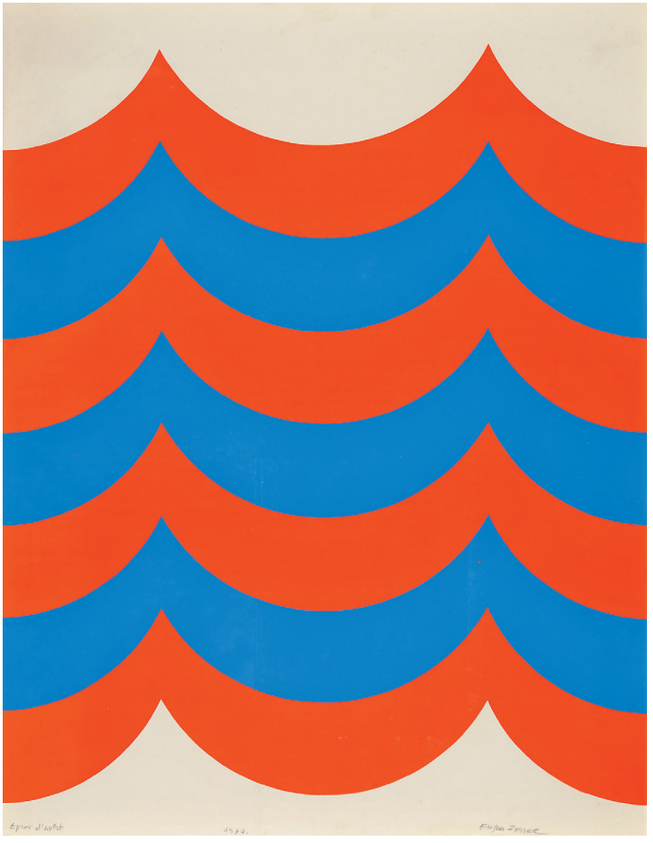

Eugen Feller

14. **AB**, 1967.

serigrafija u boji
630 x 485 mm
ofsetni karton

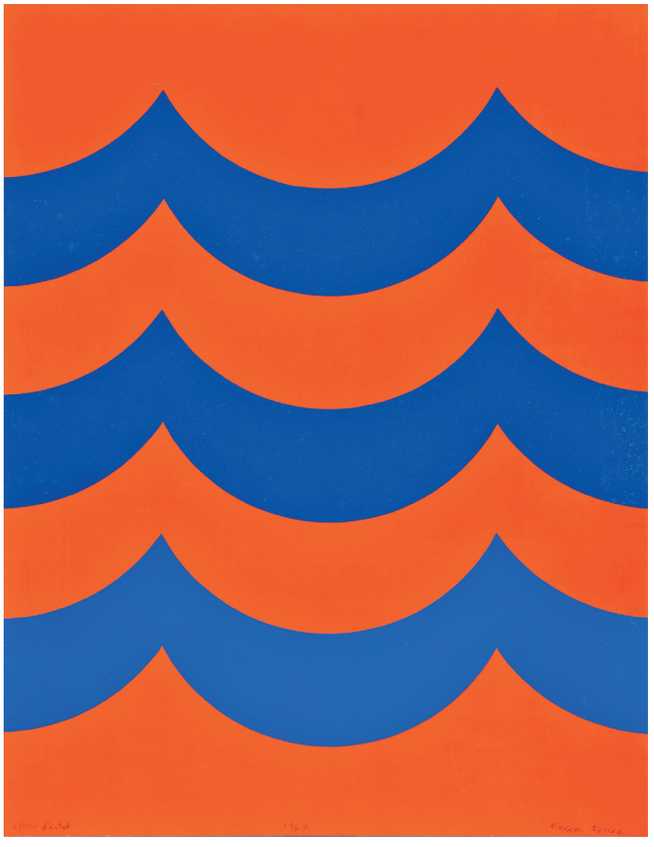
sign.: u prikazu olovkom
l.d.: Épreuve d' artist, sred.: 1967
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18189

15. **BC**, 1967.

serigrafija u boji
620 x 485 mm
ofsetni karton

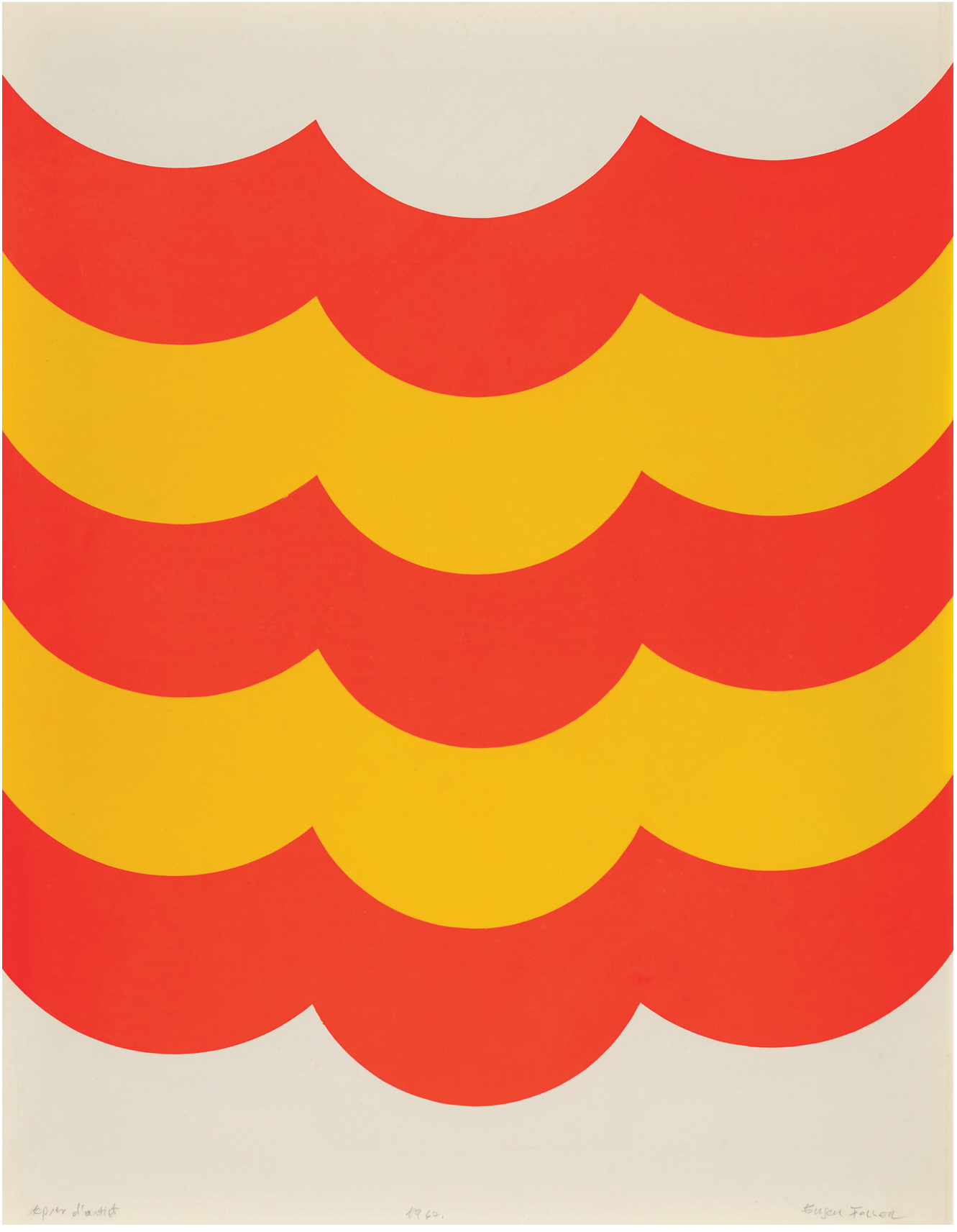
sign.: u prikazu olovkom
l.d.: Épreuve d' artist, sred.: 1967
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18190

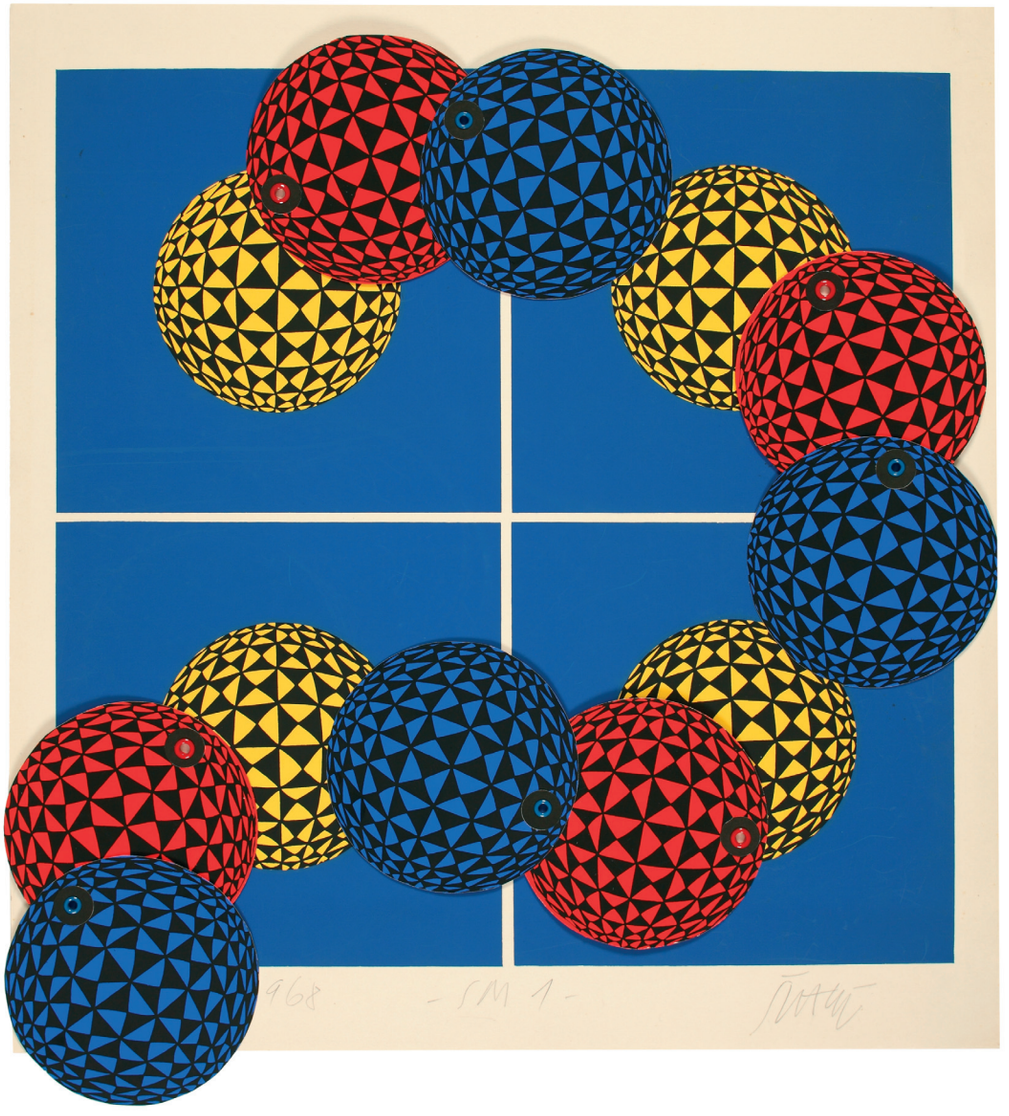

16. **CD**, 1967.

serigrafija u boji
628 x 485 mm
ofsetni karton

sign.: u prikazu olovkom
l.d.: Épreuve d' artist, sred.: 1967
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18188

Epreuve d'artiste
1960.
Eugen Feller

Miroslav Šutej

17. **SM 1**, 1968.

mobilna serigrafija u boji
522 x 492 mm
ofsetni karton, metalne spojnice

sign.: ispod prikaza olovkom
d.l: 27/40 1968, sred.: -SM 1-, d.d: Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11837

18. **SM 2**, 1968.

mobilna serigrafija u boji
570 x 470 mm
ofsetni karton, metalne spojnice

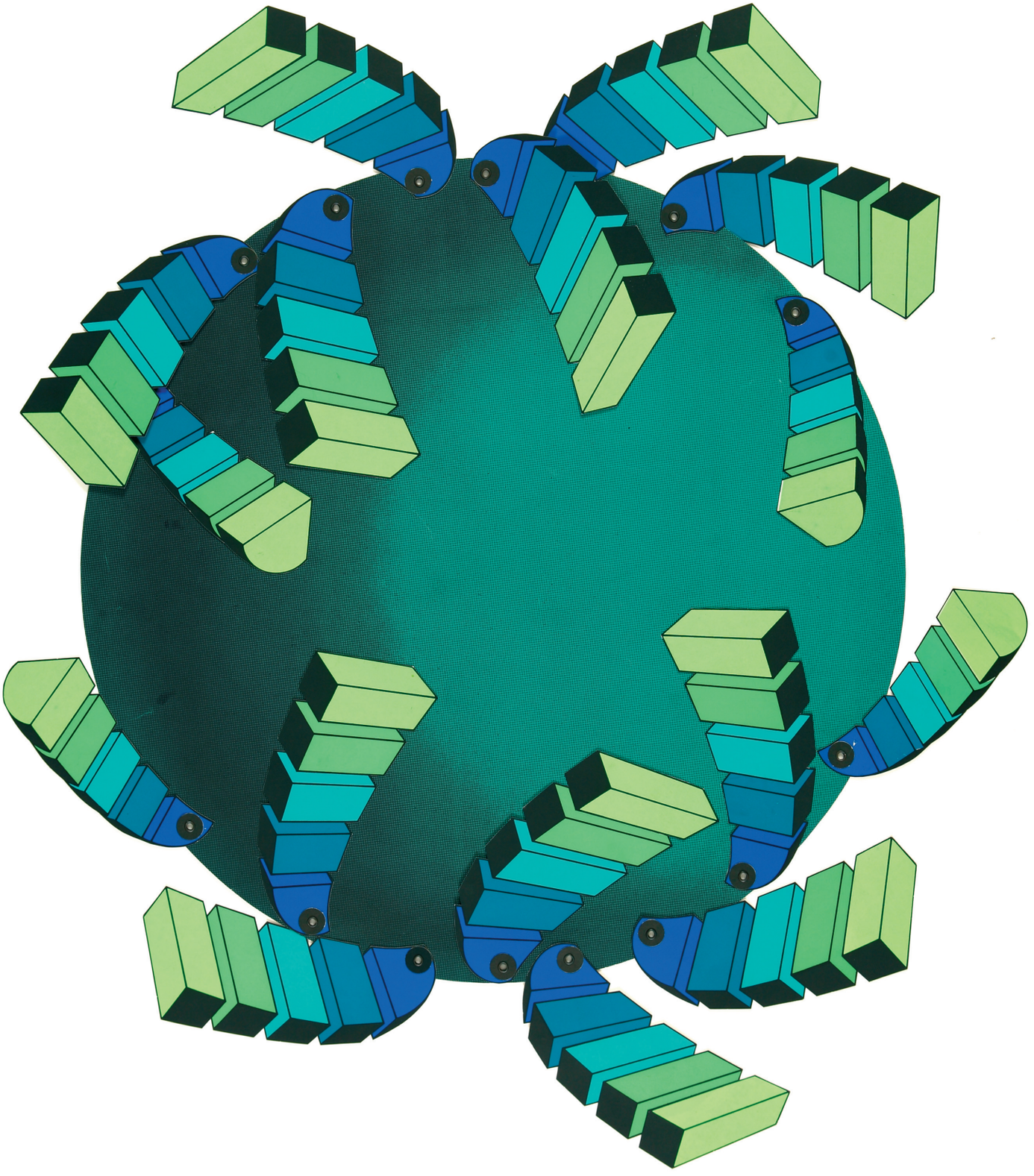
sign.: ispod prikaza olovkom
d.l.: SM 2 1968, d.d.: 22 / 40 Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11833

19. **LJubičasta kugla** (1971./72.)

mobilna serigrafija u boji
promjer 609 mm
ofsetni papir, metalne spojnice

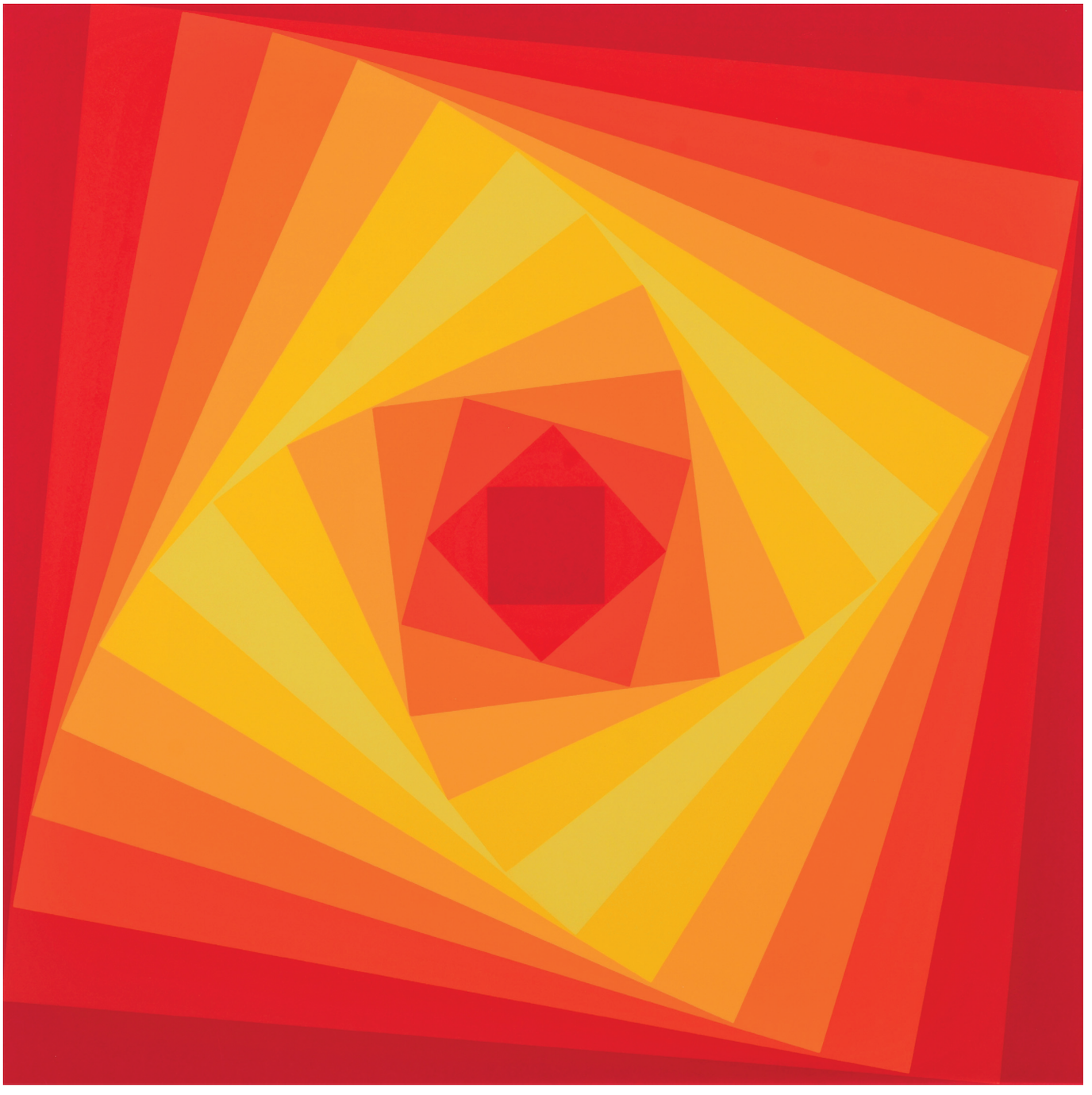
sign.: na poleđini olovkom: ljubičasta // kugla ljubica //
mobil.serigrafija //1971.-72 // Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11838

20. **Zelena kugla** (1971./72.)

mobilna serigrafija u boji
promjer 609 mm
ofsetni papir, metalne spojnice

sign.: na poleđini olovkom: zelena kugla //
1971 – 72, mobila serigrafija // Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11835

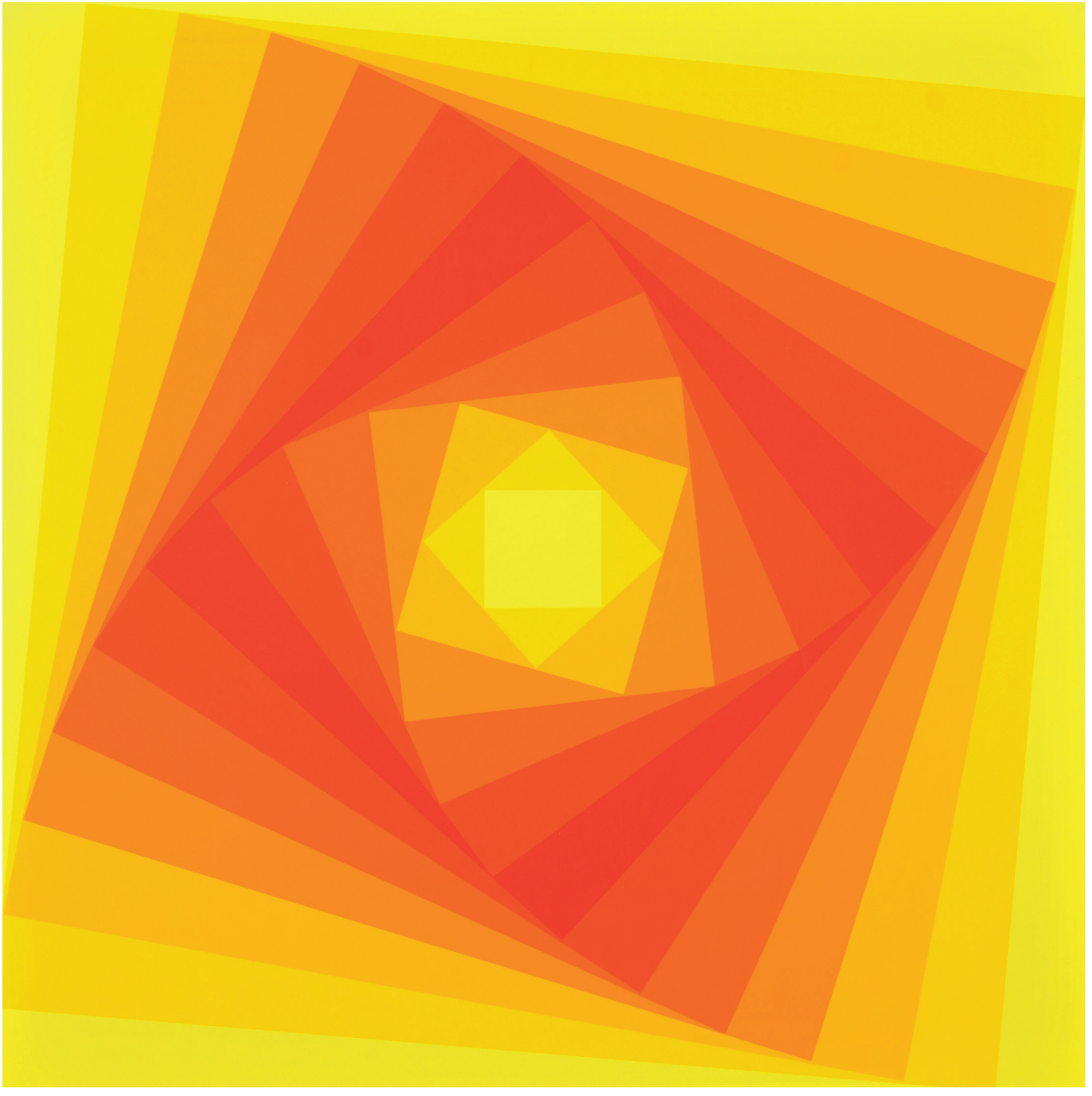

Juraj Dobrović

21. **Polje 5**

serigrafija u boji
480 x 480 mm
kunstdruck karton

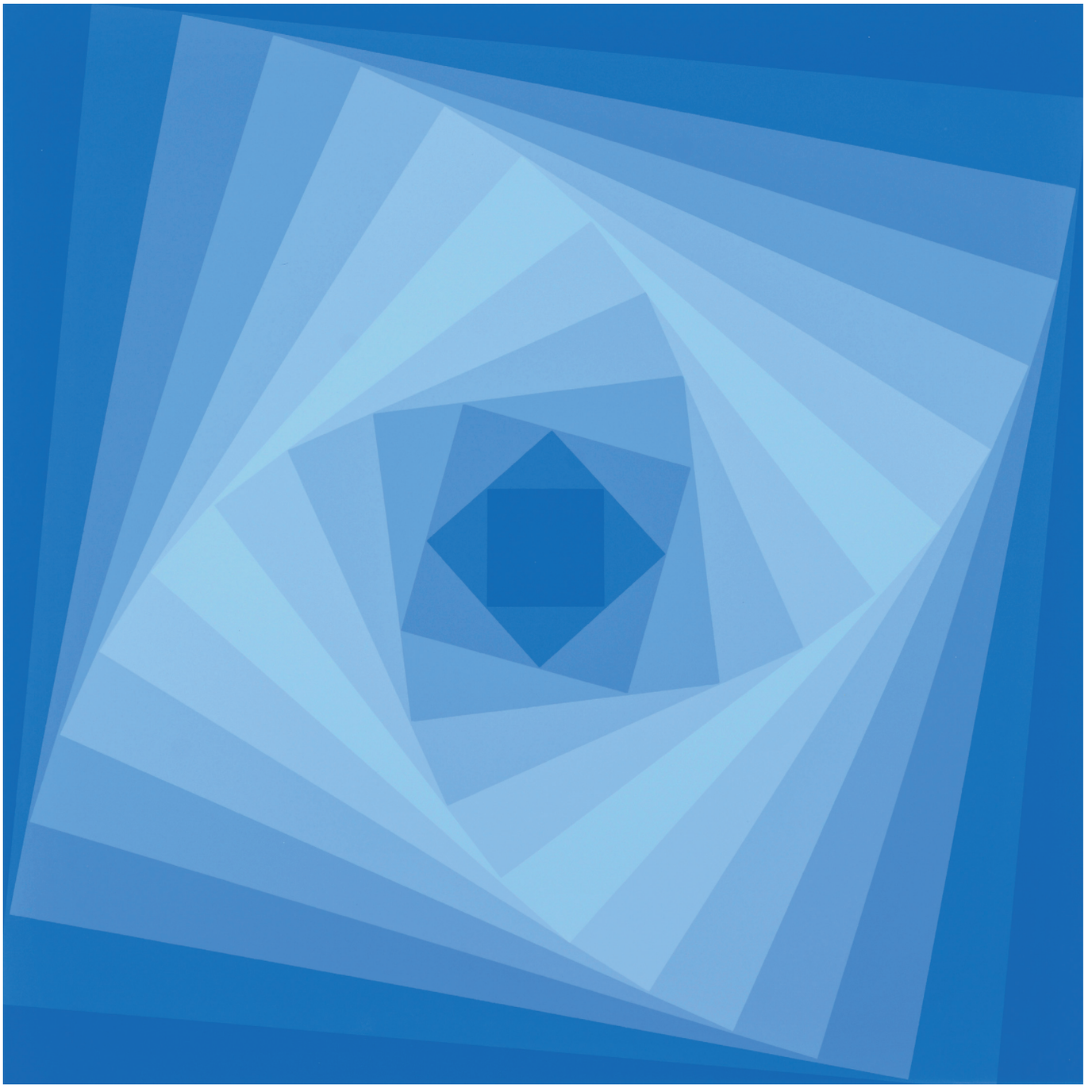
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 5
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7106

22. **Polje 6**

serigrafija u boji
480 x 480 mm
kunstdruck karton

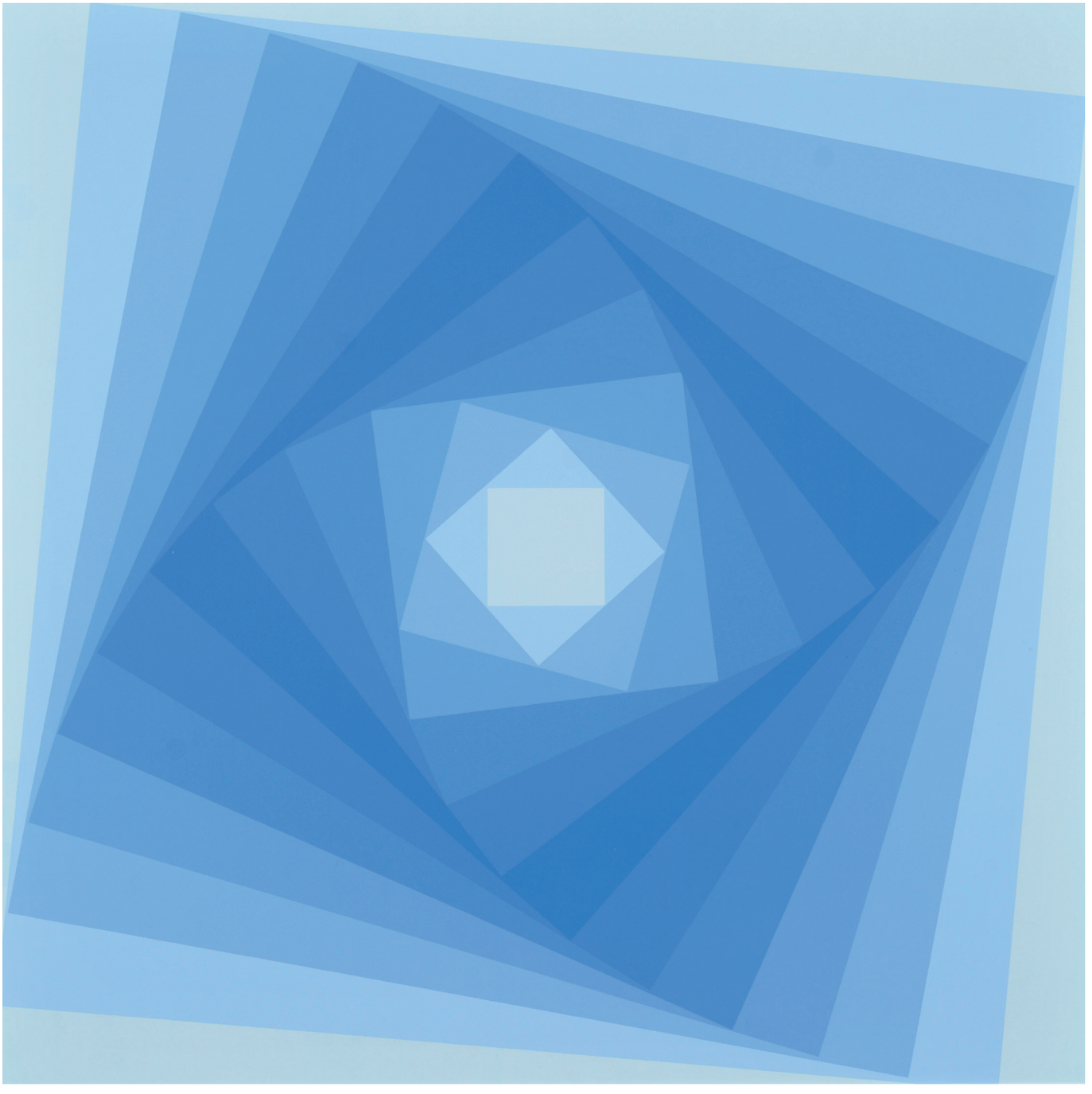
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 6
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7105

23. **Polje 7**

serigrafija u boji
480 x 480 mm
kunstdruck karton

sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 7
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7107

24. **Polje 8**

serigrafija u boji
480 x 480 mm
kunstdruck karton

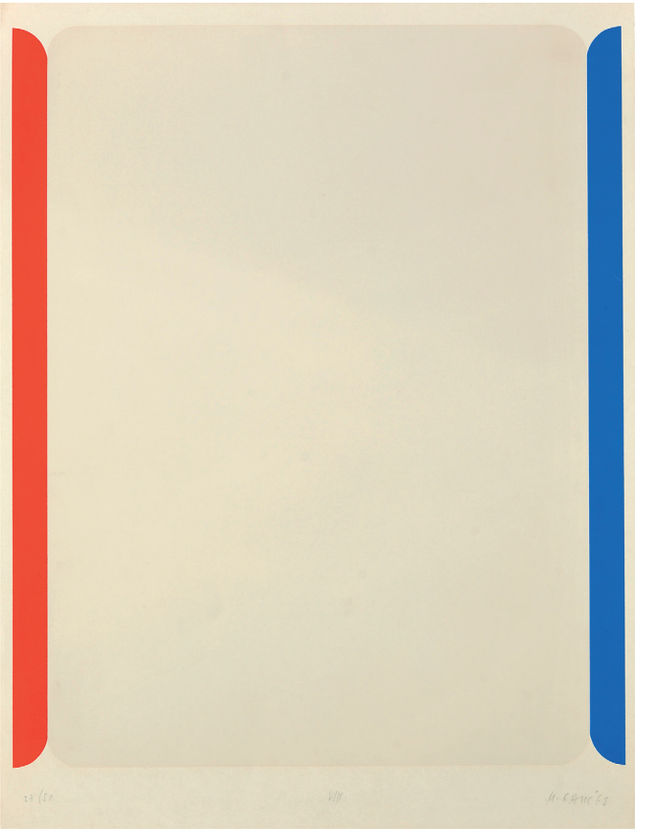
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 8
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7108

Mladen Galić

25. **Kompozicija VIII**, 1968.

serigrafija u boji
649 x 500 mm
ofsetni karton

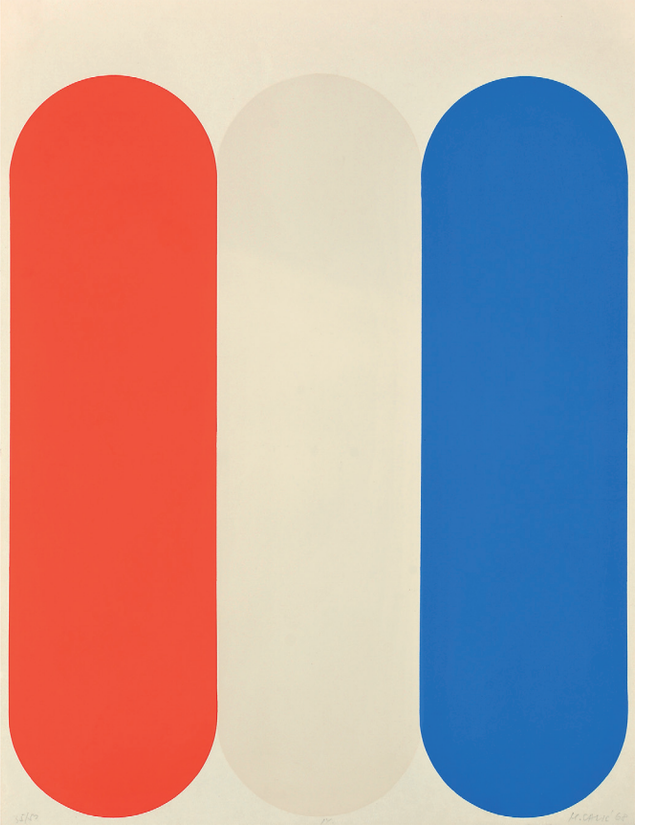
sign.:ispod otiska olovkom
d.l.: 27 / 50, sred.: VIII
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1551 – 1

26. **Kompozicija IX**, 1968.

serigrafija u boji
649 x 500 mm
ofsetni karton

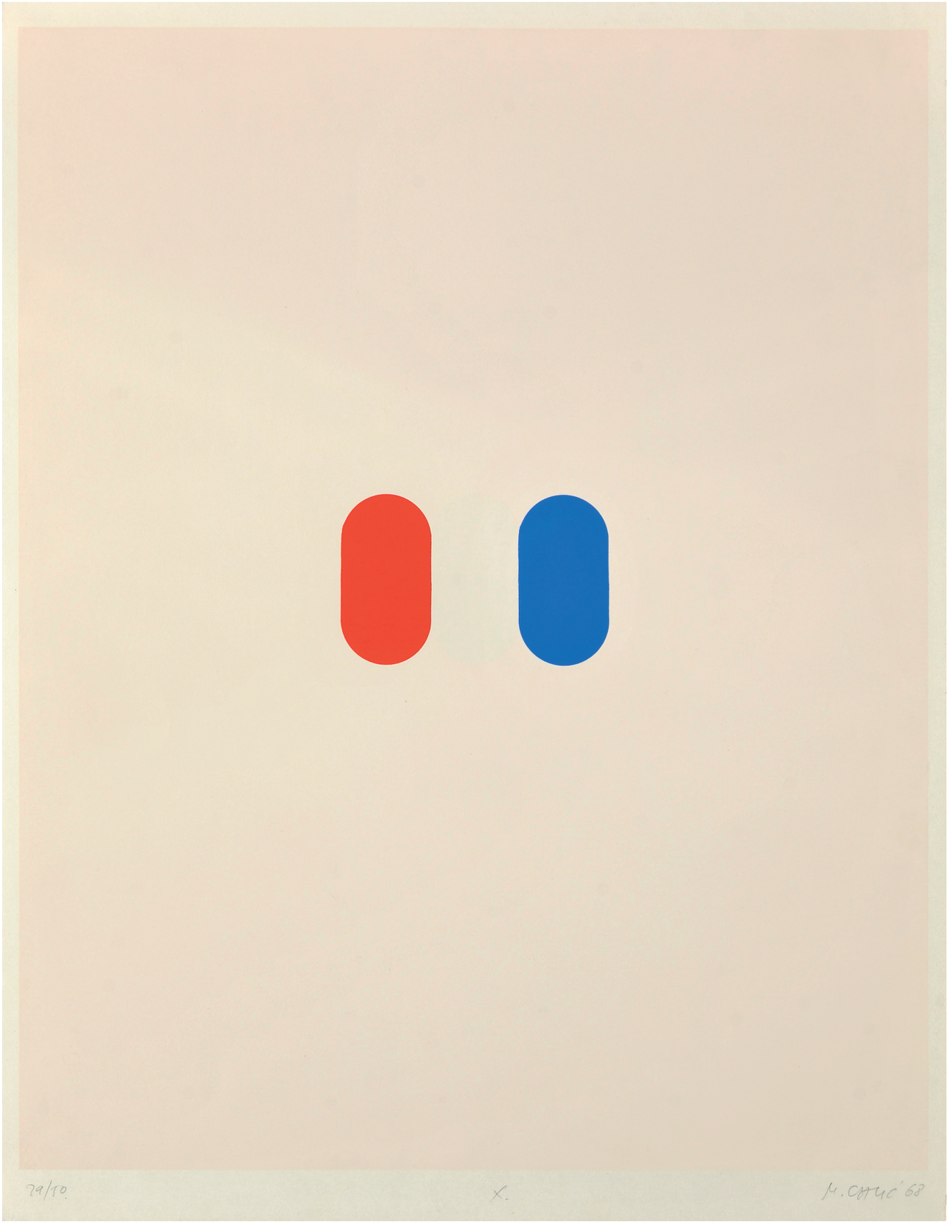
sign.:ispod otiska olovkom
d.l.: 35 / 50, sred.: IX
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1552 – 1

27. **Kompozicija X**, 1968.

serigrafija u boji
649 x 500 mm
ofsetni karton

sign.:ispod otiska olovkom
d.l.: 29 / 50, sred.: X
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1553 (1-2)

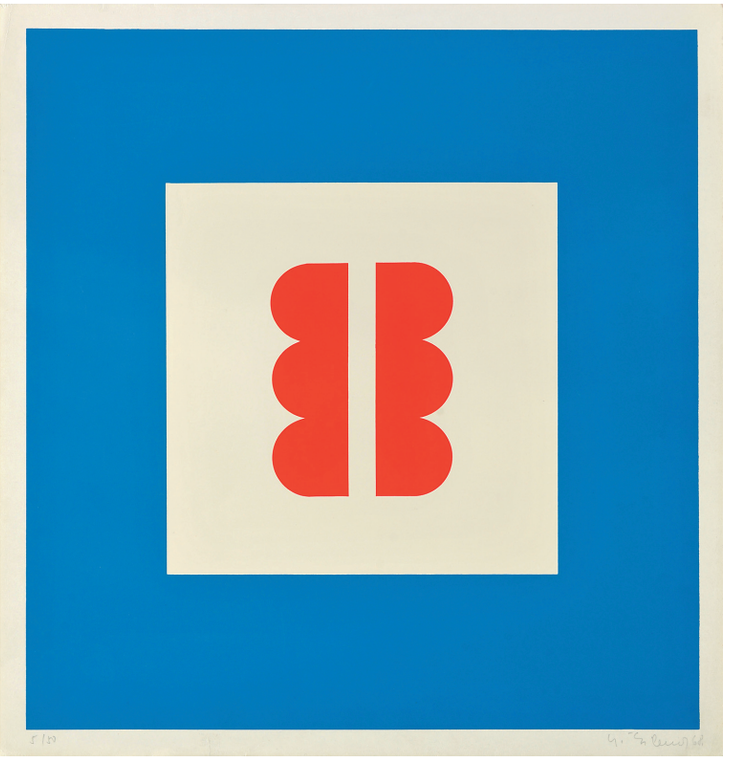

29/10
X.
M. GALIĆ '68

Ljerka Šibenik

28. **Crvena**, 1968.

serigrafija u boji
545 x 525 mm
ofsetni karton

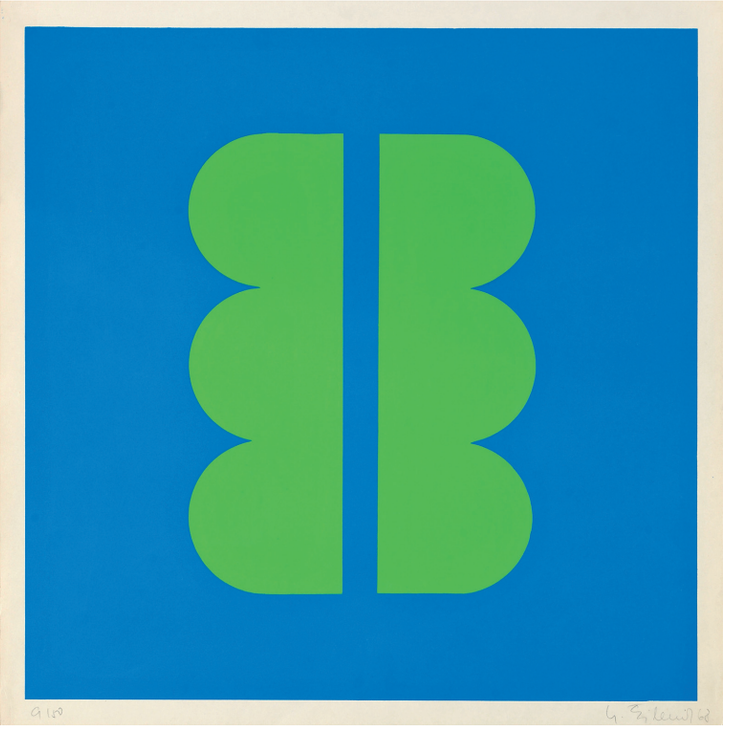
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 5 / 50
d.d.: Lj. Šibenik 68.
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1555-1

29. **Zelena**, 1968.

serigrafija u boji
526 x 525 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 9 / 50
d.d.: Lj. Šibenik 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1556-2

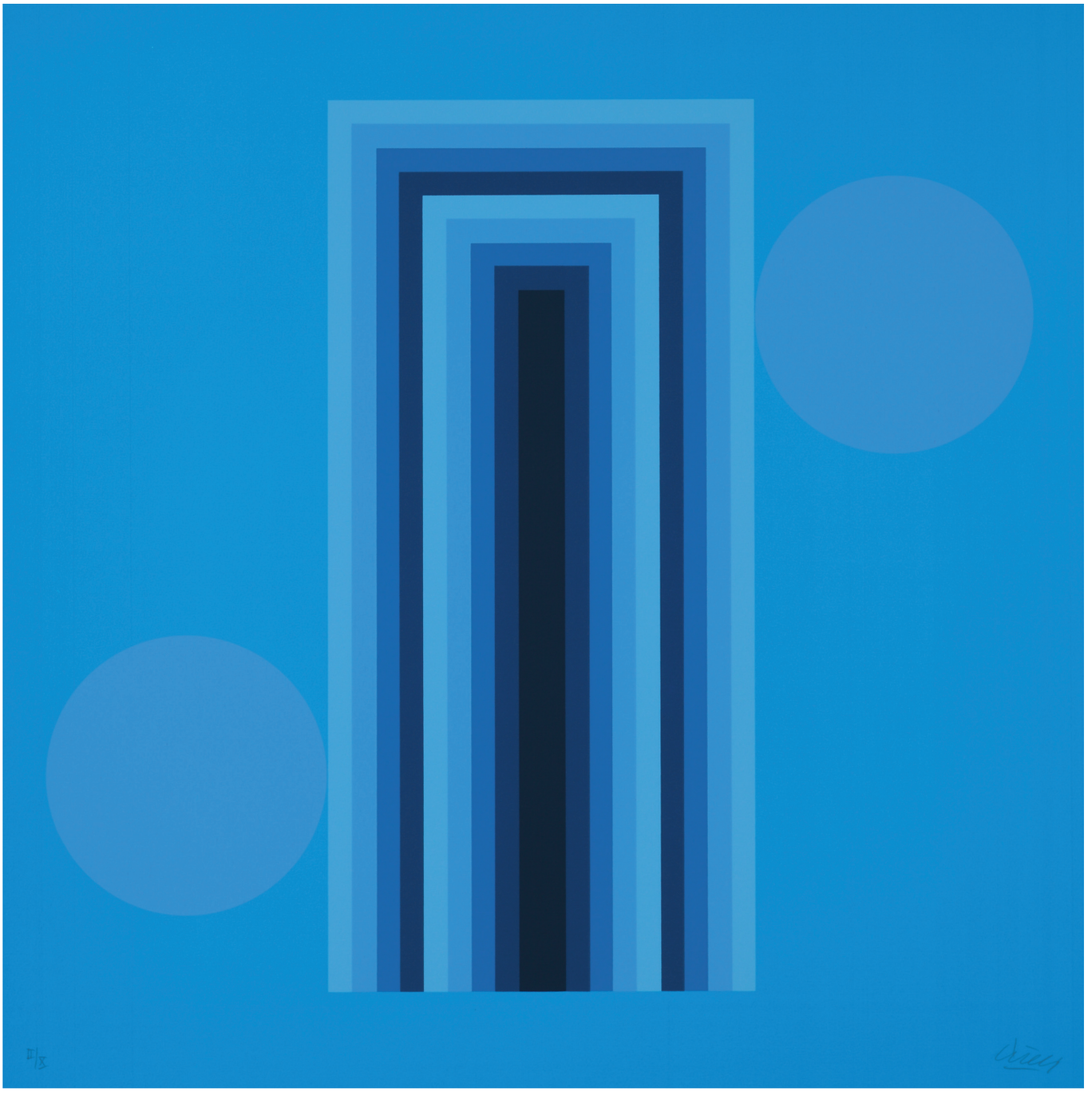

30. **Plava**, 1968.

serigrafija u boji
692 x 490 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 50 / 50
d.d.: Lj. Šibenik
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1557-2

Ivan Picelj

31. **Géométrie élémentaire / kylindros**

serigrafija u boji
680 x 680 mm
Velin Arches karton

sign.: u prikazu olovkom
d.l.k.: II/X, d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13718

32. **Géométrie élémentaire / prisma**

serigrafija u boji
680 x 680 mm
Velin Arches karton

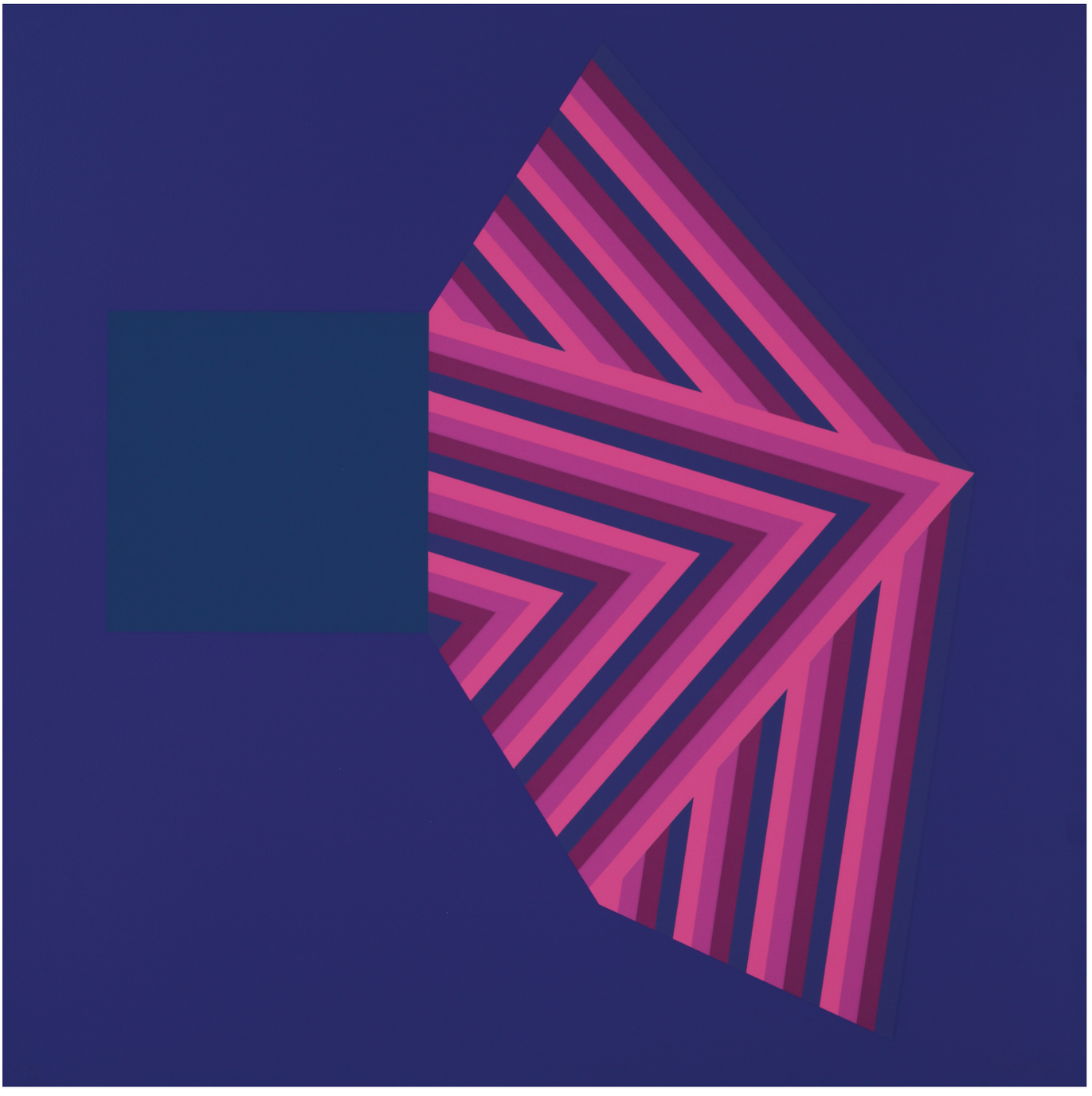
sign.: u prikazu olovkom
d.l.k.: II/X, d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13719

33. **Géométrie élémentaire / tetraedron**

serigrafija u boji
680 x 680 mm
Velin Arches karton

sign.: u prikazu olovkom
d.l.k.: II/X, d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13715

34. **Géométrie élémentaire / pyramis**

serigrafija u boji
680 x 680 mm
Velin Arches karton

sign.: u prikazu olovkom
d.l.k.: II/X, d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13720

Ante Kuduz

35. **Kadar AK-12**, 1970.

serigrafija u boji
599 x 797 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska d.d. olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70 1/50
sred.: KADAR-AK 12
d.d.: Kuduz
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7189

36. **Kadar AK-7**, 1970.

serigrafija u boji
899 x 649 mm
ofsetni papir

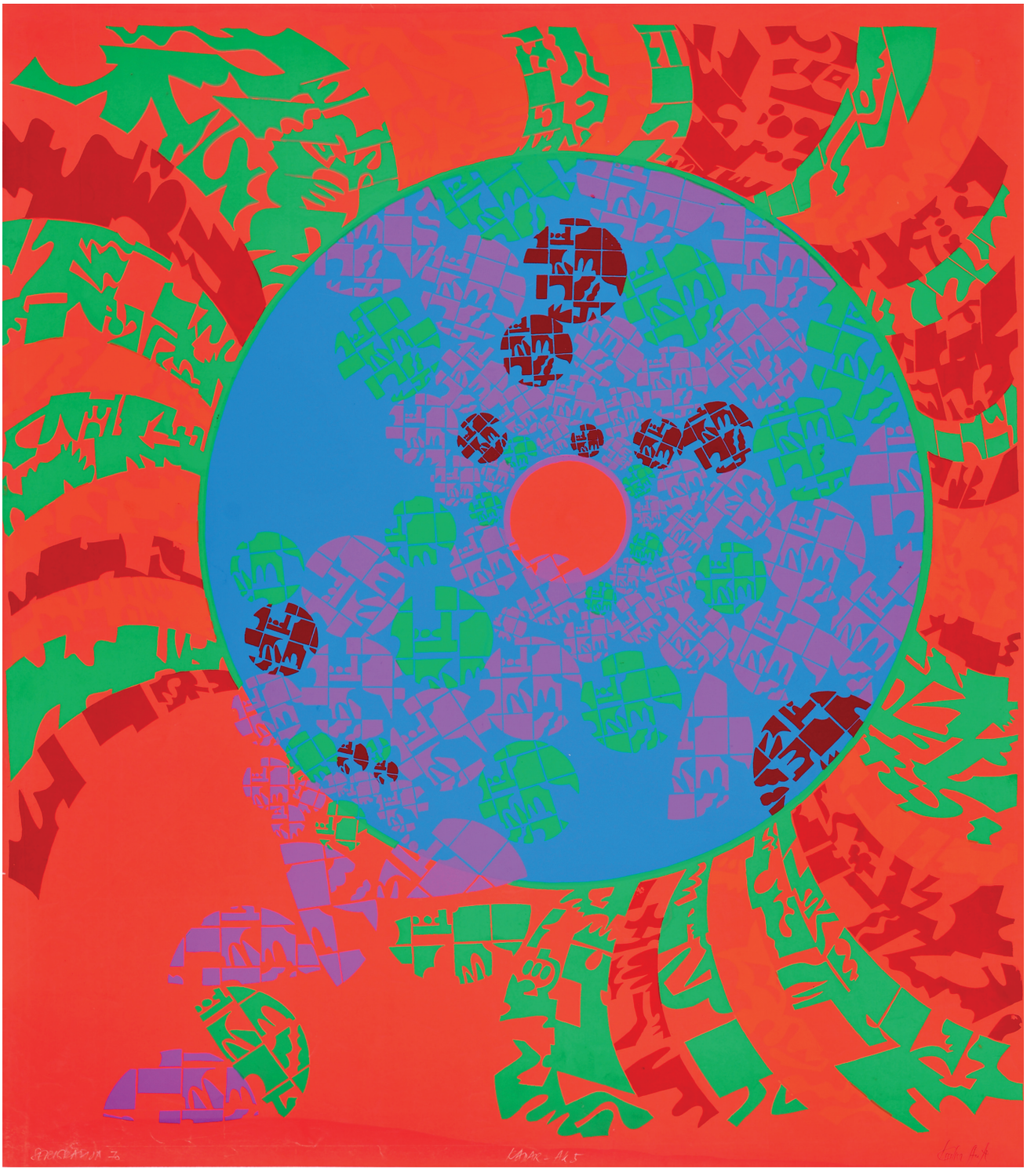
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70
sred.: KADAR-AK 7, d.d.: Kuduz Ante
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7074

37. **Kadar AK-III**, 1970.

serigrafija u boji
683 x 492 mm
ofsetni karton

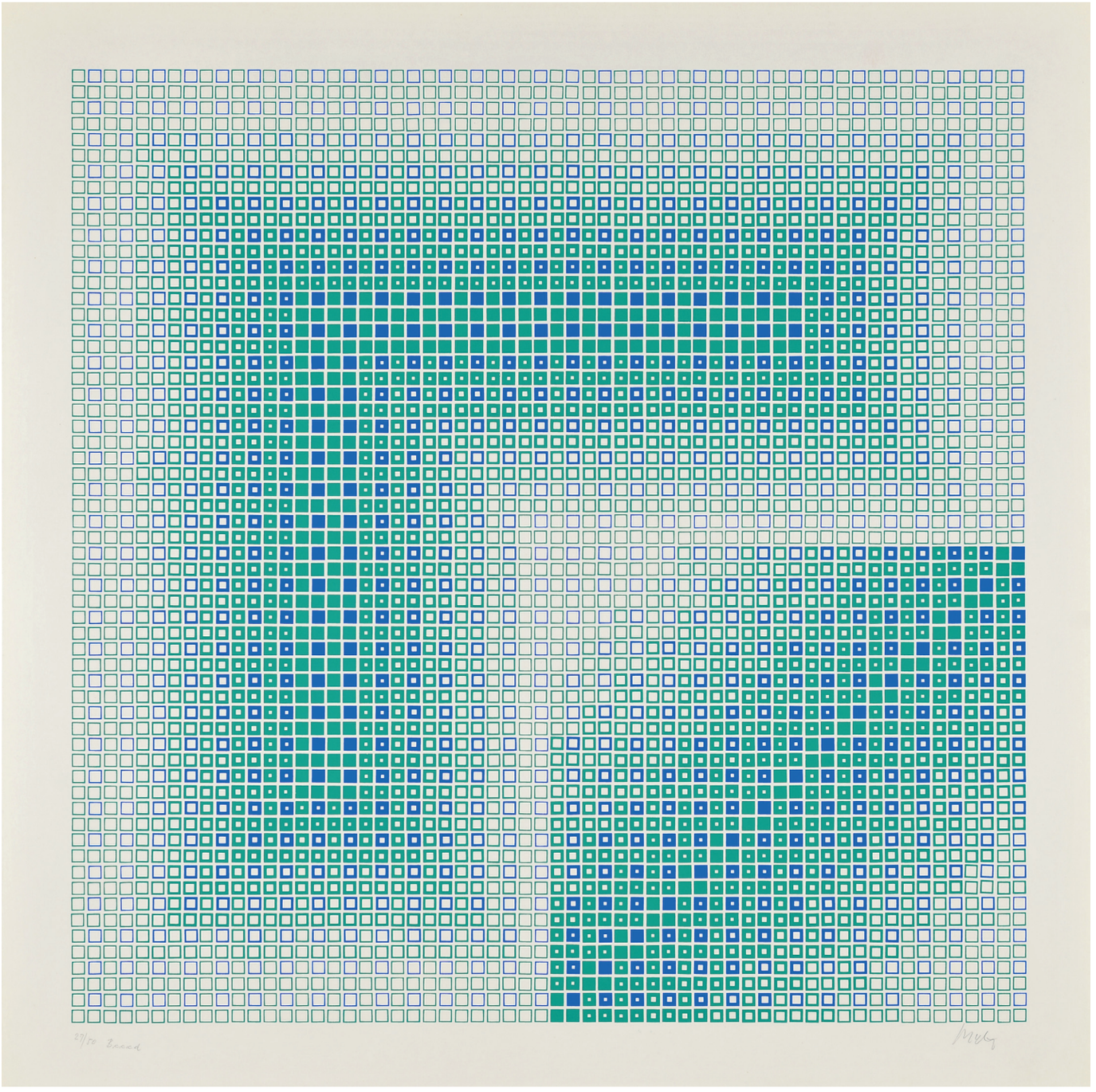
sign.: u prikazu d.d. olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70 1/50
sred.: KADAR-AK III
d.d.: Kuduz
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7188

38. **Kadar AK-5**, 1970.

serigrafija u boji
749 x 660 mm
ofsetni papir

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70
sred.: KADAR-AK 5
d.d.: Kuduz Ante
vlasnik: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7073

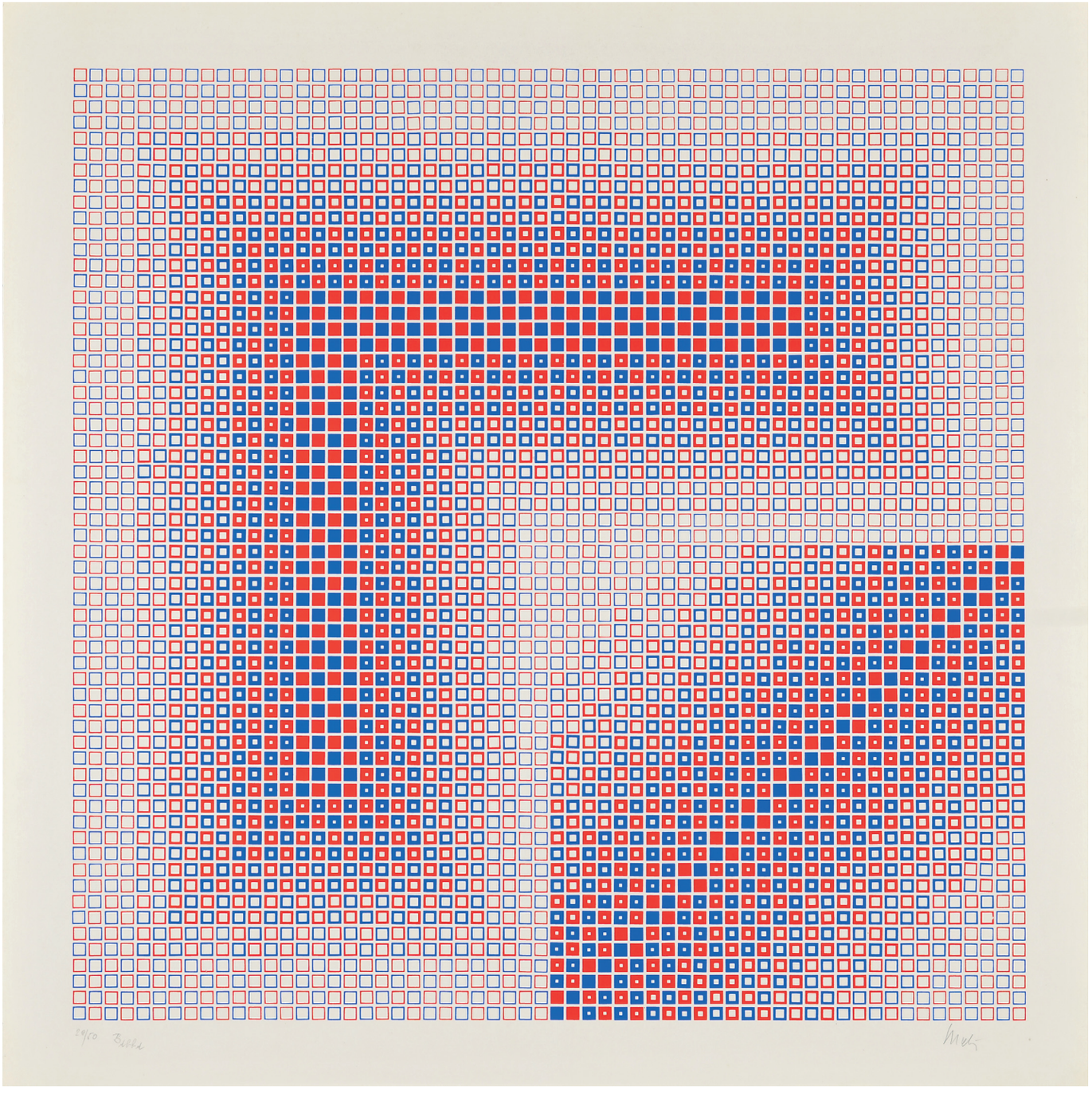

Vjenceslav Richter

39. **Bcccd**, 1972.

serigrafija u boji
691 x 689 mm
ofsetni karton

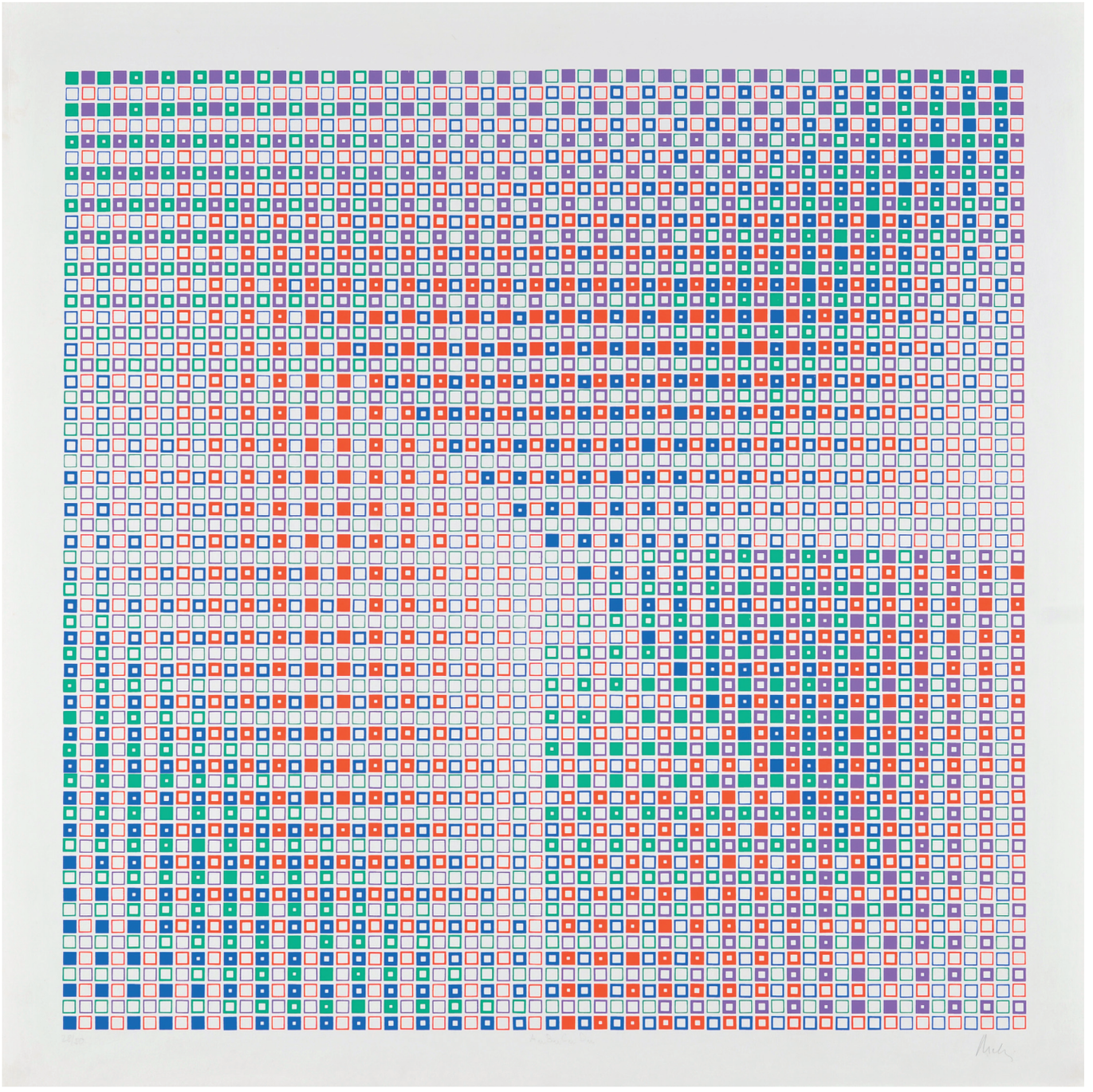
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 27/50 Bcccd, d.d.: Richter
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13157

40. **Bdbbd**, 1972.

serigrafija u boji
691 x 689 mm
ofsetni karton

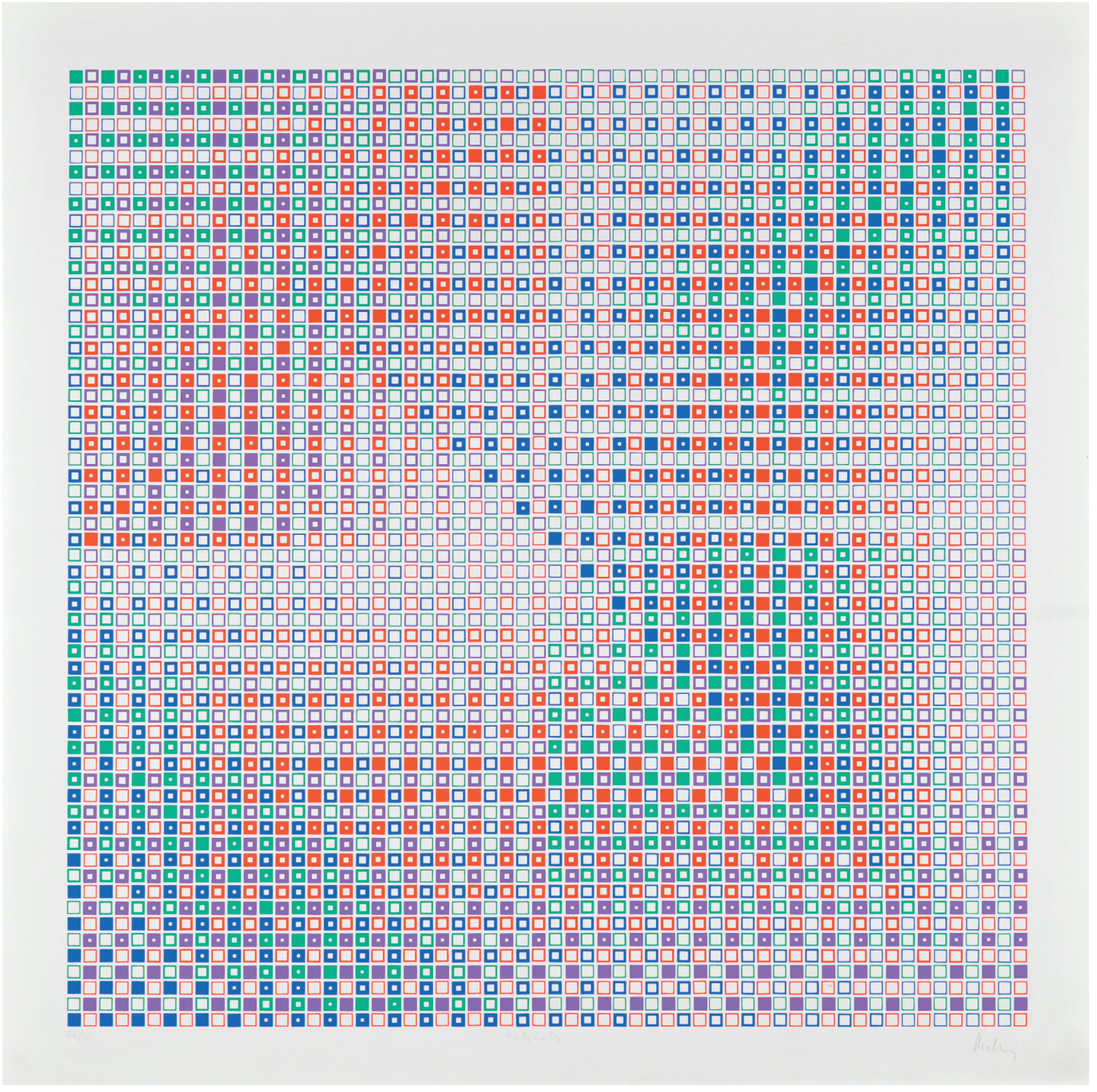
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 29/50 Bdbbd, d.d.: Richter
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13158

41. **Au Bu Cu Du**, 1972.

serigrafija u boji
686 x 683 mm
ofsetni karton

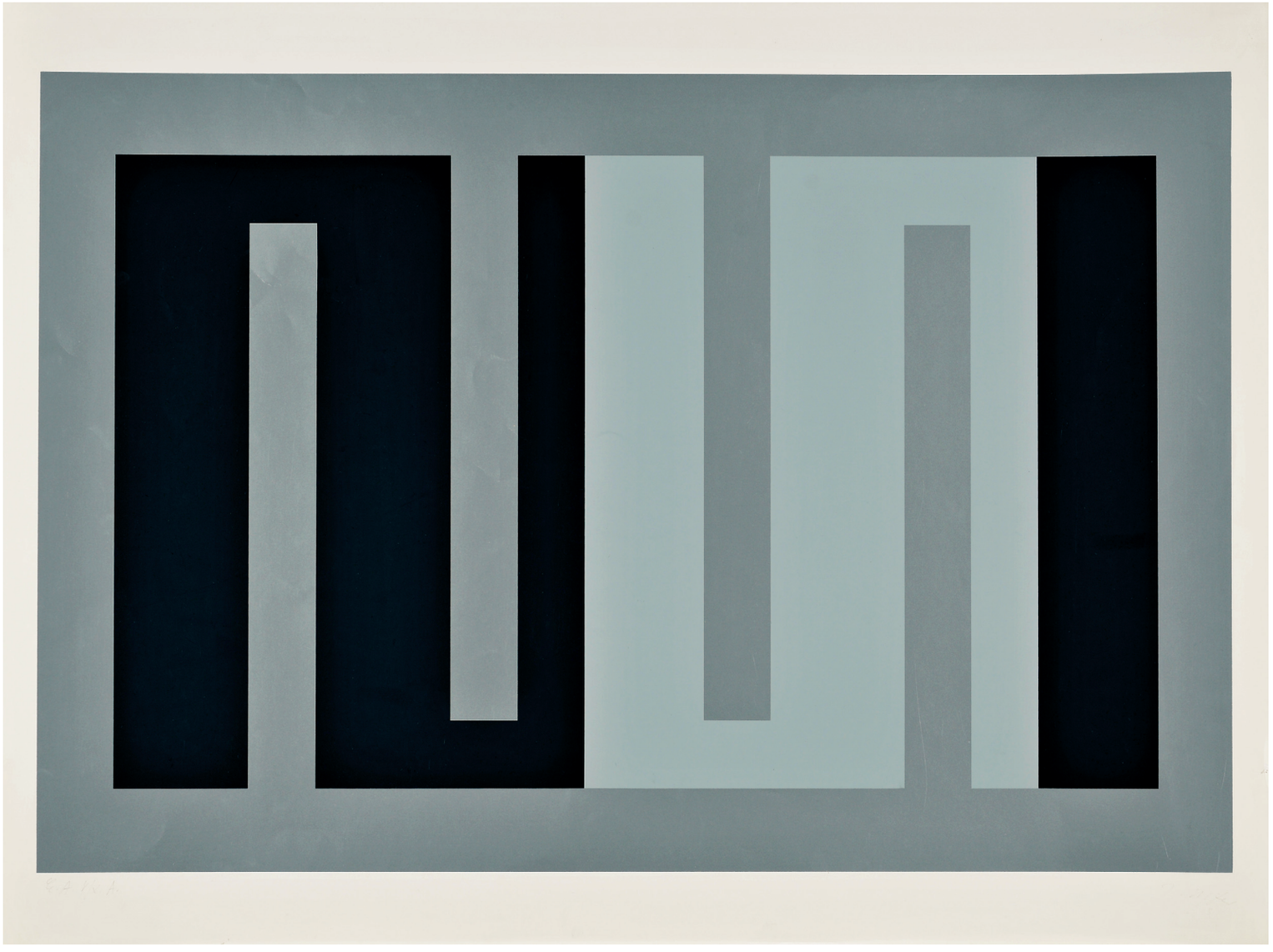
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 28/50, sred.: Au Bu Cu Du
d.d.: Richter
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13152

42. **Au Bs Cu Ds**, 1972.

serigrafija u boji
686 x 683 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 26/50, sred.: Au Bs Cu Ds
d.d.: Richter
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13163

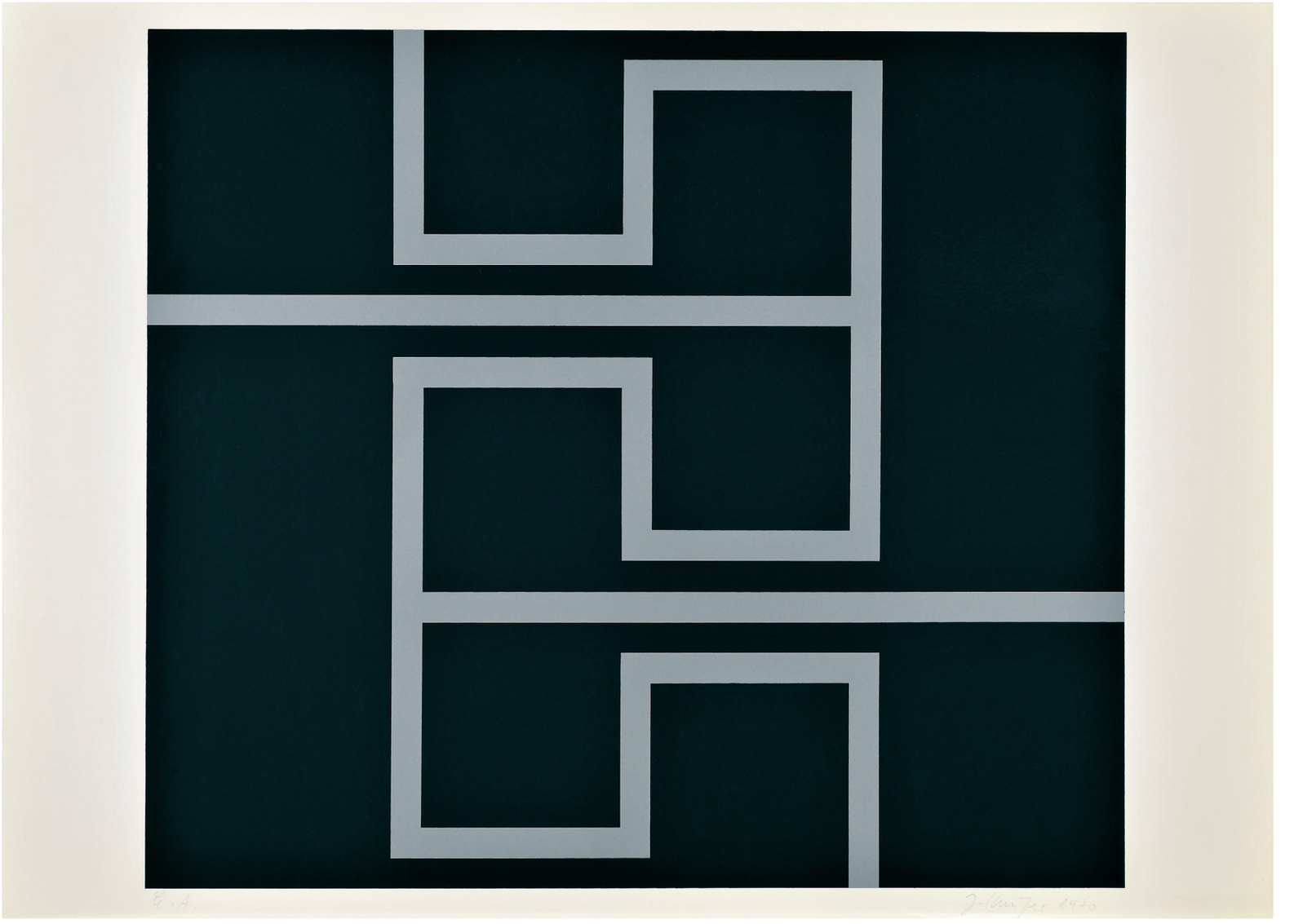

Julije Knifer

43. **V/X A.**, 1974.

serigrafija
530 x 799 mm
cromolux karton

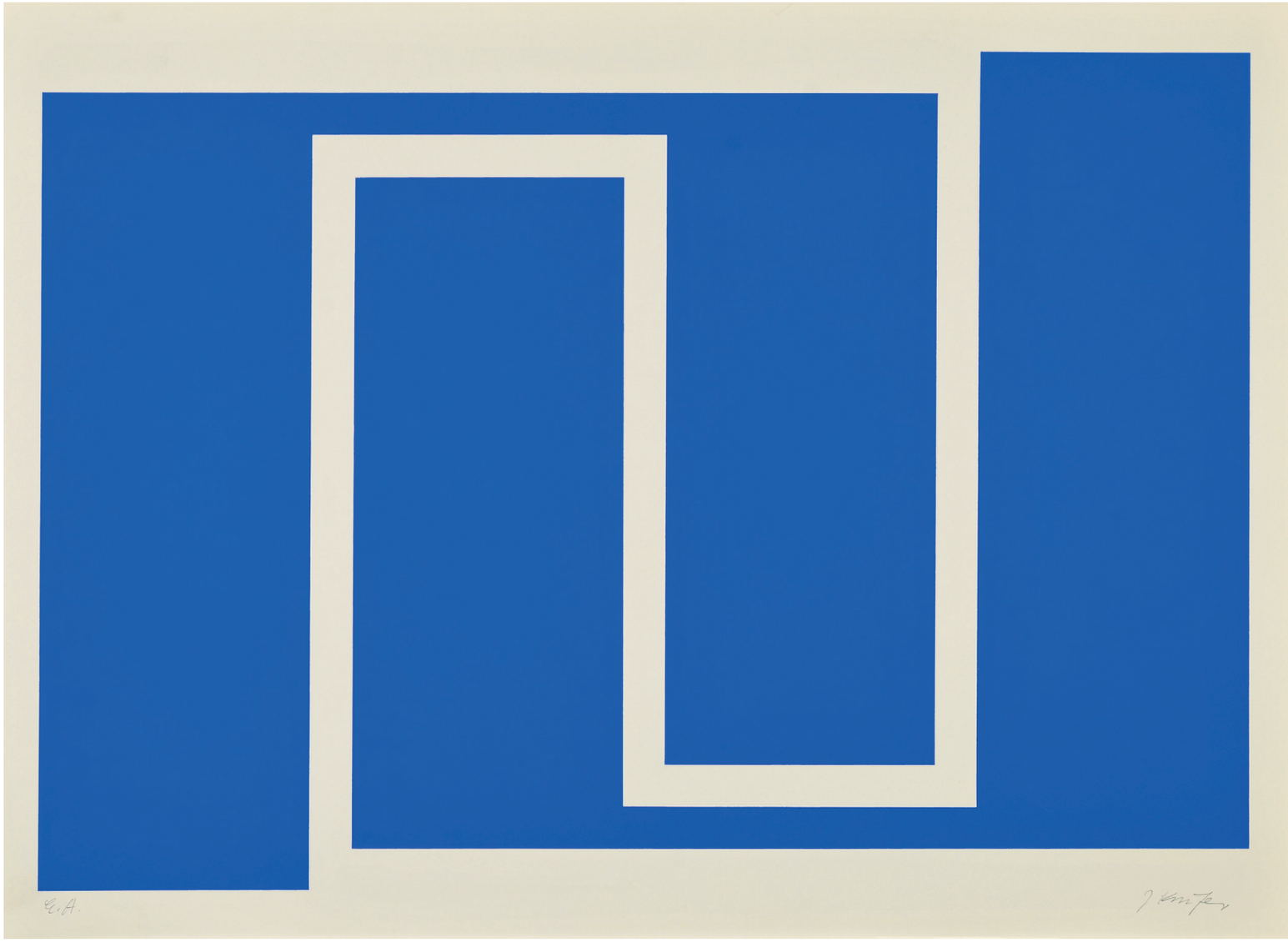
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. V/X A., d.d.: J. Knifer
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7740

44. **Bez naslova 3**, 1970.

serigrafija
450 x 630 mm
cromolux karton

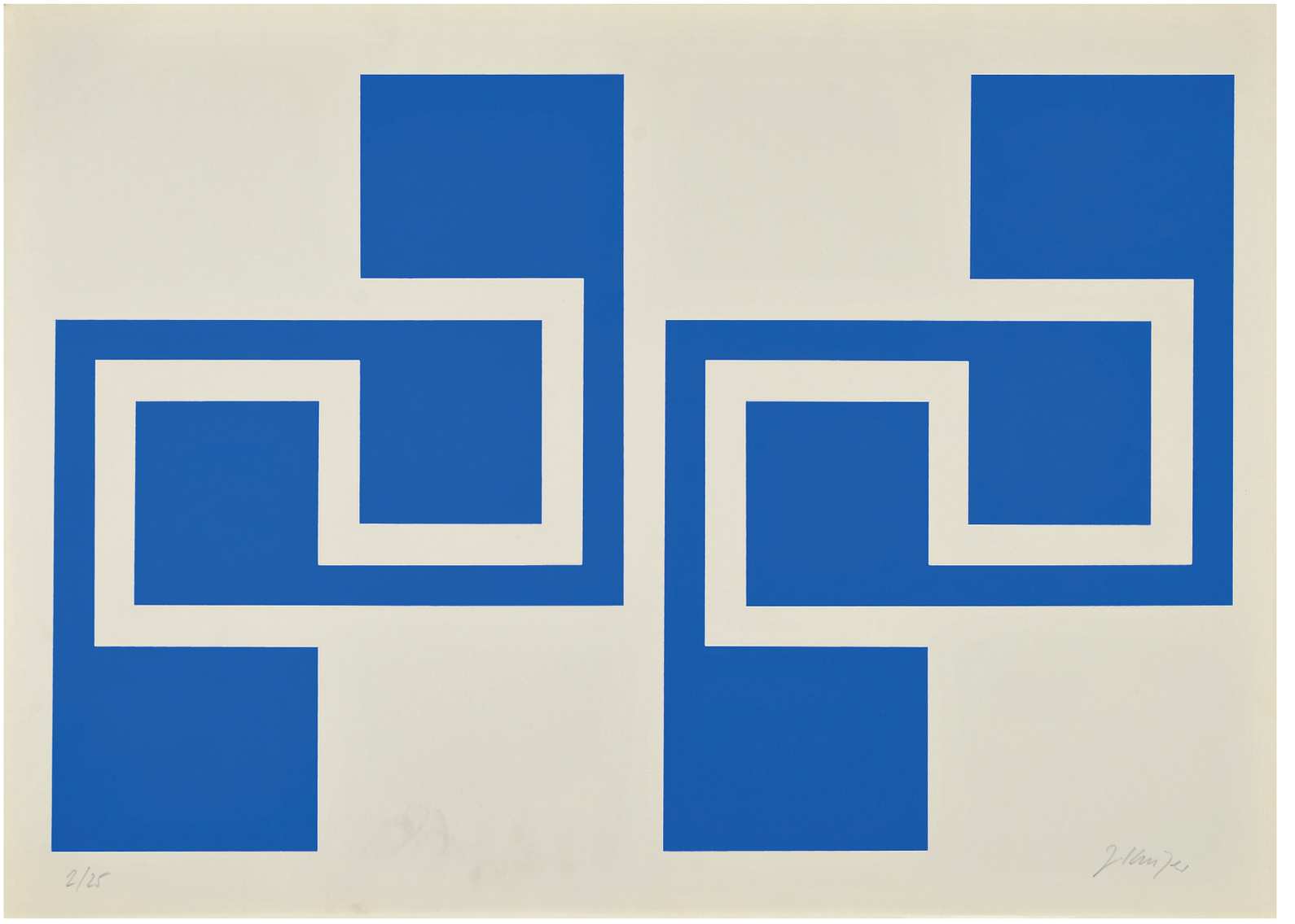
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: J. Knifer 1970, d.l.: E.A.
vlasništvo: Ana Knifer

45. **Bez naslova 1**, 1972.

serigrafija u boji
450 x 629 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: J. Knifer, d.l.: E.A.
vlasništvo: Ana Knifer

46. **Bez naslova 2**, 1972.

serigrafija u boji
450 x 630 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: J. Knifer, d.l.: 2/25
vlasništvo: Ana Knifer

Eugen Feller

47. **Serigrafija 1**

serigrafija
479 x 479 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972.,
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18194

48. **Serigrafija 2**

serigrafija
479 x 479 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972.,
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18195

49. **Serigrafija 3**

serigrafija
479 x 479 mm
ofsetni karton

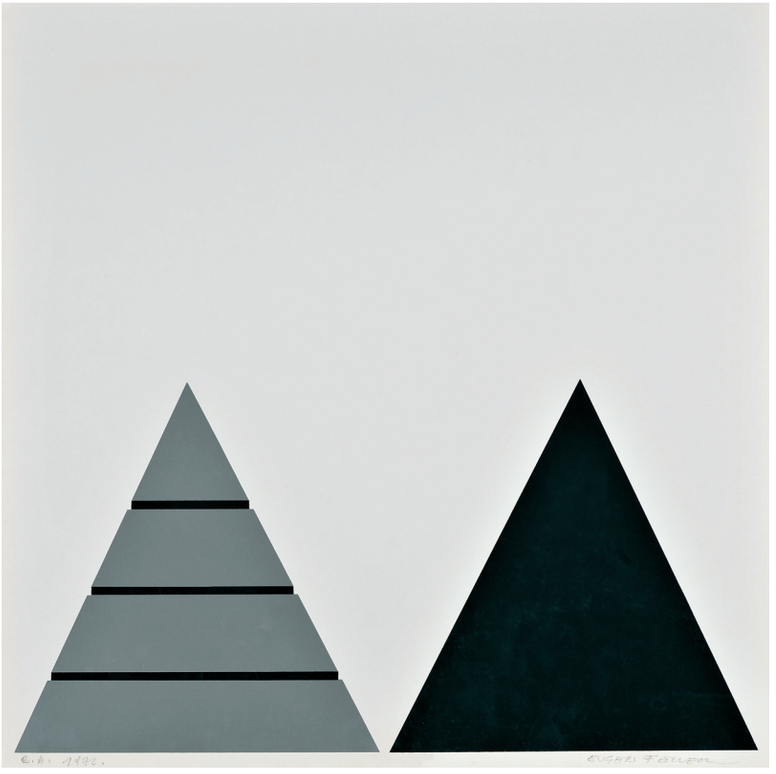
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972.,
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18196

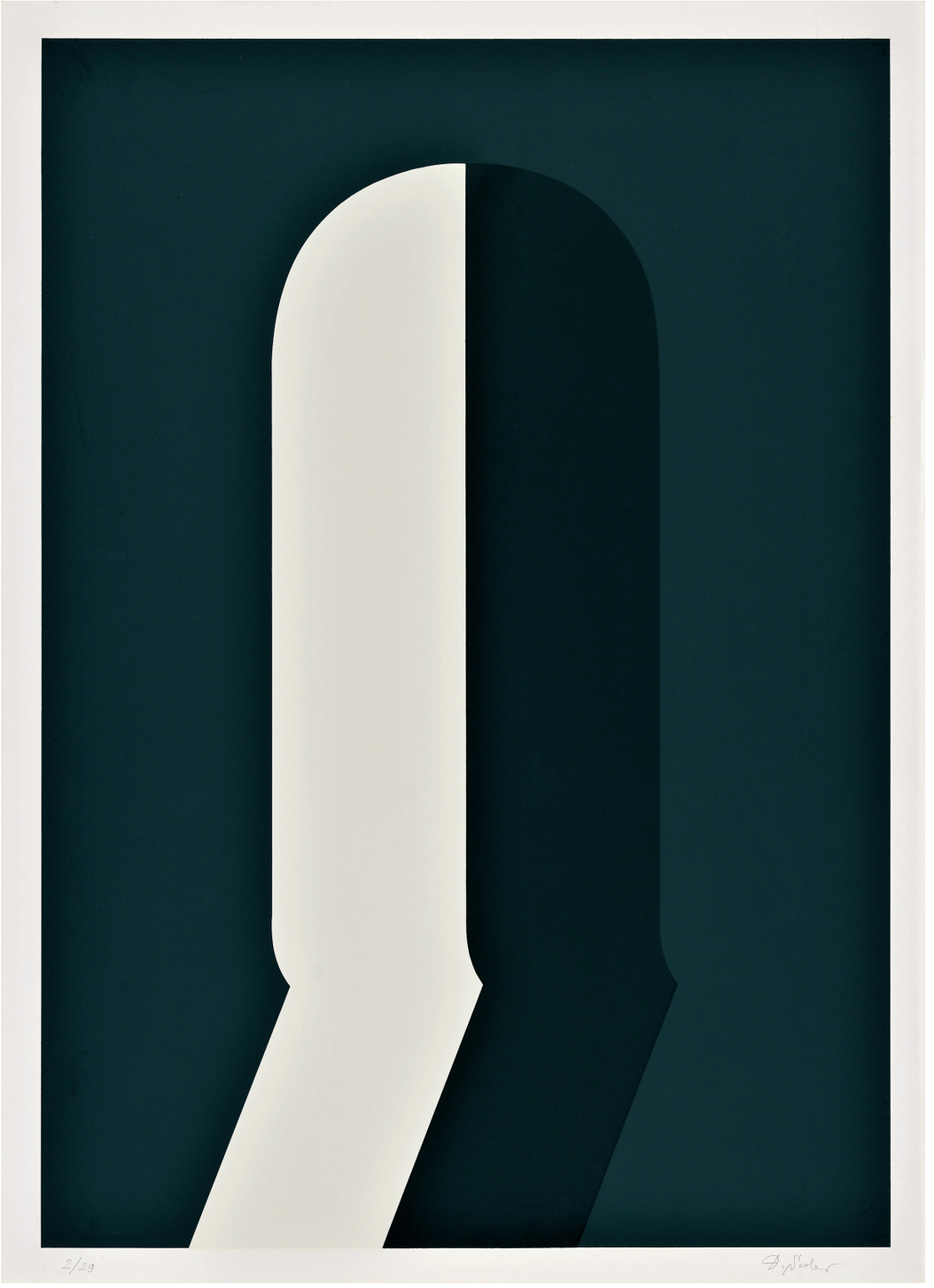
50. **Serigrafija 4**

serigrafija
479 x 479 mm
ofsetni karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972.,
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18197

Đuro Seder

51. **Serigrafija 2**

serigrafija
700 x 501 mm
kunstdruck karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: Đ. Seder, d.l.: 2/29
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7468

52. **Serigrafija 6**

serigrafija
698 x 501 mm
kunstdruck karton

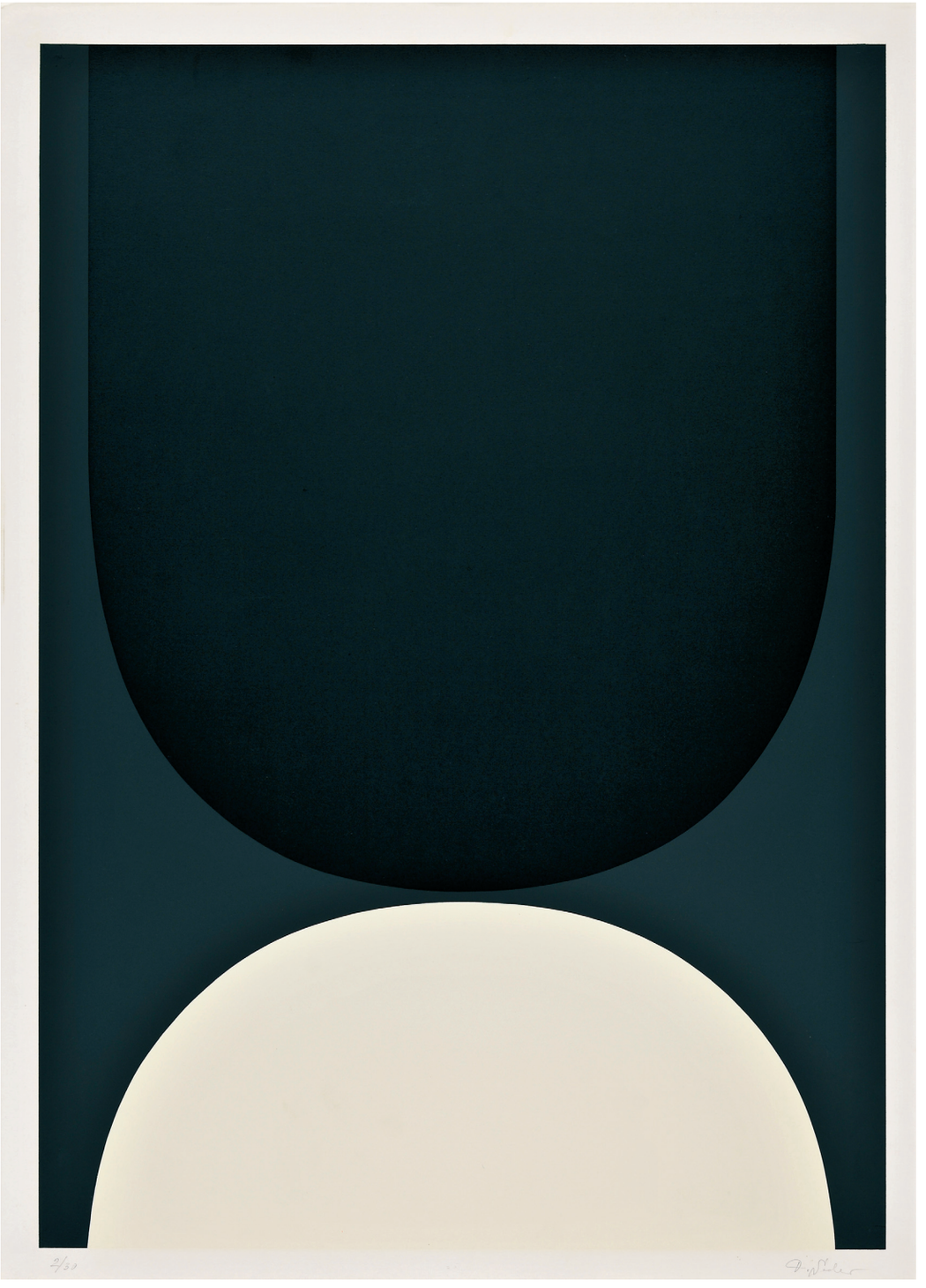
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/27, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7472

53. **Serigrafija 8**

serigrafija
700 x 500 mm
kunstdruck karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/29, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7474

54. **Serigrafija 9**

serigrafija,
701 x 501 mm
kunstdruck karton

sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/30, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7475

Dean Jokanović Toumin

55. **Serigrafija V**

serigrafija u boji
480 x 480 mm
cromolux karton

sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 V, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-5

56. **Serigrafija VI**

serigrafija u boji
480 x 480 mm
cromolux karton

sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 VI, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-6

57. **Serigrafija II**

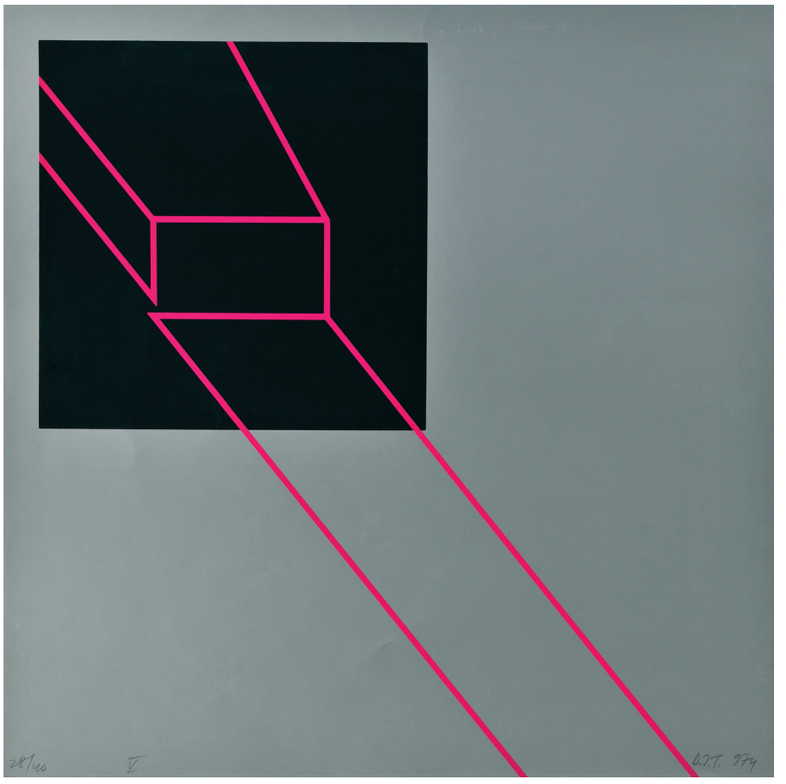
serigrafija u boji
480 x 480 mm
cromolux karton

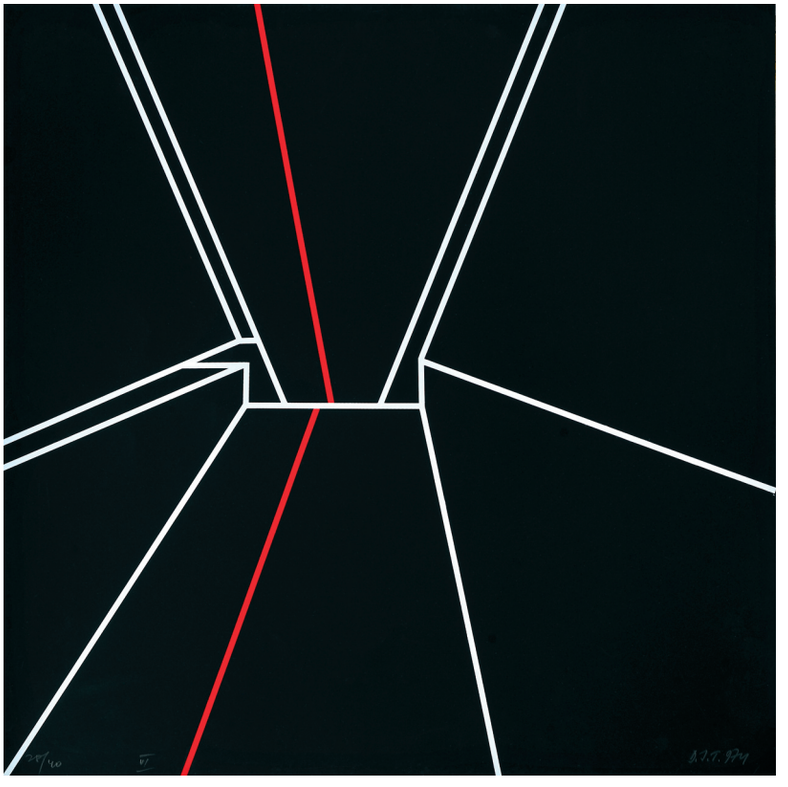
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 II, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-2

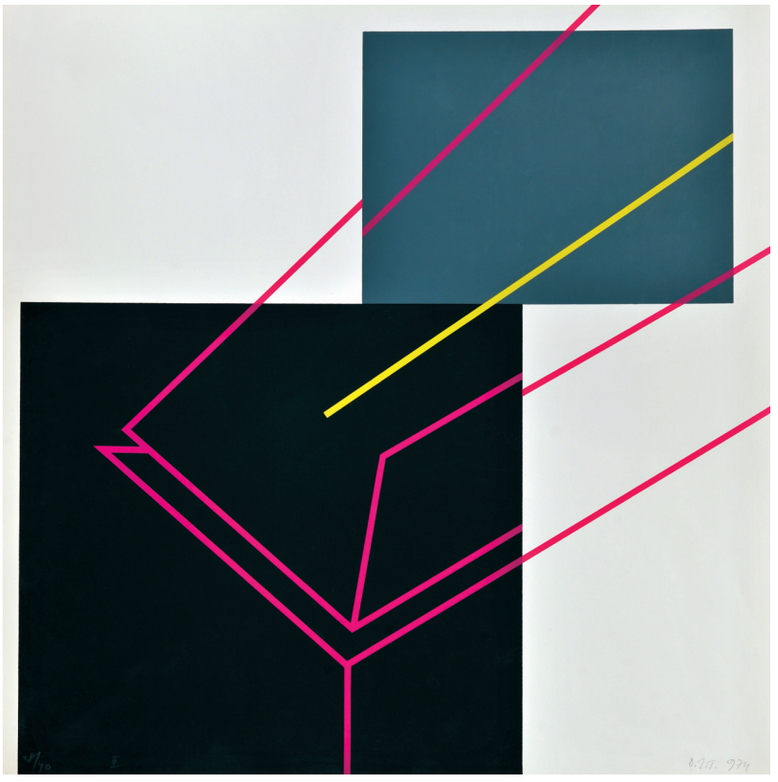
58. **Serigrafija IV**

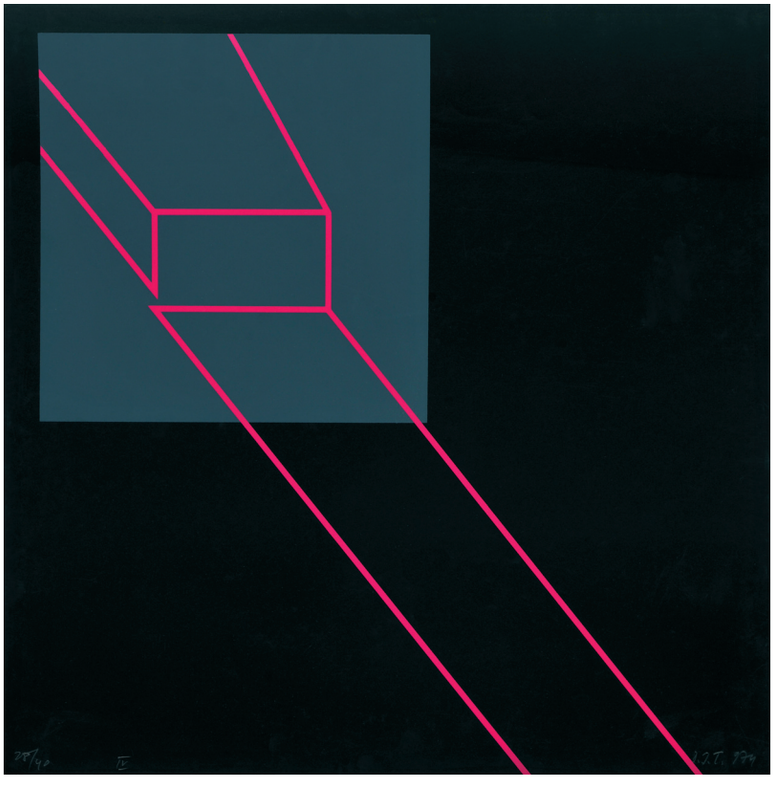
serigrafija u boji
480 x 480 mm
cromolux karton

sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 IV, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-4

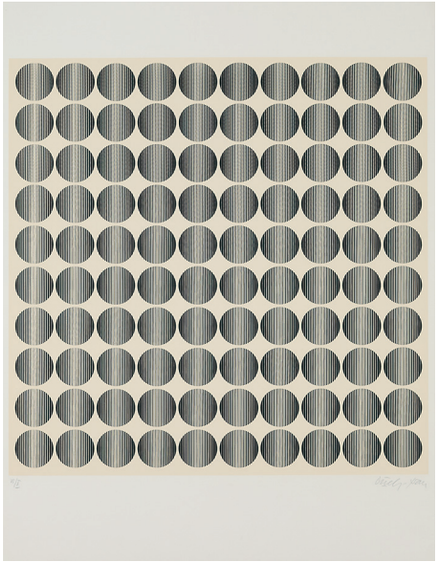

Ivan Picelj

**(Okučani, 28. VII. 1924. –
Zagreb, 22. II. 2011.)**

Studirao je na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu između 1943. i 1946. godine. Tijekom studija osniva grupu *IPIKAS* sa slikarima A. Srnecom i I. Kalinom.

Suosnivač je grupe *Exat-51*, zagovornik umjetničkih sloboda i promicatelj geometrijske apstrakcije. Jedan je od osnivača Studija za industrijsko oblikovanje (SIO) 1956. godine.

U razdoblju 1957. – 2010. kontinuirano se koristio tehnikom serigrafije u realizaciji svojih likovnih ideja. Objavio je 11 grafičkih mapa i velik broj pojedinačnih grafičkih listova. Nakon izložbe Bakić – Picelj – Srnec (1959.) trajno surađuje s pariškom Galerijom *Denise René* koja (i postumno) prezentira njegovo stvaralaštvo.

Picelj je jedan od idejnih začetnika i inicijatora međunarodnog pokreta *Nove tendencije.* Organizirao je izložbe na kojima je i sam sudjelovao, uređivao časopis *Bit international* te dizajnirao plakate i publikacije vezane uz *Nove tendencije*. Bio je pokretač mnogobrojnih izložbi, gostovanja i projekata temeljenih na međunarodnoj suradnji.

Tijekom desetljeća rada oblikovao je brojne publikacije u nakladi Grafičkog zavoda Hrvatske, Matice hrvatske, Mladosti, nakladničke kuće Znanje; plakate za kulturne institucije: Kabinet grafike JAZU, Muzej za umjetnost i obrt, Galerije grada Zagreba, Muzejski prostor, Dramsko kazalište Gavella itd. Oblikovao je logotipe i grafički uređivao revije, časopise i kataloge. Imao je pionirsku ulogu u promicanju vizualne kulture u nas – časopis *Arhitektura, Vjesnik u srijedu,* logotip MUO, CIO itd.

Izlagao je u mnogim muzejima i galerijama u zemlji i svijetu; sudjelovao je na važnim nacionalnim i međunarodnim izložbama, od kojih izdvajamo *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani (1963., 1965., 1975. 1977. 1979. ...), *Nove tendencije* (1961. – 1973.), *Venecijanski bijenale* (1969., 1972.), *Zagrebački salon, Zagrebačku izložbu jugoslavenske grafike* (1960., 1962., 1964., 1966., 1968., 1970., 1972. …), *Hrvatski trijenale grafike* (1997., 1999., 2001.) itd. Samostalno je izlagao u Galeriji *Denise René* u Parizu (1959., 1963., 1967., 1972..., 2008.) te u Zagrebu, Beogradu, Ljubljani, Beču, Veneciji, New Yorku, Bergamu, Leipzigu i drugdje. Njegovi radovi u zbirkama su svjetskih muzeja: *Victoria & Albert Museum* u Londonu, *Centre Georges Pompidou* i *Bibliothèque nationale* u Parizu, Muzej *Boymans* u Rotterdamu, *Wilhelm Lehmbruck Museum* u Düisburgu, *Muzeum Sztuki w Łodzi* u Lođu, *Museum of Modern Art* u New Yorku. Među brojnim nagradama izdvajamo nagrade na zagrebačkim izložbama jugoslavenske grafike (1962., 1964., 1966., 1968., 1970., 1972., 1978.) te Premiju JAZU 1986. *Nagradu Vladimir Nazor* za životno djelo (1994.), Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša umjetnička dostignuća (1999.), Nagradu za životno djelo HDD (2001.) i Odličje Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića (2011.).

Juraj Dobrović

(Jelsa, 29. I. 1928. –)

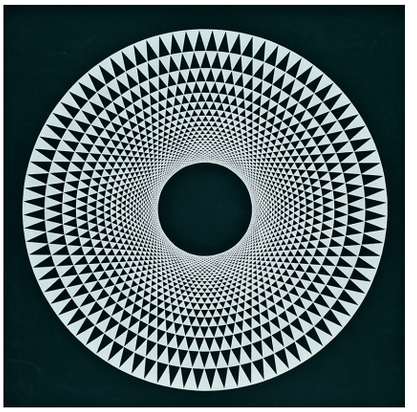
Školovao se u Jelsi, Bolu i Splitu. U Zagrebu je završio Ekonomski fakultet 1956. i Filozofski fakultet (studij povijesti umjetnosti) 1961.

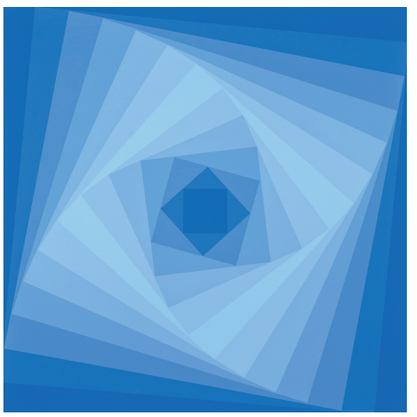
Od 1962. potpuno je orijentiran na likovno umjetničko stvaralaštvo. Pripada skupini avangardnih umjetnika koji su početkom šezdesetih nastavili tradiciju geometrijske apstrakcije, utemeljenu djelovanjem grupe *EXAT-51*, osobito kao pripadnici međunarodnoga pokreta *Nove tendencije*. U ciklusu reljefa i serigrafija pod zajedničkim nazivom *Polja* (1965. – 1969.) unutar strogo zadane geometrijske strukture analitički razrađuje mogućnosti zadanoga optičkog polja. Početkom sedamdesetih reducira geometrijske elemente i ističe plastičnost kocke kao temeljnog motiva, čime se približava likovnim idejama minimalizma (*Krnja kocka,* 1972.). Od 1983. u Dobrovićevu se opusu pojavljuju i ostala geometrijska tijela ili oblici (prizma, pravokutnik), ali usporedo nastaju daljnje preobrazbe kocke (*Rezana kocka* i *Razdvojena kocka,* 1982. – 1990.). Važno je njegovo djelovanje u području grafičke umjetnosti (u mediju serigrafije) od sredine šezdesetih do konca osamdesetih godina prošloga stoljeća. Po izboru likovnoga kritičara Jerka Denegrija, izlagao je grafike u Salonu MSU u Beogradu 1968. godine, na prvoj izložbi zagrebačkih umjetnika (uz Fellera, Galića, Kuduza, Picelja, Srneca i Šuteja). Tada je istaknuta teza o postojanju *Zagrebačke serigrafije.*

Od 1962. samostalno izlaže reljefe, objekte, slike i serigrafije u Zagrebu (1962., 1965., 1971., 1973., 1977., 1988.), Beogradu (1965.), Grazu (1967.), Bergamu (1969.), Milanu (1969.), Padovi (1970.), Novom Sadu (1971.), Bresci (1972.), Haarlemu (1972.), Rotterdamu (1972.), Splitu (1972., 1985.), Veneciji (1973.), Parmi (1974.), Dubrovniku (1975.), Gelsenkirchenu (1975.), Düsseldorfu (1976.), Michigan Cityju, SAD (1978.), Rijeci (1982), Varaždinu (1983.), Subotici (1988.) i drugdje.

Sudjelovao na izložbama *Nove tendencije* (1965., 1969., 1973.), *Neue Tendenz aus Jugoslawien* u Mainzu 1971., na *Venecijanskom bijenalu* (1972.), na *Bijenalu* u Saõ Paulu (1973.). Izlagao je na mnogim skupnim izložbama u Jugoslaviji: Beograd, Zagreb, Ljubljana, Rijeka, Novi Sad, Skoplje, Split, Priština. Gotovo redovito izlagao je na *Zagrebačkim izložbama jugoslavenske grafike* (1966., 1968., 1970., 1974., 1976., 1978., 1980., 1982.) te na *Međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani (1967., 1969., 1973., 1975., 1979., 1981.).

Među brojnim nagradama i priznanjima posebno izdvajamo Premiju (1982.) te četiri nagrade na Zagrebačkim izložbama jugoslavenske grafike (1966., 1968., 1970., 1976.).

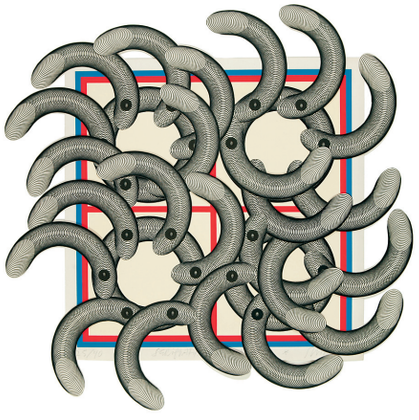

Miroslav Šutej

**(Duga Resa, 29. IV. 1936. –
Krapinske Toplice, 13. V. 2005.)**

Završio je Školu primijenjene umjetnosti 1956. godine, a potom se upisao na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Diplomirao je u klasi prof. Marijana Detonija 1961. godine.
Izlagačku aktivnost započinje 1960. na *Bijenalu mladih* u Rijeci. Nakon završetka studija (1961. – 1963.) suradnik je u Majstorskoj radionici Krste Hegedušića. Otiskuje grafike u kombinaciji bakropisa i akvatinte koje izlaže u zagrebačkoj galeriji *Studentski centar* (1962.), potom na *2. zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike*, gdje je nagrađen za grafiku *Bombardiranje očnog živca*.
Sudjeluje i na brojnim skupnim izložbama u Zagrebu, Ljubljani, Beču, Veneciji, Riminiju, Bruxellesu, Tokiju. Nakon što je osvojio *Grand Prix* za slikarstvo na *3. bijenalu mladih* 1963. godine u Parizu, tamo studijski boravi 1964./65. Nakon povratka iz Pariza organizira samostalne izložbe u Genovi i Trstu. Izlaže na skupnim izložbama u Zagrebu, Dubrovniku i New Yorku.
U razdoblju 1966. – 1978. živi u Kutini i radi kao samostalni umjetnik. Tamo nastaju prvi mobilni crteži, a potom i mobilne serigrafije, koje izlaže 1968. godine na *34. venecijanskom bijenalu*. Tijekom 1969. godine Šutej sudjeluje na čak 25 međunarodnih izložbi. Od 1967. djeluje u Motovunu, gdje uz umjetnički rad organizira različita kulturna događanja – *Motovunske likovne susrete*.
Pedagoško djelovanje započinje 1976. na Slikarskome, a potom i na Grafičkom odsjeku Akademije likovnih umjetnosti u Zagrebu. Dva desetljeća poslije (1995.) Šutej je uz V. Jordana i S. Sikiricu u prvoj garnituri profesora Akademije likovnih umjetnosti u Širokom Brijegu i pročelnik Grafičkoga odsjeka.
Za redovitoga člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 1997. godine.
Njegova djela u brojnim su važnim muzejskim zbirkama i drugim kolekcijama u Hrvatskoj i širom svijeta. To su *Museum of Modern Art* i *Guggenheim Museum* u New Yorku, *Musee d'Art Moderne* u Parizu, *Victoria and Albert Museum* i *Tate Gallery* u Londonu, *Muzeum Narodowe* u Varšavi, *Library of Congress* u Washingtonu, Muzej suvremene umjetnosti, Moderna galerija i Kabinet grafike HAZU u Zagrebu i brojni drugi.
Jedan je od najnagrađivanijih hrvatskih umjetnika. Primio je preko šezdeset nacionalnih i međunarodnih nagrada, među kojima izdvajamo nagrade na *Zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike* (1962., 1970.,1976., 1978.) te Premije JAZU (1966., 1974.), *Grand Prix* na *10. međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani (1973.), nagradu na *6. međunarodnom bijenalu grafike* u Tokiju (1968.), Premiju na međunarodnom bijenalu u Saõ Paulu (1971.), *Nagradu Vladimir Nazor* (1985.) Nagradu MSU (1996.).

Aleksandar Srnec

**(Zagreb, 30. VII. 1924. –
Zagreb, 27. III. 2010.)**

Nakon završene gimnazije, 1943. godine upisuje se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. S kolegama Piceljem i Kalinom osniva grupu *IPIKAS*. U ratnim prilikama odlazi s Akademije da bi upisao studij arhitekture. Na Akademiju se vraća 1947., a definitivno je napušta 1949. godine.

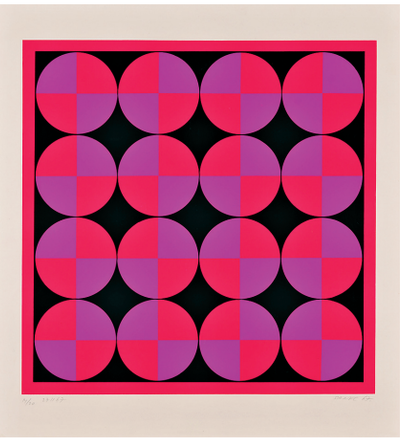
Druži se s Ivanom Piceljem i arhitektom Vjenceslavom Richterom. U razdoblju 1948. – 1951. rade na opremanju jugoslavenskih izložbenih paviljona u Stockholmu, Beču i Hannoveru. S Richterom, Piceljem i Rašicom suosnivač je grupe *EXAT-51* koja zagovara ravnopravan status apstrakcije i sintezu čiste i primijenjene umjetnosti. Prvu izložbu organiziraju u Piceljevu stanu 1952., a sljedeće, 1953. godine, Srnec, Picelj i Rašica izlažu na *7. Salon des Réalités Nouvelles* u Parizu. Već 1959. godine Srnec je s Bakićem i Piceljem u kultnoj pariškoj *Galerie Denise René*, a potom u galeriji *Drian* u Londonu (1960. i 1961.). Od pedesetih do konca sedamdesetih bavio se grafičkim dizajnom i vizualnim komunikacijama. Opremao je knjige i prospekte turističkih agencija te dizajnirao plakate za kulturna događanja u Zagrebu i naslovnice časopisa (*Arhitektura, Svijet*).

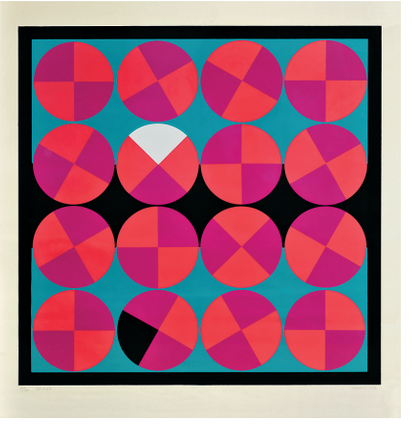
Njegovi interesi šire se u mnoga područja umjetničkoga izražavanja. Suradnik je *Zagrebačke škole crtanoga filma,* gdje je izveo scenografije za tri lutkarska filma s Dragutinom Vunakom te animirani film *Čovjek i sjena* (1960.).

Iskustva rada u novom mediju potaknut će Srneca na luminoplastička istraživanja. U siječnju 1969. izlaže prvu i drugu varijantu luminoplastike te formira lumino-ambijente.

Serigrafijom se kao medijem koristi rijetko, tek kao opcijom za realizaciju nekih likovnih zamisli. Izlagao je na važnim nacionalnim i međunarodnim izložbama: *Nove tendencije* (1963., 1973.), *Perpetuum mobile* u Rimu (1965.), *Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike* (1968.), *Venecijanski bijenale* (1970.), *Konstruktive Kunst: Elemente+ Prinzipen* u Nürnbergu (1970.), *Zagrebački salon* (1974.), *Das Jahrhudert der Avantgarde Mittel und Osteeuropa* u Bonnu (1994.), *Aspekte/Positionen: 50 Jahre Kunst aus Mitteleuropa 1949-1999* u Beču i Budimpešti.

Među brojnim nagradama i priznanjima izdvajamo Nagradu *9. zagrebačkog salona za skulpturu* 1974., *Grand Prix* na *Međunarodnom bijenalu male plastike* u Budimpešti 1975., Odličje Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1997.) te *Nagradu Vladimir Nazor* za životno djelo (1999.).

Eugen Feller

(Split, 26. I. 1942. –)

Samouki umjetnik, koji se slikarstvom bavi od rane mladenačke dobi. Izlaže već od 1959. godine u Zagrebu. Prati sve avangardne pojave u suvremenoj umjetnosti i aktivno se uključuje u glavna umjetnička kretanja. Početkom šezdesetih gradi slike organičko-reljefnih površina i monokromnih struktura iz ciklusa *Malampije*. Kasnije se njegov slikarski put razvija prema minimalizmu, geometrijskoj apstrakciji i inačicama tih opredjeljenja sve do danas. Uz slikarstvo, bavi se crtežom i grafikom te gradi objekte. Feller je, uz Ivu Gatina, jedan od najvažnijih i najradikalnijih predstavnika enformela u hrvatskom slikarstvu.

Važno je njegovo djelovanje u području grafičke umjetnosti šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Prema autorskom konceptu Jerka Denegrija, i on je izlagao serigrafije na izložbi zagrebačkih umjetnika u Salonu MSU u Beogradu 1968. godine (uz Jurja Dobrovića, Mladena Galića, Antu Kuduza, Ivana Picelja, Aleksandra Srneca i Miroslava Šuteja).

Od 1969. godine Feller živi i djeluje u mjestu Sestri Levante nedaleko od Genove. Godine 1971. objavljuje 3 grafička lista u ediciji *Ponteur*, a 1972. grafičku mapu s 10 listova u ediciji istoga nakladnika. Početkom 2001. vraća se u Zagreb, gdje u svojem ateljeru u Jurjevskoj nastavlja umjetničko stvaranje.

Izlagao je na tridesetak samostalnih izložbi (Zagreb, Beograd, Split, Osijek, Rijeka, Pula, Rovinj…). Među brojnim skupnim izložbama izdvajamo *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani (1965., 1967., 1975., 1977., 1979., 1983.), *Zagrebački salon* (1966., 1968., 1981.), *Izložbu suvremene jugoslavenske umjetnosti* u Berlinu, Dortmundu, Nürnbergu, Genovi i Rimu 1979., *Zagrebačku izložbu jugoslavenske grafike* (1968., 1972., 1980., 1982.), *Bijenale europske grafike* u Heidelbergu i Baden-Badenu te izložbe suvremene hrvatske grafike u Amsterdamu, Veneciji, Milanu, Bruxelesu, Beogradu, Luxembourgu i drugdje.

Dobitnik je brojnih nagrada, među kojima izdvajamo Nagradu *3. zagrebačkog salona* 1968. te *Nagradu Vladimir Nazor* za životno djelo 2017. godine.

Mladen Galić

(Široki Brijeg, 10. I. 1934. –)

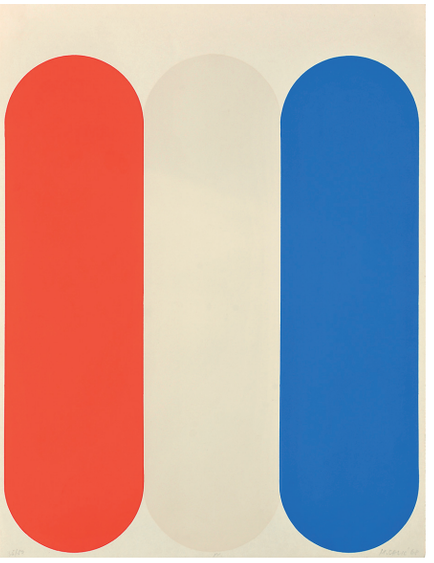
Po završetku Škole primijenjene umjetnosti 1955., upisao se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu 1956. godine. Na Akademiji studira slikarstvo do 1959. godine. U Parizu boravi 1966. – 1970. godine.

Galić sredinom šezdesetih pripada generaciji mladih neoavangardnih umjetnika koji su u procesu umjetničkoga stvaranja postupno prelazili od plošne dvodimenzionalne vizualnosti u trodimenzionalne forme sve do prostorne organizacije ambijenta. Godine 1966. nastaju njegove slike *Prostori zvuka*, plošnih ujednačenih površina oštrih rubova i čistih boja, Nekoliko godina kasnije stvara slike-objekte, skulpture-objekte i ambijente.

Važno je njegovo djelovanje u području grafičke umjetnosti, posebice šezdesetih i sedamdesetih godina prošloga stoljeća. Godine 1977. sudjeluje na *Hit-paradi*: izložba – ambijent – happening (s Ljerkom Šibenik, Miroslavom Šutejem i Antom Kuduzom). Bavi se grafičkim dizajnom: oblikovanjem plakata, ambalaže, publikacija (kataloga, monografija, knjiga). Autorica povijesne izložbe *Stoljeće hrvatskoga plakata* Lada Kavurić uvrstila je njegove plakate za Galeriju Nova (*Kompjutorska animacija* 1980., *Međunarodna izložba originalnog crteža*, 1982., *Galić*, 1988.) u izložbu i katalog (2001.).

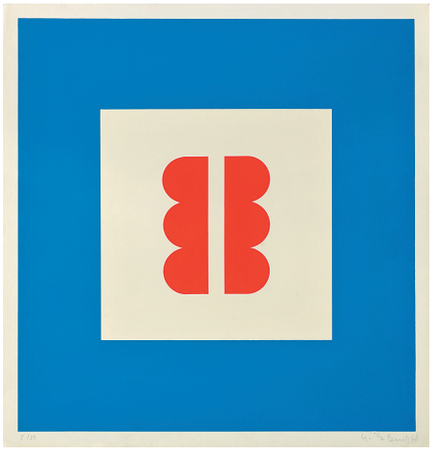
Organizirao je dvadesetak samostalnih izložbi (od 1961. do danas) a sudjelovao je na brojnim skupnim izložbama u domovini i inozemstvu: *Biennale mladih* u Rijeci (1962., 1966.), *Međunarodni grafički bijenale* u Ljubljani (1967., 1969., 1971., 1973.), *Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike* (1968.), *Contemporary Yugoslav Graphic Art* (1969.): Vancouver, New York, Sidney, *Tendentions*, Mainz (1971.), *International Biennale of Graphic Art*, Pariz (1972.), *Contemporary Yugoslav Art*, Prag (1976.), Trigon, Graz (1977.), *Suvremena jugoslavenska umjetnost*: Rim, Genova, Nürnberg, Berlin, Bruxelles, Luxsembourg (1979.) i mnoge druge.

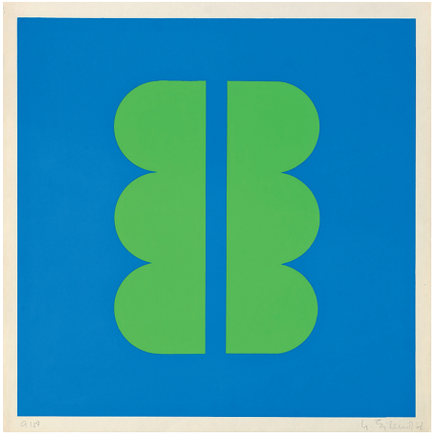
Nagrađen je s desetak nagrada, među kojima su Nagrada na *5. zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike* te Nagrada Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša umjetnička dostignuća (2005.).

Ljerka Šibenik

(Zagreb, 19. V. 1935. –)

Nakon Škole primijenjene umjetnosti, ujesen 1957. godine upisuje se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Diplomirala je u klasi prof. Marina Tartaglie 1962. godine. Po završetku studija (1962. – 1964.) pohađala je Majstorsku radionicu Krste Hegedušića. Pripada drugoj generaciji neoavangardnih umjetnika s vrlo razvijenom sviješću o demokratizaciji i integraciji umjetnosti u industrijski svijet. Njezine slike, objekti, svjetlosne instalacije, moduli i svjetlosni ambijenti važan su iskorak u području hrvatske apstraktne umjetnosti. Sudjeluje na *Hit-paradi* s Mladenom Galićem, Antom Kuduzom i Miroslavom Šutejem 1967. godine u galeriji Studentskoga centra u Zagrebu.

U suradnji s Branom Horvatom 1968. realizira serigrafije *Crvena, Plava, Zelena.* To je tek jedna, ali važna epizoda u njezinu stvaralaštvu. Po izboru Jerka Denegrija 1969. sudjeluje na drugoj izložbi *Zagrebačke serigrafije* u Salonu Muzeja suvremene umjetnosti u Beogradu.

Izlaže na svim važnijim izložbama suvremene umjetnosti: *Zagrebački salon* (1965., 1968., 1969.), *Bijenale mladih* u Rijeci (1966.), *Trijenale suvremene umjetnosti* u Beogradu (1967., 1970.), *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani (1969. i 1971.), *Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike* (1970.), *Neue Tendenz aus Jugoslawien* u Mainzu (1971.), *Bijenale suvremene hrvatske grafike* u Splitu (1974.), *Susret znanosti i umjetnosti*, Zagreb (1975.), *Oblici geometrizma u suvremenoj grafici*, Beograd (1975.), *Inovacije u hrvatskoj umjetnosti sedamdesetih godina*, Zagreb (1982.), *Minimalizam*, Zagreb (1983.), *Jugoslavenska grafika 1950. – 1980.*, Zagreb (1986./87.).

Samostalno izlaže rijetko: u Zagrebu, Klagenfurtu, Veneciji, Beogradu i drugdje.

U razdoblju 1975. – 2003. godine voditeljica je *Galerije Nova* u kojoj je prezentirala djela mladih neoavangardih umjetnika, ali i umjetnike inovatore starijih generacija. Tamo je 1994. izložila i svoj grafički opus nastao između 1968. i 1992. godine.

Dobila je više nagrada i priznanja, među kojima izdvajamo Nagradu za slikarstvo *3. zagrebačkog salona* (1968.).

Ante Kuduz

**(Podosoje, 13. VI. 1935. –
Zagreb, 22. I. 2011.)**

Nakon završene Škole primijenjene umjetnosti 1956. godine upisao se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Uz Miroslava Šuteja i Tatjanu Rovnij pripada prvoj generaciji studenata na novoosnovanom Grafičkom odjelu u klasi prof. Marijana Detonija. Diplomirao je 1961. godine, a potom je na specijalizaciji kod istoga profesora do 1964. godine. Na matičnoj Akademiji predaje od 1969. do umirovljenja 2006. godine. Dužnost dekana obnašao je 1981. – 1983. godine. Na Studiju dizajna u Zagrebu predaje crtanje u razdoblju 1989. – 2006. godine.

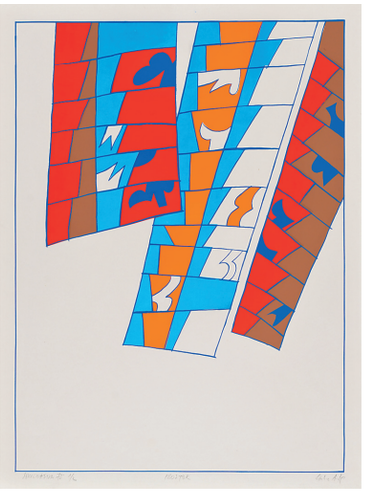
Grafičkim tehnikama dubokoga tiska koristi se za realizaciju svojih ciklusa *Kadrovi, Prostori, Krajolici, Gradovi,* no otkrićem potencijala serigrafije u tim istim ciklusima razvija nizove kromatskih kompozicija uzgibanih traka i grozdova. Grafičkim dizajnom bavio se od 1968. godine sve do kraja radnoga vijeka.

Kuduz je oblikovao brojne logotipe za kulturne institucije (Moderna galerija, Galerija Forum), plakate (*Internacionalni festival studentskih kazališta* 1961., *5. zagrebački salon*, 1970., *Bijenale mladih* 1971., *Zlatko Prica*, 1972., *Ante Kuduz* 1965., 1970., 1980., 1988.) te umjetničke publikacije (kataloge izložbi, monografije hrvatskih umjetnika, knjige).

Izlagao je samostalno u domovini i inozemstvu (Beograd, Stockholm, Graz, Rim, Amsterdam, Hag, Zagreb, Krakov, Split, Dubrovnik, Rijeka, Osijek, Ljubljana…).

Gotovo redovito izlagao je na *Zagrebačkoj izložbi jugoslavenske grafike* (1962., 1964., 1966., 1968., 1970., 1972., 1974. – 1990.) te na *Hrvatskom trijenalu grafike* u Zagrebu (1997. – 2009.), na *Zagrebačkom salonu* (1965, 1966., 1968., 1969., 1970., 1971., 1973., 1975. i s rijetkim izbivanjima do 1995.), na *Međunarodnom bijenalu grafike* u Ljubljani (1965., 1967., 1973., 1977, 1979, 1983, 1985, 1987, do 1997.), na *Međunarodnom bijenalu originalnog crteža* u Rijeci (1969., 1970., 1978., 1982., 1986., 2001.), *Međunarodnom bijenalu/trijenalu grafike* u Krakovu (1966., 1974., 1991. – 1997.), *Međunarodnoj izložbi crteža „Joan Miró“* u Barceloni (1969., 1971., 1973., 1975., 1979.) i drugdje.

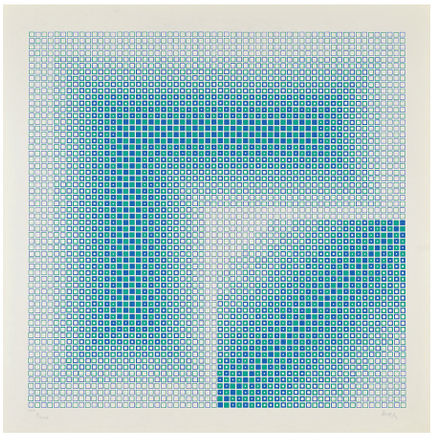
Dobio je mnoge nagrade i priznanja, među kojima posebno izdvajamo Orden Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1999.), Premiju HAZU na *2. hrvatskom trijenalu grafike* (2000.) i Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša umjetnička dostignuća (2007.).

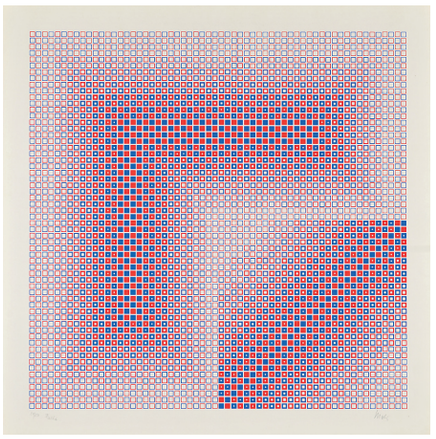

Vjenceslav Richter

**(Omilje, 8. IV. 1917. –
Zagreb, 2. XII. 2002.)**

Diplomirao je 1949. na Arhitektonskom odjelu Tehničkog fakulteta u Zagrebu u klasi prof. Zdenka Strižića. Jedan je od začetnika i osnivača grupe *Exat-51* (1950.), Studija za industrijsko oblikovanje (1956.) i Centra za industrijsko oblikovanje (1963.). Bio je član grupe *International Council of the Society for Industrial Design* i društva *World Council of Craft*. U razdoblju 1950. – 1954. bio je voditelj Arhitektonskog odjela na Akademiji primijenjene umjetnosti u Zagrebu, ravnatelj arhitektonskog biroa *Centar 51* (1970. – 1973.) te urednik časopisa *Čovjek i prostor* (1959. – 1960.).

Arhitektonsku djelatnost započinje 1946. godine projektima i izvedbama izložbenih paviljona: Jugoslavenski paviljon u Parizu (1950. – prva nagrada) paviljoni za *Svjetsku izložbu* u Bruxelesu (1958.) i za *Trijenale* u Milanu (1963.). U njima arhitektonskim oblikovanjem i opremom prezentira ideju likovne sinteze.

Autor je brojnih arhitektonskih projekata javne i stambene namjene, idejnih rješenja u području urbanizma i teorijskih tekstova o sinteznim pristupima u arhitekturi, urbanizmu i likovnosti (*Sinturbanizam*, 1964.; *Heliopolis*, 1968.; *Sistemska grafika*, 1973.). Aktivno je sudjelovao u međunarodnom pokretu *Novih tendencija* te izlagao na izložbama konstruktivističke umjetnosti. U tehnici serigrafije stvara tzv. sistemsku grafiku koja počiva na matematičkom sustavu razmišljanja kojemu su subordinirani i boja i oblik.

Samostalno izlaže od 1964. u Zagrebu, Beogradu, Ljubljani, Grazu, Hilversumu, Milanu, Napulju, Splitu, Duisburgu i drugdje. U Kabinetu grafike organizirana je njegova retrospektivna izložba grafike 2002. godine i izdana grafička mapa *Nagib*.

Izlagao je na brojnim skupnim izložbama među kojima izdvajamo *Nove tendencije* (1963., 1965., 1968.), *Trigon*, u Grazu (1967., 1975.), *Bijenale* u Veneciji (1970.), *Bijenale* u São Paulu (1971., 1973.), *Međunarodni bijenale* u Katovicama (1976.), *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani (1975., 1977., 1979., 1981., 1983., 1985. …), Zagrebačku izložbu jugoslavenske grafike (1976., 1978., 1982., 1984., 1986., 1992. …) *Hrvatski trijenale grafike*, *Zagrebački trijenale* (1955., 1959.) i *Zagrebački salon* (1966., 1970., 1971., 1972.). Dobio je nagrade za grafiku, skulpturu i scenografiju te nagrade *Gottfried von Herder* (1981.), *Viktor Kovačić* (1988.), *Nagradu Vladimir Nazor* za životno djelo (1992.) te Orden Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1996.).

Od 1997. u njegovoj kući na Vrhovcu u Zagrebu smještena je *Zbirka Richter*.

Julije Knifer

**(Osijek, 23. IV. 1924. –
Pariz, 7. XII. 2004.)**

Nakon mature u osječkoj gimnaziji 1946. godine, s obitelji se preselio u Zagreb i upisao na Pravni fakultet. Pohađao je nastavu na Akademiji likovnih umjetnosti u razdoblju 1947. – 1949., da bi redoviti studij upisao 1950. godine. Diplomirao je 1956. godine u klasi Maljevičeva studenta, prof. Đure Tiljka, što je znatno utjecalo na njegovo umjetničko određenje. Po završetku studija živi i djeluje u Zagrebu, a već 1957. prvi put posjećuje Pariz. Sedamdesetih je počeo surađivati s njemačkim galerijama *Keller* iz Münchena, *Hoffmann* iz Friedberga, s Galerijom *Dacić* iz Tübingena te s pariškom galerijom *Frank Elbaz*. Godine 1991. preselio se iz Hrvatske u malo mjesto Sète na Azurnoj obali, a 1994. u Pariz.

Samostalno izlaže od 1958., a već 1959. pridružuje se avangardno orijentiranoj grupi *Gorgona*. Tada nastaju prve slike s motivom meandra koje u gorgonskom duhu naziva antislikama. *Slikar volje*, težeći *slici bez identiteta*, svoje je crno-bijele meandre realizirao u ulju i akrilu na platnu, u grafitnoj olovci na papiru te u serigrafiji. Povećavajući dimenzije meandra oblikovao je nekoliko ambijentalnih (nesačuvanih) rješenja u Zagrebu: u Osnovnoj školi Gornje Vrapče (1971.), u predvorju Kina Studentskog centra (1979.), na zidu u Branimirovoj ulici (1987.), *Arbeitsprozess*, Tübingen (1975.).

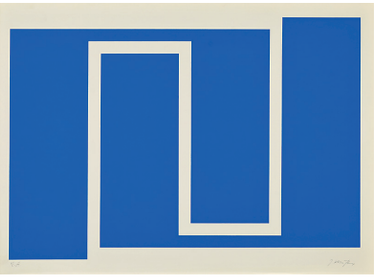
Ostvario je više naklada pojedinačnih grafičkih listova i grafičkih mapa u izdanju Brane Horvata (1966. – 2003.), *Ponteura* iz Bergama (1970.), *Hoffmana* iz Friedberga, *Gheerbranta* iz Montreala, (1971.) *Fanala* iz Basela (1995. – 2003.) te u ediciji *Horvat-Horetzky* (2003.).

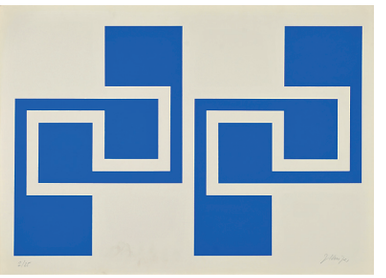
Početkom sedamdesetih otisnuti su meandri u plavoj, zlatnoj i srebrnoj boji te u kombinacijama srebrne i crne ili srebrne i bijele. Knifer je tada, impresioniran pariškoplavom i zlatnom bojom u slikarstvu Yvesa Kleina te zlatnom bojom na freskama srpskih srednjovjekovnih manastira, ostvario i svojevrsni eksperiment s meandrom u boji.

Uz brojne samostalne i skupne izložbe u Jugoslaviji: *Nove tendencije* (1961., 1969., 1973.), *Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike* (1972., 1976.), *Zagrebački salon* (1966., 1968., 1978., 1980., 1981.), *Trijenale likovnih umjetnosti* u Beogradu (1961., 1964., 1967., 1970.), *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani (1971., 1973., 1975., 1979., 1981., 1996.), izlaže na *Venecijanskom bijenalu* (1976., 2002.) te na *Bijenalu* u São Paulu (1973., 1979., 1981.). Sudjeluje na mnogobrojnim skupnim i samostalnim izložbama u Njemačkoj, Francuskoj, Švicarskoj, Italiji, Češkoj, Mađarskoj, Australiji i Americi. Krajem osamdesetih radi na nekoliko projekata u Francuskoj (mural na Sveučilišnoj knjižnici u Dijonu).

Njegova djela u mnogim su važnim muzejima i kolekcijama suvremene umjetnosti u domovini i svijetu (Centar *Georges Pompidou*, *Bibliothèque Nationale* u Parizu, *MoMA* u New Yorku, *Tate Modern* u Londonu, *Nationalgalerie* u Berlinu, *Lembachhouse* u Münchenu i drugdje).

Dobio je brojne nagrade i priznanja, među kojima su Orden Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića (1997.) i *Nagrada Vladimir Nazor* za životno djelo (2003.).

Đuro Seder

(Zagreb, 29. XI. 1927. –)

Pohađao je klasičnu gimnaziju u Zagrebu, potom u Splitu. Nakon mature u Splitu 1946. godine, upisao se na Akademiju likovnih umjetnosti u Zagrebu. Diplomirao je u klasi prof. Antuna Mezdjića 1951., potom je 1951. – 1953. godine pohađao Specijalku za slikarstvo kod prof. Marina Tartaglie. Nakon studija zaposlio se kao ilustrator i tehnički urednik u časopisu *Jugoslavenski radio*, zatim u Izdavačkom poduzeću Panorama. U razdoblju 1968. – 1981. radio je kao grafički dizajner u Agenciji za marketing izdavačkoga poduzeća Vjesnik.

U razdoblju 1959. – 1966. godine član je grupe *Gorgona* koja je okupljala vrsne slikare, kipare i crtače (M. Jevšovar, J. Knifer, Đ. Seder, I. Kožarić, J. Vaništa, M. Horvat) te teoretičare (Dimitrije Bašićević Mangelos, Radoslav Putar, Matko Meštrović). *Gorgona* djeluje bez programa ili manifesta, zagovara autonomno stvaralaštvo i potpunu slobodu umjetničkoga izražavanja te podržava nekonvencionalne oblike umjetničkoga djelovanja.

Grafika je tek jedna epizoda u Sederovu umjetničkom radu. Godine 1973. u studiju Brane Horvata realizirao je jednu grafičku mapu s deset listova te grafičko-pjesničku mapu *Ljubuški* 2001./02.

Tijekom šezdesetih i sedamdesetih godina objavljivao je poeziju u časopisima *Razlog, Forum, Kolo* i *Republika,* a 1978. godine tiskana mu je zbirka pjesama *Otac iz lonca.*

U razdoblju 1981. – 1983. godine radi kao docent na Akademiji likovnih umjetnosti u Zagrebu, a službu dekana preuzima 1983. te na toj funkciji ostaje do 1987. godine. Od 1998. redoviti je profesor na Akademiji likovnih umjetnosti, a nakon umirovljenja *professor emeritus*. Za redovitoga člana Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti izabran je 2000. godine.

Izlaže od 1958. godine do danas na brojnim samostalnim i skupnim izložbama u domovini i inozemstvu. Njegova djela u fundusima su svih važnih nacionalnih muzeja i galerija te u *Neue Galerie* u Grazu, u *Kolekciji Soros,* Budimpešta – New York, *Galerie Hierling* u Münchenu te u privatnim zbirkama u domovini i inozemstvu. Tijekom nekoliko desetljeća izveo je velik broj ulja na platnu, zidnih slika, mozaika i vitraja sa sakralnom tematikom u crkvama i samostanima BiH i Hrvatske, među kojima je mnogo uništenih u ratnoj stihiji devedesetih godina prošloga stoljeća.

Dobio je brojne nagrade i priznanja, među kojima izdvajamo Orden Reda Danice hrvatske s likom Marka Marulića 1996. te *Nagradu Vladimir Nazor* za životno djelo 2001. godine.

Dean Jokanović Toumin

(Sarajevo, 29. VI. 1946. –)

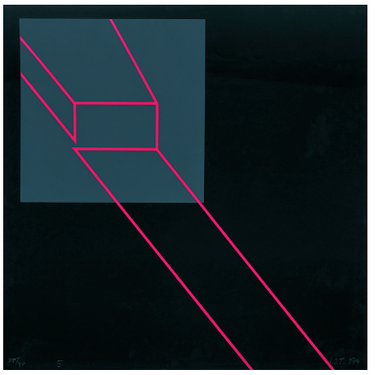
Nakon gimnazijske mature 1965. u Sarajevu, upisuje studij francuskoga i ruskoga jezika na Filozofskom fakultetu u Zagrebu, a fakultativno pohađa nastavu na Akademiji likovnih umjetnosti u klasi prof. Ljube Ivančića. Akademiju likovnih umjetnosti upisuje 1966., a diplomira u klasi Raola Goldonija 1970. godine. Po završetku studija bavi se grafičkim dizajnom i surađuje s Televizijom Zagreb kao scenograf. Formira se u vrijeme hrvatske neoavangarde, u odjecima atmosfere *Exata-51, Gorgone, Novih tendencija*, koji znatno utječu i na njegov likovni jezik. Već 1971. godine dobiva stipendiju talijanske vlade i odlazi na RAI Milano. Radi kao grafičar i grafički dizajner. Nakon studijskih putovanja po Italiji, Francuskoj i Švicarskoj, aktivni je sudionik zbivanja oko Galerije Studentskog centra. Izlaže na brojnim skupnim izložbama: *Salon mladih* (1971., 1972., 1976., 1977.), *Zagrebački salon* (1974., 1978., 1980., 1984., 1987., 1993., 2005., 2007. …), *Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike* (1974., 1982.), *Međunarodna izložba originalnog crteža* u Rijeci (1976., 1982.), *Međunarodni bijenale grafike* u Krakovu (1976.), *Međunarodni bijenale grafike* u Ljubljani (1981., 1983.,), *Bijenale u Saõ Paulu* (1981.), *Bijenale suvremene hrvatske grafike* u Splitu (1980., 1982.) itd.

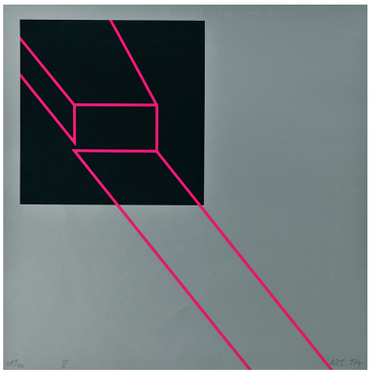
U sklopu *Venecijanskog bijenala* 1993. godine utemeljuje nezavisni umjetnički projekt *A Casa / At Home*, gdje u svojem stanu u Calle dei Botteri organizira i realizira istoimenu izložbu s 11 pozvanih umjetnika. Taj nezavisni umjetnički projekt prezentiran je s različitim izborom gostujućih umjetnika (1993., 1995., 1997., 1999., 2001.), a godine 2002./03. prerasta u međunarodni multimedijski projekt. Kao umjetnik-selektor prisutan je u muzejima i kulturnim institucijama u Europi, Latinskoj Americi, SAD-u i Izraelu te pod geslom *umjetnik bira umjetnike* uspostavlja kontinuitet i karakter projekta *A Casa / At Home*.

Samostalno izlaže rijetko i to u Zagrebu, Veneciji, Milanu, Ljubljani, Beogradu, Sarajevu, Dubrovniku, Splitu…

Medij serigrafije dopuna je njegovu likovnom izrazu na putu prema minimalnom. Od 1974. do danas izdao je pet grafičkih mapa, od kojih dvije u suradnji sa studiom Brane Horvata (1974., 1980.).

Dobitnik je niza nagrada, među kojima izdvajamo Nagradu Hrvatske akademije znanosti i umjetnosti za najviša umjetnička dostignuća (2006.).

IVAN PICELJ

Grafička mapa:
serija Jugoslavenska grafika
Picelj
8 serigrafija u boji
Naklada: 200 primjeraka,
1/200 – 200/200
10 primjeraka, I/X –X/X
2 primjerka, označena: A, B.

Broj mape: 11/ 200

Predgovor: Radoslav Putar (izdavač odbio objaviti)
Tisak serigrafija: Atelijer
Z. Melnjak / M. Mader, Zagreb
Nadzor tiska: Ivan Picelj
Nakladnik: Kultura, Zagreb, 1957.

Kompozicija W
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6265

Kompozicija YZ
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6266

U čast L. Lissitzky – u
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6267

Kompozicija 5
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6268

Kompozicija
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6269

Kompozicija YZ3
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6270

Kompozicija Y-IV
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6271

Kompozicija IV
serigrafija u boji, 498 x 350 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 11/200, d.d.: Picelj Ivan
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6272

Grafička mapa
Ivan Picelj
Oeuvre programmée No. 1
12 serigrafija
Naklada: 60 primjeraka,
1/50 - 50/50
10 primjeraka svake serigrafije 51/60 – 60/60
10 autorskih primjeraka, I/X – X/X

Broj mape: VI/X

Predgovor: Gillo Dorfles
Tekst: francuski
Tisak serigrafija: Atelijer Brane Horvata, Zagreb
Dizajn mape i nadzor tiska:
Ivan Picelj
Nakladnik: Galerie Denise René, Pariz, 1966.

Oeuvre programmée No. 1 / 1
serigrafija, 650 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom, d.l.: VI/X
d.d.: *Picelj Ivan*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6778

Oeuvre programmée No. 1 / 2
serigrafija, 650 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom, d.l.: VI/X
d.d.: *Picelj Ivan*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6779

Oeuvre programmée No. 1 / 11
serigrafija, 650 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom, d.l.: VI/X
d.d.: *Picelj Ivan*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6788

Oeuvre programmée No. 1 / 12
serigrafija, 650 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom, d.l.: VI/X
d.d.: *Picelj Ivan*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6789

Grafička mapa
Ivan Picelj
Géométrie élémentaire
Soft &hard
8 serigrafija u boji i 8 geometrijskih objekata u boji
naklada: 80 primjeraka,
1/80 - 80/80
10 autorskih primjeraka, I/X – X/X
10 primjeraka obilježenih A-L

Broj mape: II/X

Predgovor: Raoul Jean Moulin
Tekst:
dvojezično / francuski, talijanski
Tisak serigrafija:
Atelijer Arcay, Pariz
Nakladnik: Eurografika Bergam, 1973.
Dizajn mape: Ivan Picelj

Géométrie élémentaire / sfaira
serigrafija u boji, 680 x 680 mm
Velin Arches karton
sign.: u prikazu olovkom, d.l.k.: II/X
d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13713

Géométrie élémentaire / tetraedron
serigrafija u boji, 680 x 680 mm
Velin Arches karton
sign.: u prikazu olovkom, d.l.k.: II/X
d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13715

Géométrie élémentaire / oktaedros
serigrafija u boji, 680 x 680mm
Velin Arches karton
sign.: u prikazu olovkom, d.l.k.: II/X
d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13716

Géométrie élémentaire / kylindros
serigrafija u boji, 680 x 680 mm
Velin Arches karton
sign.: u prikazu olovkom, d.l.k.: II/X
d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13718

Géométrie élémentaire / prisma
serigrafija u boji, 680 x 680 mm
Velin Arches karton
sign.: u prikazu olovkom, d.l.k.: II/X
d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13719

Géométrie élémentaire / pyramis
serigrafija u boji, 680 x 680 mm
Velin Arches karton
sign.: u prikazu olovkom, d.l.k.: II/X
d.d.: *Picelj*
vlasništvo: HAZU Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13720

JURAJ DOBROVIĆ

Polje (bijelo/crno), 1965.
serigrafija, 705 x 484 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 9/40 J. Dobrović 65
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6769

Polje (žuto/bijelo), 1965.
serigrafija u boji, 485 x 485 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 5 / 20 Dobrović
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 218

Polje (crno/bijelo), 1965.
serigrafija, 485 x 485 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 1 / 8 Dobrović 65
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 213

Polje (plavo/crno), 1965.
serigrafija u boji, 485 x 485 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 1 / 8 Dobrović 65
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 213

Polje (plavo/zeleno), 1965.
serigrafija u boji, 500 x 500 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: E A Dobrović
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 214

Polje (plavo/lila), 1965.
serigrafija u boji, 500 x 500 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 13 / 20 Dobrović
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 215

Polje (plavo/narančasto), 1965.
serigrafija u boji, 500 x 500 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 7 / 20 Dobrović
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 217

Polje (narančasto/crveno), 1965.
serigrafija u boji, 500 x 500 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.d.: 11 / 20 Dobrović
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18 216

Grafička mapa: Polja, 1969.
Dobrović
10 serigrafija u boji
Naklada: 70 primjeraka
Broj mape: 66 / 70

Tisak serigrafija:
Atelijer Brane Horvata, Zagreb
Nakladnik: Ponteur, Bergam

Polje 5
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
kunstdruck karton
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 5
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7106

Polje 6
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
kunstdruck karton
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 6
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7105

Polje 7
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
kunstdruck karton
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 7
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7107

Polje 8
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
kunstdruck karton
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 8
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7108

Polje 9
serigrafija, 480 x 480 mm
kunstdruck karton
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 9
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7109

Polje 10
serigrafija, 480 x 480 mm
kunstdruck karton
sign.: na poleđini olovkom
d. sred.: 66 / 70 Dobrović 10
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7110

MIROSLAV ŠUTEJ

Ultra AB, 1965. – 1995.
serigrafija 700 x 505 mm
Fabriano karton
sign.: ispod prikaza olovkom
d. l.: 2 / 25 1965 / 95, d.d.: Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11881

Ultra ABC, 1965.
serigrafija u boji
500 x 630 mm
hamer papir
sign.: ispod prikaza olovkom
d.l.: EA ULTRA ABC, d.d.: Šutej 1965
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv.br. KG HAZU 6791

SM 1, 1968.
mobilna serigrafija u boji
522 x 492 mm
ofsetni karton, metalne spojnice
sign.: ispod prikaza olovkom
d.l: 27/40 1968, sred.: -SM 1-
d.d: Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11837

SM 2, 1968.
mobilna serigrafija u boji
570 x 470 mm
ofsetni karton, metalne spojnice
sign.: ispod prikaza olovkom
d.l.: SM 2 1968, d.d.: 22 / 40 Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11833

Ljubičasta kugla (1971./72.)
mobilna serigrafija u boji
promjer 609 mm
ofsetni papir, metalne spojnice
sign.: na poleđini olovkom: ljubičasta // kugla ljubica //
mobil.serigrafija //1971.-72 // Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11838

Zelena kugla (1971./72.)
mobilna serigrafija u boji
promjer 609 mm
ofsetni papir, metalne spojnice
sign.: na poleđini olovkom: zelena kugla //
1971 – 72, mobila serigrafija // Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11835

Serigrafija sa četiri kruga (1972.)
mobilna serigrafija u boji
502 x 498 mm
ofsetni karton, metalne spojnice
sign.: ispod prikaza olovkom
sred.: 25 / 40 SERIGRAFIJA S 4 KRUGA Šutej
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 11836

ALEKSANDAR SRNEC

291267, 1967.
serigrafija u boji
530 x 498 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom,
d.l.: 15/20 291267, d.d.: SRNEC 67
vlasništvo: Borislav Hojski, Zagreb

281267, 1967.
serigrafija u boji
530 x 498 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 17/20 281267, d.d.: SRNEC 67
vlasništvo: Borislav Hojski, Zagreb

271167, 1967.
serigrafija u boji
530 x 498 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 14/20 271167, d.d.: SRNEC 67
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6960

EUGEN FELLER

AB, 1967.
serigrafija u boji, 630 x 485 mm
ofsetni karton
sign.: u prikazu olovkom
d. l.: Épreuve ď artist, sred.: 1967
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18189

BC, 1967.
serigrafija u boji, 620 x 485 mm
ofsetni karton
sign.: u prikazu olovkom
d. l.: Épreuve ď artist, sred.: 1967
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18190

CD, 1967.
serigrafija u boji, 628 x 485 mm
ofsetni karton
sign.: u prikazu olovkom
d. l.: Épreuve ď artist, sred.: 1967
d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18188

Grafička mapa: Feller, 1972.
10 serigrafija

Broj mape: E.A.
Nakladnik: Ponteur, Bergam

Serigrafija 1
serigrafija, 479 x 479 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972., d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18194

Serigrafija 2
serigrafija, 479 x 479 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972., d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18195

Serigrafija 3
serigrafija, 479 x 479 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972., d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18196

Serigrafija 4
serigrafija, 479 x 479 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. 1972., d.d.: EUGEN FELLER
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 18197

MLADEN GALIĆ

Kompozicija VII, 1968.
serigrafija u boji, slijepi tisak
655 x 503 mm
papir BFK Rives
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: Épreuve ď artiste
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 6950

Kompozicija VIII, 1968.
serigrafija u boji
649 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 27 / 50, sred.: VIII
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1551 – 1

Kompozicija IX, 1968.
serigrafija u boji
649 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 35 / 50, sred.: IX
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1552 – 1

Kompozicija X, 1968.
serigrafija u boji
649 x 500 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 29 / 50, sred.: X
d.d.: M. GALIĆ 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1553 (1-2)

LJERKA ŠIBENIK

Crvena, 1968.
serigrafija u boji
545 x 525 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 5 / 50, d.d.: Lj. Šibenik 68.
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1555-1

Zelena, 1968.
serigrafija u boji
526 x 525 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 9 / 50, d.d.: Lj. Šibenik 68
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1556-2

Plava, 1968.
serigrafija u boji
692 x 490 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 50 / 50, d.d.: Lj. Šibenik
vlasništvo: MSU, Zagreb
inv. br. 1557-2

ANTE KUDUZ

Kadar AK-5, 1970.
serigrafija u boji, 749 x 660 mm
ofsetni papir
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70
sred.: KADAR-AK 5
d.d.: Kuduz Ante
vlasnik: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7073

Kadar AK-7, 1970.
serigrafija u boji, 899 x 649 mm
ofsetni papir
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70
sred.: KADAR-AK 7
d.d.: Kuduz Ante
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7074

Kadar AK-12, 1970.
serigrafija u boji, 599 x 797 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska d.d. olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70 1/50
sred.: KADAR-AK 12
d.d.: Kuduz
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7189

Kadar AK-III, 1970.
serigrafija u boji, 683 x 492 mm
ofsetni karton
sign.: u prikazu d.d. olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 70 1/50
sred.: KADAR-AK III
d.d.: Kuduz
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7188

Prostor – 2G, 1973.
serigrafija u boji, 604 x 802 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 9/30
sred.: PROSTOR – 2 G
d.d.: Kuduz 73
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7485

Prostor, 1972.
serigrafija u boji, 604 x 802 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: SERIGRAFIJA 72. 1/30
sred.: PROSTOR
d.d.: Kuduz Ante
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7276

JULIJE KNIFER

V/X A., 1974.
serigrafija, 530 x 799 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A. V/X A., d.d.: J. Knifer
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7740

Bez naslova 1, 1972.
serigrafija u boji, 450 x 629 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A., d.d.: J. Knifer
vlasništvo: Ana Knifer

Bez naslova 2, 1972.
serigrafija u boji, 450 x 630 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/25, d.d.: J. Knifer
vlasništvo: Ana Knifer

Bez naslova 3, 1970.
serigrafija, 450 x 630 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A., d.d.: J. Knifer 1970
vlasništvo: Ana Knifer

Bez naslova 4, 1970.
serigrafija, 450 x 630 mm
chromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A., d.d.: J. Knifer 1970
vlasništvo: Ana Knifer

Bez naslova 5, 1970.
serigrafija, 630 x 450 mm
cromolux karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: E.A., d.d.: J. Knifer 1970
vlasništvo: Ana Knifer

VJENCESLAV RICHTER

Au Bu Cu Du, 1972.
serigrafija u boji, 686 x 683 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 28/50, sred.: Au Bu Cu Du
d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13152

Au Bs Cu Ds, 1972.
serigrafija u boji, 686 x 683 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 26/50, sred.: Au Bs Cu Ds
d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13163

Bbbba, 1972.
serigrafija u boji, 691 x 689 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 28/50 Bbbba, d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13150

Bdbbd, 1972.
serigrafija u boji, 691 x 689 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 29/50 Bdbbd, d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13151

Bbdbd, 1972.
serigrafija u boji, 691 x 689 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 22/50 Bbdbd
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13153

Bdccd, 1972.
serigrafija u boji, 691 x 689 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 29/50 Bdccd, d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13156

Bcccd, 1972.
serigrafija u boji, 691 x 689 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 27/50 Bcccd, d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13157

Bdbbd, 1972.
serigrafija u boji, 691 x 689 mm
ofsetni karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 29/50 Bdbbd, d.d.: Richter
vlasništvo : HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 13158

ĐURO SEDER

Grafička mapa / Đuro Seder, 1973.
10 serigrafija / listovi iz tri naklade
(2/27, 2/29, 2/30)

Serigrafija 1
serigrafija, 698 x 503 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/30, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7467

Serigrafija 2
serigrafija, 700 x 501 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/29, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7468

Serigrafija 6
serigrafija, 698 x 501 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/27, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7472

Serigrafija 8
serigrafija, 700 x 500 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/29, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7474

Serigrafija 9
serigrafija, 701 x 501 mm
kunstdruck karton
sign.: ispod otiska olovkom
d.l.: 2/30, d.d.: Đ. Seder
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7475

DEAN JOKANOVIĆ TOUMIN

Grafička mapa:
Dean Jokanović Toumin / 1974
8 serigrafija u boji
Naklada: 40 primjeraka
Broj mape: 28 / 40
Tisak serigrafija:
Atelijer Brane Horvata, Zagreb
Nakladnik: Dean Jokanović Toumin

Serigrafija II
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
cromolux karton
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 II, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-2

Serigrafija III
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
cromolux karton
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 III d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-3

Serigrafija IV
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
cromolux karton
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 IV, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-4

Serigrafija V
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
cromolux karton
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 V, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-5

Serigrafija VI
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
cromolux karton
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 VI, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-6

Serigrafija VIII
serigrafija u boji, 480 x 480 mm
cromolux karton
sign.: u prikazu olovkom
d.l.: 28/40 VIII, d.d.: D.J.T. 974
vlasništvo: HAZU, Kabinet grafike
inv. br. KG HAZU 7644-8

Literatura / izbor

Katalozi

Katalozi izložbi: Mednarodna grafična razstava 1. – 9. (1955. – 1971.)

Katalozi izložbi: Bienale grafike / Moderna galerija Ljubljana 10 – 17. (1973. – 1987.)

Katalozi izložbi: Mednarodni grafični bienale Ljubljana 18. – 32. (1989. – 2017.)

Katalozi izložbi: Zagrebačka izložba grafike, Kabinet grafike JAZU (1960.)

Katalozi izložbi: Zagrebačka izložba jugoslavenske grafike, Kabinet grafike JAZU, 2. – 16. (1962. – 1989.).

Katalog izložbe Nova tendencija 2, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1963.

Meštrović, Matko: tekst u katalogu izložbe Nova tendencija 3, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1965.

Vasarelyjev spis u sklopu teksta Rolfa Wedewera Materijal i tehnika, u katalogu Nove tendencije 3, Galerija suvremene umjetnosti, Zagreb, 1965.

Denegri, Ješa: predgovor u katalogu Izložbe serigrafija, MSU, Beograd, 1968.

Denegri, Ješa: predgovor u katalogu izložbe Jugoslavenska grafika, Prag, 1968.

Horvatić, Dubravko: predgovor katalogu izložbe Jugoslavenski mladi grafičari, Stockholm, 1968.

Horvat-Pintarić, Vera: predgovor u katalogu izložbe Miroslav Šutej, Mala galerija, Ljubljana, 1970.

Denegri, Ješa: predgovor u katalogu Izložbe serigrafija; Tribina mladih, Novi Sad, 1970.

Denegri, Ješa: predgovor u katalogu izložbe: Jugoslovenska grafika 1950. – 1980. MSU; Beograd, 1985.

Koščević, Želimir: predgovor u katalogu izložbe Jugoslovenska grafika 1950. – 1980. MSU; Beograd, 1985.

Albaneže, Nikola: predgovor u katalogu retrospektivne izložbe grafike Vjenceslava Richtera, Kabinet grafike HAZU, Zagreb, 2002.

Denegri, Ješa: predgovor u katalogu retrospektivne izložbe Aleksandra Srneca / Prisutna odsutnost, MSU, Zagreb, 2010.

Marković, Slavica: predgovor u katalogu retrospektivne izložbe Ivan Picelj, Kabinet grafike HAZU, 2014.

Janković, Iva Rada i Knifer, Ana: tekstovi u katalogu retrospektivne izložbe Julija Knifera, MSU, Zagreb, 2014.

Marciuš, Željko: predgovor u katalogu retrospektivne izložbe Đure Sedera, Moderna galerija, Zagreb, 2015.

Meštrić, Vesna; Munivrana, Martina; Maković, Zvonko i drugi: tekstovi u katalogu retrospektivne izložbe Vjenceslava Richtera, MSU, Zagreb, 2017.

Denegri, Ješa: predgovor u katalogu izložbe Mladen Galić, Moderna galerija, Zagreb, 2018.

Maković, Zvonko; Magaš-Bilandžić, Lovorka i drugi: predgovori u katalogu izložbe: Šezdesete u Hrvatskoj – Mit i stvarnost, MUO i Školska knjiga, Zagreb, 2018.

Knjige

Meštrović, Matko: Od pojedinačnog općem, Mladost, Zagreb, 1967.

Richter, Vjenceslav: Systemic Graphics, naklada autora, Zagreb, 1973.

Benjamin, Walter: Eseji, Nolit, Beograd, 1974.

Denegri, Ješa, Apstraktna umjetnost u Hrvatskoj 2, Geometrijske tendencije u hrvatskoj umjetnosti, Logos, Split, 1985.

Rus, Zdenko i Kusik, Vlastimir: Đuro Seder, Art Trezor studio, biblioteka Piramida, Zagreb, 1996.

Denegri, Jerko: Umjetnost konstruktivnog pristupa – EXAT- 51 i Nove tendencije, Zagreb, Horetzky, 2000.

Koščević, Želimir: Ante Kuduz, monografija, Akademija likovnih umjetnosti, Zagreb, 2000.

Denegri, Jerko: Prilozi za drugu liniju, Kronika jednog kritičarskog zalaganja, Horetzky, Zagreb, 2003.

Šuvaković, Miško: Pojmovnik suvremene umjetnosti, Horetzky, Zagreb, 2005.

Denegri, Jerko: Juraj Dobrović, monografija, DAF, Zagreb, i Galerija umjetnina, Split, 2007.

Perica, Blaženka: Dean Jokanović Toumin, monografija, DAF, Zagreb, 2009.

Horvat-Pintarić, Vera: Kritike i eseji, Gliptoteka HAZU i EPH, Zagreb, 2012.

Marković, Slavica i Pintarić, Snježana: Ivan Picelj / grafičke mape, Kabinet grafike HAZU, Zagreb, 2013.

Marković, Slavica i Maković, Zvonko: Miroslav Šutej / Mobilne serigrafije, Kabinet grafike HAZU, Zagreb, 2015.

Richter, Vjenceslav: Moj misaoni prostor, MSU, Zagreb, 2016.

Lučić, Mladen i Denegri, Ješa: Eugen Feller, MSU Istre, Pula i Galerija Libar, Zagreb, 2017.

Iz časopisa / izbor

Picelj, Ivan: A, Artist Book, Ivan Picelj, Za aktivnu umjetnost, vlastita naklada, Zagreb, 1962., 6 stranica, tvrdi uvez (osobni manifest).

Denegri, Ješa: Tri primjera jedne nove vizualne fantastike, Čovjek i prostor, br. 162, Zagreb, 1966.

Meštrović, Matko: predgovor u mapi serigrafija *Polja* Jurja Dobrovića, izdanje autora, Zagreb, 1967.

Denegri, Ješa: Mapa serigrafija *Polja* Jurja Dobrovića, Umetnost, br. 12, Beograd, 1967.

Walter, Benjamin: Umjetničko djelo u doba svoje tehničke reproduktivnosti, Život umjetnosti 6, IPU, Zagreb, 1968., str. 67-80.

Maroević, Tonko: Izložba Ljerke Šibenik, GSU, Zagreb, 1969. Život umjetnosti 9, IPU, Zagreb, 1969., str. 126.

Denegri, Ješa: Zagrebačka škola serigrafije, Život umjetnosti 14, IPU, Zagreb, 1971., str. 3-12.

Maković, Zvonko: Miroslav Šutej, Život umjetnosti 22/23, IPU, Zagreb, 1975., str. 92-105.

Denegri, Ješa: Klasik moderne hrvatske grafike, Izložba grafičkoga djela Ivana Picelja. Hrvatski časopis za umjetničku grafiku i nakladništvo, Zagreb, god. I, br. 1, prosinac 2003.

Susovski, Marijan: Sinteze, sistemi, kvadrati, kutovi / grafički opus Vjenceslava Richtera, Hrvatski časopis za umjetničku grafiku i nakladništvo, Zagreb, god. II, br. 2, ožujak 2004.

Denegri, Jerko: Postskriptum za Zagrebačku serigrafiju, Hrvatski časopis za umjetničku grafiku i nakladništvo, Zagreb, god. III, br. 4-5, listopad 2004. – svibanj 2005.

Maković, Zvonko: Segment djelovanja koji još čeka svoju interpretaciju, Hrvatski časopis za umjetničku grafiku i nakladništvo, Zagreb, god. III, br. 4-5, listopad 2004. – svibanj 2005.

Srhoj, Vinko: Idealizam sređenog svijeta u umjetnosti Jurja Dobrovića, Ars Adriatica, 3/2013. Časopis Odjela za povijest umjetnosti Sveučilišta u Zadru. str. 227-242.

Organizacija izložbe
Kabinet grafike HAZU
Hebrangova 1, Zagreb

Autorica izložbe
mr. sc. Slavica Marković

Likovni postav izložbe
mr. sc. Slavica Marković

Tehnički postav izložbe
Ivo Ćurić

Administrativni poslovi
Tanja Lisec

Izložba je realizirana uz financijsku potporu
Ministarstva kulture Republike Hrvatske i
Gradskoga ureda za kulturu grada Zagreba

Nakladnik
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti
Trg Nikole Šubića Zrinskog 11, HR –10000

Za nakladnika
akademik Pavao Rudan, glavni tajnik

Odgovorni urednik
akademik Igor Fisković

Adresa uredništva / Editorial office
Kabinet grafike
Hebrangova 1, Zagreb
Tel./fax.: 48 95 390
E- adresa: kabgraf@hazu.hr
www.kabinet-grafike.hazu.hr

Urednica kataloga / Editor
mr. sc. Slavica Marković

Predgovor, kataloška
obrada i biografije autora
mr. sc. Slavica Marković

Lektura
Maja Silov Tovernić

Korektura
dr. sc. Tatjana Paić - Vukić

Fotografije
Nikola Šiško
Goran Vranić (Picelj, Šutej)

Grafičko oblikovanje
Artdizajn / Nikola Šiško, dipl. graf. diz.

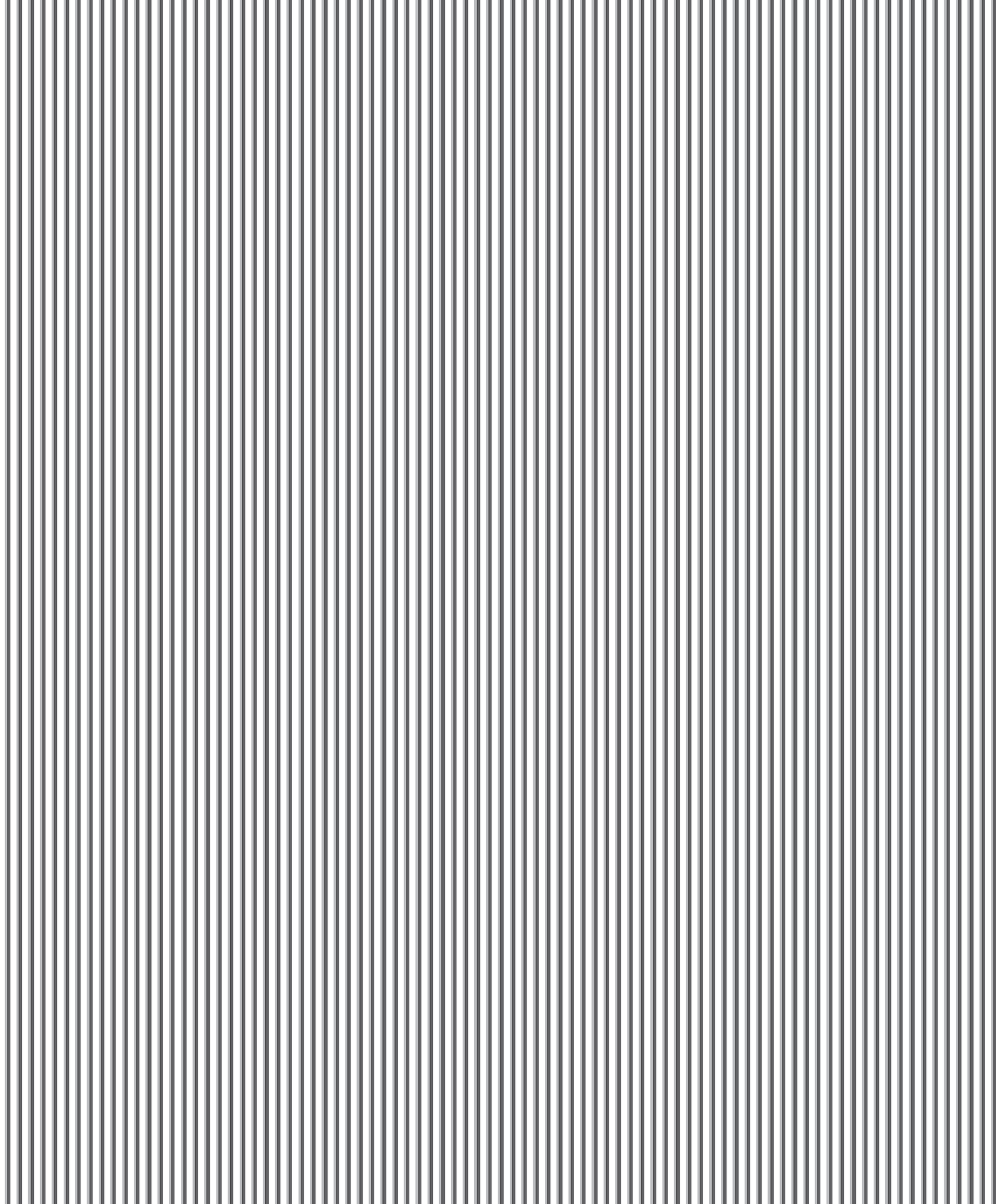
Tisak
Tiskara Zelina d.d.

Naklada 300 primjeraka

Zagreb, prosinac 2018.

ISBN 978-953-347-235-5

CIP zapis je dostupan u računalnome katalogu
Nacionalne i sveučilišne knjižnice u Zagrebu
pod brojem 001016180.

Kabinet grafike

Kabinet grafike

70 kn